

Reykjavík, 18. júní 2015

Nefndasvið Alþingis
b.t. efnahags- og viðskiptanefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Efni: Umsögn Akin Gump LLP og LOGOS lögmannsþjónustu vegna frumvarps til laga um breytinga á lögum um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002 með síðari breytingum (nauðasamningar), þskj. 1401 – 786. mál, og frumvarps til laga um stöðugleikaskatt, þskj. 1400 – 787. mál.

Í þskj. 1401 eru lagðar til breytingar á lögum um fjármálafyrirtæki í tengslum við nauðasamninga fjármálafyrirtækja í slitameðferð og með þskj. 1400 er lagður til nýr skattur, svokallaður stöðugleikaskattur, á fjármálafyrirtæki sem hafa ekki lokið slitameðferð fyrir 31. desember 2015. LOGOS lögmannsþjónusta og lögmannsstofan Akin Gump LLP vinna fyrir hópa kröfuhafa er fara með meirihluta almennra krafna gegn Glitni hf., Kauppingi hf. og LBI hf. („gömlu bankarnir“) og gera eftirfarandi athugasemdir við frumvörpin tvö, fyrir hönd þessara kröfuhafa:

Í fyrsta lagi er gerð athugasemd við 2. gr. frumvarps til laga um stöðugleikaskatt. Svo virðist sem miðað sé við að stöðugleikaskattur skuli lagður á fjármálafyrirtæki sem hefur ekki lokið slitameðferð með staðfestum nauðasamningi fyrir 31. desember 2015. Enda þótt gera verði ráð fyrir að bæði kröfuhafar og slitastjórnir gömlu bankanna muni gera allt sem í þeirra valdi stendur til að ljúka slitameðferð bankanna eins fljótt og auðið er, þá eru ýmis veigamikil atriði er geta orðið til þess að slitameðferð verði ekki lokið innan þessa tímamarks. Eftir að fjármálafyrirtæki hefur lokið nauðasamningsumleitunum með samþykkt kröfuhafa um frumvarp að nauðasamningi í atkvæðagreiðslu og lagt fram kröfu um staðfestingu nauðasamnings til héraðsdómara samkvæmt 1. mgr. 54. gr. laga um gjaldprotaskipti o.fl. er hvorki á valdi slitastjórna né kröfuhafa gömlu bankanna að tryggja skjóta staðfestingu nauðasamningsins fyrir dómi. Ræðst framhaldið af réttarfarslegum atriðum, svo sem könnun héraðsdómara á erindi slitastjórna, tímasetningu þinghalda, hvort mótmæli berist gegn kröfu um staðfestingu nauðasamnings, hvort úrskurði um staðfestingu verði skotið til Hæstaréttar o.s.frv. Getur þetta bætt vikum eða jafnvel mánuðum við upprunalegar tímaáætlanir slitastjórna gömlu bankanna. Af þessum sökum kann svo að fara, jafnvel þótt nauðasamningsumleitunum og atkvæðagreiðslu um nauðasamninga ljúki í haust, að slitameðferð verði ekki endanlega lokið fyrir tímafrestinn 31. desember 2015 af ástæðum sem eru ekki á valdi slitastjórna eða kröfuhafa gömlu bankanna. Af þessu leiðir veruleg óvissa um ferlið sem telja verður óæskilega, ekki aðeins fyrir alla kröfuhafa gömlu bankanna heldur einnig fyrir framkvæmd áætlunar stjórnvalda um afnám fjármagnshafta.

Lagt er til að við 2. gr. frumvarps til laga um stöðugleikaskatt bætist eftirfarandi:

„Skattskyldan nær ekki til fjármálafyrirtækja í slitameðferð sem hafa lokið nauðasamningsumleitunum með samþykki frumvarps að nauðasamningi og lagt

skriflega kröfu um staðfestingu nauðasamnings fyrir héraðsdómara fyrir 31. desember 2015 enda fáist nauðasamningurinn staðfestur með endanlegri dómsúrlausn."

Í öðru lagi er gerð athugasemd við 2. mgr. f-liðar 2. gr. frumvarps til breytinga á lögum um fjármálafyrirtæki. Þar kemur fram að í frumvarpi að nauðasamningi megi kveða á um að kröfur skv. 109.-112. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. verði greiddar áður en til greiðslu samningskrafna kemur. Í ljósi þess að tilgangur breytingatillögunnar er sá að greiða götu nauðasamninga áður en forgangskröfur eru að fullu greiddar og án þess að fyrir þeim sé sett sérstök trygging virðist ætlun frumvarpshöfunda vera sú að kveða á um að samþykktar forgangskröfur verði greiddar áður en til greiðslu samningskrafna kemur. Það verður hins vegar ekki ótvírætt ráðið af frumvarpstextanum sjálfum. Þá væri það og til bóta ef skýrt yrði kveðið á um að slitastjórn meti hvort nauðsynlegt sé að taka frá verðmæti, og þá hversu mikil og í hvaða formi, í tengslum við kröfur skv. 110. gr. sem ágreiningur stendur um þótt vitaskuld leiði af almennum reglum að það sé slitastjórnar að leggja mat á og gera ráð fyrir kostnaði af slitameðferðinni. Mat slitastjórnar um þetta atriði myndi síðan sem endranær sæta endurskoðun dómstóla við staðfestingu nauðasamnings, sbr. 6. tölul. 58. gr. laganna.

Lagt er til að 2. mgr. f-liðar 2. gr. frumvarps laga um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki verði svohljóðandi:

„Í frumvarpi að nauðasamningi fjármálafyrirtækis má kveða á um að samþykktar kröfur skv. 109.-112. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. verði fyrst greiddar af eignum fjármálafyrirtækis, þrátt fyrir ákvæði 2. mgr. 153. gr. þeirra laga, áður en til greiðslu samningskrafna kemur, án þess að fullnægjandi trygging sé sett fyrir greiðslu þeirra eða að hlutaðeigandi samþykki skriflega að nauðasamningur verði staðfestur án þess. Slitastjórn metur hvort nauðsynlegt sé að taka frá verðmæti í tengslum við kröfur skv. 110. gr. sömu laga sem eru umdeildar, og þá hversu mikil og í hvaða formi.“

Í þriðja lagi er lagt til að bætt verði við d-lið 2. gr. frumvarps til laga um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki ákvæði þess efnis að atkvæðismanni sé heimilt að skipta atkvæði sínu og greiða atkvæði fyrir hluta samningskröfunnar eða veita öðrum umboð til að greiða atkvæði fyrir hluta samningskröfunnar. Meðal stærstu kröfuhafa Kaupþings og LBI eru fjárvörsluaðilar sem halda utan um stórar kröfur fjölda hagsmunaeigenda (í Kaupþingi nema kröfur í eigu Deutsche Bank Trustee Company America (DBTCA) um 23% af öllum samþykktum almennum kröfum og í tilvikum LBI eru kröfur DBTCA um 18%). Vegna flókinna reglna sem gilda um það hvernig fjárvörsluaðilar koma fram fyrir hönd rétthafa undirliggjandi hagsmuna ríkir óvissa um hvort fjárvörsluaðilarnir geti greitt atkvæði um nauðasamninga gömlu bankanna. Í tilvikum sem þessum er fjárvörsluaðillinn einn eigandi kröfu, ekki rétthafar undirliggjandi hagsmuna, sbr. dóm Hæstaréttar frá 12. október 2011 í máli nr. 398/2011. Rétthafar undirliggjandi hagsmuna teljast því ekki eiga hlutdeild í sameign og geta af þeim sökum ekki farið með sjálfstæðan atkvæðisrétt fyrir sínu hlutfalli af kröfunni samkvæmt 3. mgr. 33. gr. um gjaldþrotaskipti o.fl. Á hinn bóginn er ljóst að rétthafar undirliggjandi hagsmuna eru endanlegir móttakendur þeirra verðmæta sem kunna að greiðast upp í kröfur sem fjárvörsluaðilar hafa lýst við slitameðferðir föllnu bankanna. Þeir hafa þar með beina hagsmuni af því með hvaða hætti slitameðferð gömlu bankanna lýkur. Í ljósi þess þykir brýnt að tryggt verði að rétthafar undirliggjandi hagsmuna geti sjálfir greitt atkvæði um nauðasamning. Er þannig lagt til að kveðið verði á um að samningskröfuhafa sé heimilt að skipta kröfu sinni og greiða atkvæði fyrir aðskilda hluta kröfunnar. Sjá til hliðsjónar þegar tveir eða fleiri atkvæðismenn eiga samningskröfu saman, sbr. 3. mgr. 33. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. Jafnframt er lagt til að skýrt verði tekið fram að heimilt sé að veita umboð til að fara með atkvæði vegna hluta af kröfu, sbr. 2. mgr. 50. gr. sömu laga. Með því yrði stuðlað að því að rétthafar undirliggjandi hagsmuna geti greitt atkvæði um nauðasamning vegna hlutdeildar sinnar í kröfu fjárvörsluaðila á grundvelli umboðs frá honum.

Lagt er til að gerði verði breyting á d-lið 2. gr. frumvarps til laga um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki þannig að á eftir 7. málsl., er verður 13. málslíður, komi nýr málslíður:

„Samningskröfuhafa skal heimilt að skipta kröfu sinni og veita umboð, eitt eða fleiri, til að fara með með atkvæði vegna kröfu, að hluta eða öllu leyti.“

Í fjórða lagi er lögð til breyting á 102. gr. laga um fjármálafyrirtæki til að koma í veg fyrir að slitameðferð gömlu bankanna og eðlilegt nauðasamningsferli tefjist verulega ef kröfu skv. 109. eða 110. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. er lýst fyrir hárrí fjárhæð, löngu eftir lok kröfulýsingarfrests, og leita þurfi til dómstóla til þess að skera úr um réttmæti hennar.

Er því lögð til breyting á 102. gr. laga um fjármálafyrirtæki er myndi bætast við frumvarp til laga um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki. Á eftir 1. málsl. 4. mgr. 102. gr. komi nýr málslíður, svohljóðandi:

„Krafa skv. 109. gr. eða 2.-3. tl. 110. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. telst niður fallin hafi henni ekki verið lýst fyrir slitastjórn innan fjögurra vikna frá því að kröfuhafa má hafa verið kunnugt um hana. Telji slitastjórn engan grundvöll vera fyrir kröfunni er henni heimilt að vísa ágreiningi um hana beint til héraðsdóms að undangenginni tilkynningu þess efnis til kröfuhafa. Um meðferð máls, sem rís eftir 2. málsl. fer að öðru leyti eftir 3. mgr. 166. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl., nr. 21/1991, en þó skal heimilt að veita fresti í allt að tvær vikur og vitnaleiðslur og mats- og skoðunargerðir skulu að jafnaði ekki fara fram. Um ágreining vegna kröfu sem lýst er eftir að boðað er til fundar um atkvæðagreiðslu um nauðasamning skv. 1. mgr. 151. gr. laga um gjaldþrotaskipti verður ekki farið eftir ákvæðum laga um gjaldþrotaskipti o.fl. Ef slitameðferð lýkur með gjaldþrotaskiptum fer um meðferð krafna samkvæmt 1. málsl. 4. mgr., sbr. 6. mgr.“

Í fimmta lagi er lögð til sú breyting á c-lið 1. gr. frumvarps til laga um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki að skýrt verði að slitastjórn sé heimilt að láta fjármálafyrirtæki í slitameðferð gangast undir frekari fjárhagsskuldbindingar, svo sem með lántöku, í tengslum við lok slitameðferðar. Aðstæður kunna að vera með þeim hætti að slitastjórn telji það greiða fyrir lokum slitameðferðar og þjóna hagsmunum kröfuhafa að láta fjármálafyrirtæki gangast undir frekari fjárskuldbindingar, eftir atvikum til að fjármagna greiðslu forgangskrafna. Í þessu sambandi er vert að nefna að LBI ráðgerir að greiða að fullu kröfur skv. 112. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. í tengslum við fyrirhugaðan nauðasamning, en til þess kann LBI að þurfa að afla fjármagns, sem yrði endurgreitt af eignum LBI í kjölfar nauðasamnings. Grundvöllur slíkra ráðstafana að gildandi lögum er ekki eins skýr og æskilegt væri.

Lagt er til að við c-lið 1. gr. frumvarps laga um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki verði bætt nýjum málslíð svohljóðandi:

„Slitastjórn er einnig heimilt að láta fjármálafyrirtæki gangast undir frekari fjárskuldbindingar svo fremi sem það er til að ljúka megi slitameðferð og að sýnt megi telja að það sé í samræmi við hagsmuni kröfuhafa og eftir atvikum hluthafa eða stofnfjáreigenda.“

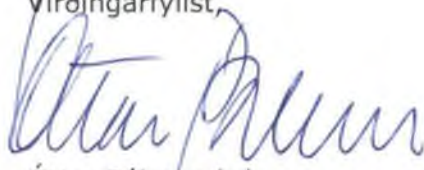
Að lokum er lagt til að miðað verði við lok kröfulýsingarfrests í stað frestdags í tengslum við 4. mgr. 30. gr. laga um gjaldþrotaskipti. Vegna mikils fjölda krafna á hendur gömlu bönkunum er enga áreiðanlega skrá yfir kröfuhafa að finna fyrr en eftir lok kröfulýsingarfrests (LBI 30. október 2009, Glitnir 26. nóvember 2009 og Kaupping 30. desember 2009) og ómögulegt að miða atkvæðisrétt kröfuhafa við lýstar kröfur við frestdag.

Lagt er til að c-liður 2. gr. verði svohljóðandi:

„Í frumvarpi að nauðasamningi fjármálafyrirtækis er slitastjórn heimilt að ákveða að tímafrestur samkvæmt 4. mgr. 30. gr. laga um gjaldprotaskipti o.fl. verði við lok kröfúlýsingarfrests fjármálafyrirtækis.“

Undirritaður er reiðubúinn að gera frekar grein fyrir framangreindu verði eftir því óskað.

Virðingarfyllt,

Óttar Pálsson hrl.

LÖGMENN LÆKJARGÖTU

Alþingi
Efnahags- og viðskiptanefnd
Hr. Frosti Sigurjónsson, nefndarformaður
Kirkjustræti
101 Reykjavík

Reykjavík, 3. júlí 2015

Efni: 786. mál, stöðugleikaskattur (heildarlög)

Til mín hefur leitað ALMC hf., Borgartúni 25, Reykjavík, og falið mér að vekja athygli efnahags- og viðskiptanefndar á tilteknum atriðum sem varða 786. mál 144. löggjafarþings, frumvarp til laga um stöðugleikaskatt (heildarlög).

ALMC hf.

1. Umbj. minn var áður fyrr fjármálafyrirtæki og með viðskiptabankaleyfi samkvæmt lögum nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki. Fjármálaeftirlitið tók yfir vald hlutafundar hans með ákvörðun 9. mars 2009 og vék stjórn hans frá. Honum var skipuð skilanefnd og svo slitastjórn.
2. Umbj. minn lauk nauðasamningi sem héraðsdómur staðfesti með úrskurði 18. ágúst 2010. Nauðasamninginn efndi hann svo til fullnaðar með útgáfu skuldabréfa 31. ágúst 2010. Allt fór þetta fram til samræmis við heimildir í lögum nr. 87/1992 um gjaldeyrismál eins og þau hljóðuðu þá.
3. ALMC hf. starfar í dag á grundvelli laga nr. 2/1995 um hlutafélög. Stjórn félagsins fer með fullt forræði á eignum þess. Takmarkanir á þessu forræði ráðast aðeins af almennum reglum, líkt og á við um hvert annað fyrirtæki.

Ágreiningur ALMC hf. við Seðlabanka Íslands

4. Umbj. minn hefur átt í ágreiningi við Seðlabanka Íslands um heimild umbj. míns til að inna af hendi greiðslur af skuldabréfunum sem hann gaf út 31. ágúst 2010. Umbj. minn hefur haldið því fram að greiðslurnar teljist „samningsbundnar

afborganir“ í skilningi 13. gr. j. laga nr. 87/1992 eins og ákvæðið hljóðaði þegar ágreiningurinn stofnaðist. Seðlabankinn gat ekki fallist á þessa afstöðu umbj. míns og synjaði honum staðfestingar á heimild til greiðslunnar samkvæmt 9. mgr. 13. gr. j.

5. Umbj. minn höfðaði mál fyrir Héraðsdómi Reykjavíkur til ógildingar á synjun Seðlabankans og með dómi 24. apríl 2015 var synjun Seðlabankans felld úr gildi. Seðlabankinn hefur ekki áfrýjað dóminum.
6. Þá vill umbj. minn vekja sérstaka athygli á að í setningu laga nr. 27/1015 um breytingu á lögum nr. 87/1992 felist viðurkenning löggjafans á þeim lagaskilningi sem héraðsdómur lagði til grundvallar.

Upphaflegt frumvarp til laga um stöðugleikaskatt

7. Umbj. minn telur skýrt að frumvarpið hafi í upphafi ekki beinst að honum. Skattlagningunni hafi samkvæmt 1. gr. frumvarpsins verið ætlað „að mæta neikvæðum áhrifum í tengslum við lok slitameðferðar skattskyldra aðila.“ Umbj. minn hafi fyrir löngu lokið slitameðferð, gert nauðasamning og efnt hann að fullu. Skattlagningin geti því ekki hafa verið ætluð til að mæta neikvæðum áhrifum þessara löngu orðnu atvika.
8. Til samræmis við þetta hafi 2. gr. frumvarpsins lagt skattskylduna á bú fallinna viðskiptabanka og sparisjóða sem „sæta slitameðferð“ eða hafa verið „teknir til gjaldþrotaskipta.“ Umbj. minn falli ekki þar undir. Í athugasemdum við 2. gr. frumvarpsins hafi sagt til samræmis að fjármálafyrirtæki sem „hafa lokið slitameðferð með staðfestum nauðasamningi“ féllu ekki hér undir.
9. Í athugasemdum með frumvarpinu er ítarleg umfjöllun um margvíslega áhættuþætti sem kunna að raungerast við afnám gjaldeyrishafta. Umbj. minn finnur því hvernig stað að fyrirtæki í hans stöðu skipti þar sérstöku máli. Eignir hans séu að mestu leyti í erlendum gjaldeyri og starfsemi hans hafi, frá ákvörðun Fjármálaeftirlitsins 9. mars 2009, haft jákvæð áhrif á greiðslujöfnuð þjóðarbúsins. Þetta muni ekki breytast við efndir skuldabréfanna frá 31. ágúst 2010.

10. Nánari skýringar á þessu sé að finna í minnisblaði sem umbj. minn hafi útbúið og sem fylgir bréfi þessu sem viðhengi. Þar komi m.a. fram að umbj. minn áætli að frá ákvörðun Fjármálaeftirlitsins 9. mars 2009 og þar til skuldabréfin hafi verið efnd muni hrein áhrif af starfsemi hans á greiðslujöfnuðu þjóðarbúsins verða jákvæð um 352 milljónir evra.
11. Starfsemi umbj. míns hafi því stuðlað að auknum stöðugleika í greiðslujöfnuði og bætt hreina gjaldeyrisstöðu þjóðarbúsins. Starfsemin hafi því ekki gert afnám gjaldeyrishafta erfiðara, hún hafi auðveldað það. Áhrif fyrirtækja sem enn sæta slitameðferð á greiðslujöfnuð hafi í grundvallaratriðum verið önnur.

Álit efnahags- og viðskiptanefndar

12. Umbj. minn telur ekkert í nefndarálitinu, þskj. 1609, raska því mati frumvarpshöfunda að umfjöllun fjármál umbj. míns hafi verið óþörf í ítarlegri greinargerð um stöðugleika við afnám fjármagnshafta. Þannig segi t.d. í nefndarálitinu að þeir „föllnu viðskiptabankar og sparisjóðir sem ná að ljúka uppgjöri við kröfuhafa sína fyrir árslok 2015 munu ekki teljast til skattskyldra aðila.“ Umbj. minn hafi löngu lokið „uppgjöri við kröfuhafa sína“ og skipti því væntanlega engu máli.
13. Nefndin geri að vísu tillögu um að skilgreining frumvarpsins á skattskyldum aðilum verði víkkuð út. Þessi tillaga sé hins vegar skýrð svo:

Nefndin telur eðlilegt að allir þeir lögaðilar sem áður störfuðu sem viðskiptabankar eða sparisjóðir og eiga þátt í þeim greiðslujafnaðarvanda sem frumvarpinu er ætlað að leysa falli undir skilgreiningu á skattaðila. Því leggur nefndin til að þeir lögaðilar sem lokið hafa slitameðferð með nauðasamningi. en hafa ekki getað efnt greiðslur samkvæmt honum vegna fjármagnshafta, skuli einnig teljast til skattskyldra aðila og leggur því til breytingu þess efnis.

Framangreind tilhögun leiðir ekki síst af því að nauðasamningar lögaðila sem störfuðu sem viðskiptabankar eða sparisjóðir hafa í för með sér skyldur til fjármagnshreyfinga milli landa sem valda neikvæðum áhrifum á stöðugleika í gengis- og peningamálum. Það er því ljóst að í slíkum tilvikum er sá greiðslujafnaðarvandi sem frumvarpinu er ætlað að leysa enn fyrir hendi, um leið og þessir aðilar geta ekki efnt skuldbindingar sínar, og því eðlilegt að skapa farveg til að stýra málefnum þeirra með hliðsjón af markmiðum frumvarpsins. [undirstrikunum bætt við]

14. Af þessum texta ályktar umbj. minn að ónauðsynlegt sé að teygja skattskylduna yfir hann. Hann eigi engan þátt í þeim greiðslujafnaðarvanda sem frumvarpinu sé ætlað að leysa. Hann hafi þegar efnt nauðasamning sinn í samræmi við lög nr. 87/1992. Þær efndir hafi ekki valdið neikvæðum áhrifum á stöðugleika í gengis- og peningamálum. Héraðsdómur hafi þegar hafnað því sjónarmiði að nauðasamningur umbj. míns teljist ekki fullfndur fyrr en skuldabréfin sem hann gaf út 31. ágúst 2010 séu að fullu greidd. Þá hafi héraðsdómurinn slegið því föstu að lög nr. 87/1992 hafi ekki staðið í vegi efndum skuldabréfanna.
15. Þrátt fyrir þetta bendir orðalag 1. og 2. tölul. breytingatillögu nefndarinnar til þess að hún vilji leggja skattskylduna á umbj. minn. Í breytingartillögunum er lagt til að markmið samkvæmt 1. gr. frumvarpsins verði rýmkað til að mæta neikvæðum áhrifum í tengslum við „uppgjör eða efndir skattskyldra aðila í kjölfar slitameðferðar þeirra.“ Þá er lagt til að 2. gr. verði breytt þannig að skattskyldan nái einnig til fjármálafyrirtækja sem hafa lokið gerð nauðasamnings og hafa ekki getað efnt greiðslur samkvæmt „skuldagerningum sem gefnir voru út í tengslum við nauðasamning vegna takmarkana á gjaldeyrisviðskiptum og fjármagnshreyfingum á milli landa samkvæmt lögum nr. 87/1992.“
16. Þetta kann að verða skilið svo, þótt umbj. minn geymi sér rétt til mótmæla þar um, að umbj. minn sé skattskyldur.

Stjórnskipulegar skorður

17. Umbj. minn mótmælir því að skattskyldan verði lögð á hann. Efnisrök kalli ekki á þetta, enda séu hrein áhrif starfsemi hans á greiðslujöfnuð þjóðarbúsins jákvæð.
18. Þá standi stjórnskipulegar skorður því í vegi að skattskyldan verði lögð á hann. Í 40. gr. stjórnarskrárinnar segi að enginn skattur verði á lagður né breytt né af tekinn nema með lögum. Ákvæði 72. gr. lýsi eignarréttinn friðhelgan. Þá segi í 77. gr. að skattamálum skuli skipað með lögum. Ekki megi fela stjórnvöldum ákvörðun um hvort leggja skuli á skatt, breyta honum eða afnema hann. Þá verði enginn skattur lagður á nema heimild hafi verið fyrir honum í lögum þegar þau atvik urðu sem ráði skattskyldu. Þá feli 65. gr. stjórnarskrár í sér bann við mismunun. Í því

felist að sambærileg tilvik skuli meðhöndluð eins en ósambærileg tilvik með ólíkum hætti.

19. Umbj. minn telur ekkert athugavert við ákvörðun skattskyldra aðila eins og frumvarpið ráðgerði hana í upphafi. Þar hafi verið ráðgert að skattskyldir aðilar væru aðeins fjármálafyrirtæki sem sættu slitameðferð eða hefðu verið tekin til gjaldþrotaskipta að undangenginni slíkri meðferð. Frumvarpið ráðgerði að þau fyrirtæki gætu komist undan skattskyldu með gerð nauðasamnings fyrir árslok 2015.
20. Umbj. minn telur þetta fyrirkomulag, eitt og sér, geta staðist. Þótt staðfesting nauðasamnings útheimti, auk staðfestingar dómara, heimild annarra stjórnvalda, þá teljist slíkt ekki ákvörðun um að breyta eða afnema skatt í skilningi 40. og 77. gr. stjórnarskrár. Skattskyldan ráðist einfaldlega af forræði gjaldanda á búi sínu í árslok 2015.
21. Umbj. minn segir málum hans öðruvísi varið. Hann hafi lokið nauðasamningi. Stjórn hans fari með fullt forræði á búi hans. Hans réttarstaða í dag sé því hin sama og allra annarra hlutafélaga sem starfa samkvæmt lögum nr. 2/1995. Hún sé hins vegar í grundvallaratriðum ólík réttarstöðu fjármálafyrirtækja sem sæta slitameðferð. Ótækt sé því að meðhöndla umbj. minn með sama hætti og þessi fjármálafyrirtæki.
22. Umbj. minn geti því ekki komist undan skattskyldunni með sama hætti og aðrir skattskyldir aðilar. Til að komast undan skattskyldu yrði umbj. minn að freista þess að sækja um undanþágu Seðlabanka Íslands frá þeim takmörkunum á gjaldeyrisviðskiptum og fjármagnshreyfingum sem verða mögulega taldar hindra greiðslur hans á skuldabréfunum frá 31. ágúst 2010 og sem héraðsdómurinn frá 24. apríl s.l. tekur ekki til, beint eða óbeint. Slík undanþága Seðlabanka Íslands væri hins vegar ekki liður í gerð nauðasamnings og varðaði skattskylduna með beinum hætti. Breytingartillaga nefndarinnar fæli því í sér að Seðlabanka Íslands sem stjórnvaldi væri falið að breyta skatti eða afnema hann í andstöðu við 40. og 77. gr. stjórnarskrár.

23. Umbj. minn bendir auk þess á að skatthlutfallið sé fordæmalaust og skatturinn sé tekinn af eignum án tillits til skulda. Áhrif skattsins séu að auki einkar íþyngjandi. Hann næmi margfaldri krónueign umbj. míns og yrði lagður á án tillits til jákvæðra áhrifa starfsemi hans á greiðslujöfnuð þjóðarbúsins. Því sé um hreina tekjuöflun ríkisins að ræða án tengsla við markmið um stöðugleika. Samspil alls þessa myndi því gera skattlagninguna marklausa.
24. Þá vekur umbj. minn athygli á að skattskylda hans myndi ráðast af gerð nauðasamnings sem héraðsdómur staðfesti á árinu 2010. Þau atvik sem ráða skattskyldu hafi því löngu átt sér stað. Álagning skattsins bryti því í bága við 2. mgr. 77. gr. stjórnarskrárinnar.
25. Loks varar umbj. minn sérstaklega við því að nokkur skattur verði lagður á sem geti raskað réttindum hans sem leiða, beint eða óbeint, af dómi héraðsdóms 24. apríl s.l. Yrði gengið á þau væri slíkt sérstaklega líklegt til að teljast andstætt 72. gr. stjórnarskrárinnar líkt og ráða má af dómum Hæstaréttar Íslands frá 16. okt. 2003, í máli nr. 549/2002, og frá 15. feb. 2012, í máli nr. 600/2011.

Umbj. minn tekur fram að hann hafi þurft að móta þá afstöðu, sem hann hafi kynnt hér, með afar stuttum fyrirvara. Hún kunni því að breytast og skýrast á seinni stigum.

Umbj. minn lýsir því yfir að hann muni höfða mál, gerist þess þörf, til að vernda þau réttindi sem hann telur sig njóta og hér hefur verið lýst.

Virðingarfyllst,

F.h. ALMC hf.

Reimar Pétursson hrl.

ALMC's impact on Balance of Payments

The table below shows ALMC's impact on Balance of Payments. The first column shows the impact during the period from March 2009, when the Resolution Committee assumed control of ALMC until ALMC went through composition in August 2010. The second column shows the estimated impact from composition until the end of ALMC's wind down.

	Notes	9.3.2009 - 18.8.2010	19.8.2010 - end of ALMC	Total
FX paid to domestic parties				
Central Bank	1	68	253	320
Convertible bond	2		60	60
ISK paid to foreign parties		0	0	0
FX conversions				
Realised	3	50	82	132
Projected	4		-72	-72
FX from domestic parties	5		-15	-15
Straumur Investment Bank	6		7	7
FX loans granted by the CBI*	7	-80		-80
Overall impact of ALMC		38	315	352

* Took place in late 2008 and early 2009.

Notes

1. ALMC has paid all of its debt towards the Central Bank of Iceland (CBI). The total debt paid was €455m, of which €320m was repaid in foreign currencies. Refer to Appendix I for further breakdown of payments in foreign currencies (FX) to the CBI. ALMC had borrowed €80m in FX from the CBI. The remaining €240m of FX paid to the CBI were due to ISK loans which were converted to FX and interest payments.
2. 10% of the convertible bonds, which were issued when ALMC went through composition, were issued to domestic creditors, excluding the old banks which are considered foreign parties in this analysis. Some of the domestic creditors have sold their claims, others will receive FX from ALMC as the convertible bond is repaid. Either way, they either will or have already received foreign currency for their claims. It is estimated that this amounts to €60m (based on ALMC's historical recovery estimates). Note that the number is an estimate. ALMC does not have access to information regarding actual sales prices of claims that might have been traded. If these domestic bondholders would still hold their bonds, total payments in FX to them would amount to approximately €73m in FX, based on ALMC's latest recovery estimate.
3. To date, ALMC's net purchases of ISK in the domestic FX market amount to ISK 19.5bn (equivalent to €132m at today's FX rate of EURISK 147.5), including the conversions relating to the exemption granted by the CBI regarding the Senior Term Facility. Approximately €50m of ISK were purchased before ALMC's composition.

4. ALMC expects to convert €72m of ISK into FX to be applied towards payments of the convertible bond. This is based on current book value of ISK cash and other assets and is net of projected operational expenses and other outflow in ISK. There are certain assets on ALMC's balance sheet which value is subject to outcome of court rulings. Should the courts rule in favour of ALMC, the realised value of these assets could be significantly above current book values.
5. ALMC and its subsidiaries have received approximately €15m from domestic parties. The largest contributors are Eignarhaldsfélagið Lyng (Icepharma) and Síminn.
6. ALMC injected €7m of capital (euros) into Straumur Investment Bank which the bank later converted into ISK in the domestic FX market.
7. As mentioned before, the CBI granted ALMC two FX denominated loans amounting to ca. €80m in total in late 2008 and early 2009. The principal of these loans is deducted from inflow of FX due to ALMC.

Appendix I: Breakdown of payments to the CBI

Year	Month	EUR equivalent
2009	3	1.231.828
	4	3.504.629
	5	181.326
	6	37.512.115
	7	3.019.022
	8	1.161.507
	9	525.930
	10	1.747.614
	11	6.790
	12	960.474
2009 Total		49.851.235
2010	1	1.528.034
	2	383.735
	3	713.610
	4	1.419.750
	5	321.602
	6	475.572
	7	1.115.661
	8	12.353.440
	9	1.559.440
	10	1.852.336
	11	1.553.499
	12	134.858.466
2010 Total		158.135.144
2011	1	1.820.641
	2	403.003
	3	601.283
	4	1.509.787
	5	38.511.720
	6	299.151
	7	23.263.812
	8	46.083.857
2011 Total		112.493.255
Grand Total		320.479.633

Nefndasvið Alþingis
Efnahags- og viðskiptanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík: 18.06.2015
Tilvísun: 201506-0010
Tilvísun: 201506-0011

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um stöðugleikaskatt, mál nr. 786 og um frumvarp til laga um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki, nr. 161/2002, með síðari breytingum (nauðarsamningar), mál nr. 787.

Alþýðusamband Íslands hefur fengið til umsagnar mál nr. 786 og mál nr. 787 sem bæði eru hluti af áætlun um losun fjármagnshafta. Vegna þess hve nátengd frumvörpin eru sendir ASÍ sameiginlega umsögn um bæði málin.

Alþýðusambandið telur mikilvægt að losa um þau höft á fjármagnsflutninga sem sett voru í kjölfar bankahrunsins. Með framangreindum frumvörpum eru stigin ákveðin skref í þá átt og því ber að fagna.

Alþýðusambandið leggur áherslu á að gætt verði að eftirfarandi þáttum við afléttingu hafta:

- Að losun hafta ógni ekki efnahagslegum stöðugleika með gengisfalli, verðbólgu og kjararárýrnun almenns launafólks. Í því sambandi er rétt að benda á að þeir kjarasamningar sem undirritaðir voru 29. maí 2015 byggja m.a. á þeirri forsendu að kaupmáttur launa aukist á samningstímanum. Gangi það ekki eftir er hætt við því að kjarasamningum verði sagt upp.
- Að staðið verði við alþjóðlegar skuldbindingar og að tryggt verði að þær ráðstafanir sem gripið verði til standist stjórnarskrá.
- Að þeir fjármunir sem koma í hlut ríkissjóðs eða Seðlabanka vegna afnámsferilsins verði nýttir til þess að greiða niður skuldir ríkissjóðs og þess þannig gætt að þeir valdi ekki óstöðugleika í hagkerfinu. Slík ráðstöfun sparar ríkissjóði tugi milljarða árlega í vaxtagreiðslur og leggur þannig grunninn að því að við getum búið við öflugt velferðarkerfi til framtíðar.

Virðingarfyllst,

Ólafur Darri Andrason,
hagfræðingur ASÍ.

Alþýðusamband Íslands

Sæturni 1 • Reykjavík
Sími: 535 5600 • Fax: 535 5601
asi@asi.is • www.asi.is

Efnahags- og viðskiptanefnd Alþingis
Nefndasvið Alþingis
Alþingishúsið við Austurvöll
150 Reykjavík

18. júní 2015

Efni: Umsögn um tvö lagafrumvörp - frumvarp til laga um stöðugleikaskatt (786. mál) og frumvarp til laga um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki, nr. 161/2002, með síðari breytingum (nauðasamningar) (787. mál)

Bankasýsla ríkisins þakkar efnahags- og viðskiptanefnd fyrir að vera veitt tækifæri til að koma á framfæri ábendingum um annars vegar frumvarp til laga um stöðugleikaskatt (786. mál) og hins vegar frumvarp til laga um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki, nr. 161/2002, með síðari breytingum (nauðasamningar) (787. mál). Í ljósi þess að frumvörpin eru nátengd tekur umsögn þessi til þeirra beggja, en þó þannig að gerð er grein fyrir athugasemdum stofnunarinnar um hvort frumvarp fyrir sig hér á eftir.

Er vert að geta þess að stofnunin fagnar framlagningu beggja frumvarpa, enda virðast þau til þess fallin að stuðla að losun gjaldeyrishafta á farsælan hátt fyrir íslenskt samfélag.

Athugasemdir við frumvarp til laga um stöðugleikaskatt (786. mál)

Með frumvarpi þessu er lagt til að lagður verði á svonefndur stöðugleikaskattur sem renni í ríkissjóð. Að mati Bankasýslu ríkisins er fullt tilefni til að ráðast í lagasetningu af þessu tagi, enda ljóst að ríkissjóður hefur orðið fyrir miklum kostnaði með beinum og óbeinum hætti vegna bankahrunsins frá 2008.

Brýnt er að vanda til verka við veigamikla lagasetningu sem þessa. Bankasýsla ríkisins sér ástæðu til að fagna þeim vönduðu vinnubrögðum sem birtast í athugasemdum með frumvarpi til laganna, enda er þar að finna ítarlega umfjöllun um nauðsyn lagasetningarinnar.

Í 12. gr. frumvarpsins er vísað til þess að undanþága frá tilteknum ákvæðum laga nr. 87/1992 um gjaldeyrismál sé bundin því skilyrði að sýnt hafi verið fram á full skil á álögðum stöðugleikaskatti og að „málshöfðunarfrestur sé liðinn“. Hér er spurning hvort ekki sé rétt að efnahags- og viðskiptanefnd leggi til að tekið verði af skarið um málshöfðunarfrestinn í lagafrumvarpinu þannig að hann orki ekki tvímælis. Mælir Bankasýsla ríkisins með því að nefndin taki þetta álitaefni upp við frumvarpshöfunda á fundi nefndarinnar.

Athugasemdir við frumvarp til laga um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki, nr. 161/2002, með síðari breytingum (nauðasamningar) (787. mál)

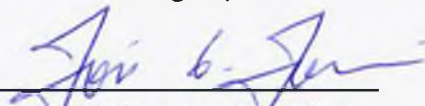
Í d-lið 2. gr. frumvarpsins kemur fram að í stað orðanna „samþykki 70 hundraðshluta“ komi „samþykki 60 hundraðshluta“. Að mati Bankasýslu ríkisins er þetta rökrétt breyting, enda er hún bæði til samræmis við það hlutfall sem nú er að finna í 49. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o.fl. auk þess sem efnisrök standa til þess að í svo fjölmennum kröfuhafahópi, sem stendur að kröfum í þau fjármálafyrirtæki sem riðuðu til falls haustið 2008 og næstu misseri, teljist samþykki 60 hundraðshluta fullnægjandi samþykki.

Í f-lið 2. gr. frumvarpsins er vísað til þess að með kröfu um staðfestingu nauðsamnings skuli fylgja mat Seðlabanka Íslands á efnahagslegum áhrifum frumvarps að nauðasamningi. Að mati Bankasýslu ríkisins væri rétt að áréttast að í þessum efnum skuli Seðlabankinn fylgja efnahagsstefnu stjórnvalda, sbr. til hliðsjónar 2. mgr. 3. gr. laga nr. 36/2001 um Seðlabanka Íslands. Málsliðurinn yrði þá svohljóðandi:

„Með kröfu um staðfestingu nauðasamnings fjármálafyrirtækis skal, auk þeirra gagna sem getið er um í 2. mgr. 54. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl., fylgja mat Seðlabanka Íslands á efnahagslegum áhrifum frumvarps að nauðasamningi og áhrifum þess á stöðugleika í gengis- og peningamálum og á fjármálastöðugleika, en Seðlabankinn skal við mat sitt fylgja stefnu ríkisstjórnarinnar í efnahagsmálum.“

Að öllu framangreindu virtu styður Bankasýsla ríkisins bæði frumvörpin, þó að teknu tilliti til þeirra minni háttar ábendinga sem settar eru fram í umsögn þessari.

Virðingarfyllst,

Jón G. Jónsson, forstjóri

Gildandi lög sem hafa að geyma ákvæði um dagsektir

	Lágmark	Hámark	
Lög um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum, 1980 nr. 46 28. maí			100.000
Lög um atvinnuréttindi útlendinga, 2002 nr. 97 10. maí			50.000
Lög um ársreikninga, 2006 nr. 3 17. janúar	10.000		100.000
Barnalög, 2003 nr. 76 27. mars			30.000
Bókasafnalög, 2012 nr. 150 28. desember		Innkaupsverð bókar	
Lög um bráðabirgðauútflutningsskýrslur, 1935 nr. 53 28. janúar		Ekki hámark	
Lög um brunavarnir, 2000 nr. 75 23. maí			500.000
Lög um byggingarvörur, 2014 nr. 114 26. nóvember			500.000
Efnalög, 2013 nr. 61 8. apríl			500.000
Lög um eftirlit með fóðri, áburði og sáðvöru, 1994 nr. 22 29. mars		Hámark ákveðið í reglugerð	
Lög um eftirlit með viðskiptaháttum og markaðssetningu, 2005 nr. 57 20. maí		Ekkert hámark	
Lög um eftirlit með þíonustu og hlutum sem geta haft hernaðarlega þýðingu, 2010 nr. 58 14. júní			100.000
Lög um einkahlutafélög, 1994 nr. 138 28. desember		Ekki hámark	
Lög um erfðabreyttar lífverur, 1996 nr. 18 2. apríl			50.000
Lög um evrópsk fjárhagsleg hagsmunafélög, 1994 nr. 159 31. desember		Ekki hámark	
Lög um fiskeldi, 2008 nr. 71 11. júní			500.000
Lög um Fiskræktarsjóð, 2008 nr. 72 11. júní			10.000
Lög um fjarskipti, 2003 nr. 81 26. mars			500.000
Lög um fjármálafvirlæki, 2002 nr. 161 20. desember	10.000		1.000.000
			Samkvæmt lögum um opinbert eftirlit með fjá

[Lög um fjölmiðla, 2011 nr. 38 20. apríl](#)

[Lög um framleiðslu, verðlagningu og sölu á búbörum, 1993 nr. 99 8. september](#)

[Lög um fyrirtækjaskrá, 2003 nr. 17 20. mars](#)

[Lög um gjaldeyrismál, 1992 nr. 87 17. nóvember](#)

[Lög um gjaldþrotaskipti o.fl., 1991 nr. 21 26. mars](#)

[Lög um Hagstofu Íslands og opinbera hagskýrslugerð, 2007 nr. 163 21. desember](#)

[Lög um hlutafélög, 1995 nr. 2 30. janúar](#)

[Lög um hollustuhætti og mengunarvarnir, 1998 nr. 7 12. mars](#)

[Innheimtulög, 2008 nr. 95 12. júní](#)

[Lög um innstæðutryggingar og tryggingakerfi fyrir fjárfesta, 1999 nr. 98 27. desember](#)

[Lög um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla, 2008 nr. 10 6. mars](#)

[Lög um jöfnun kostnaðar við dreifingu raforku, 2004 nr. 98 9. júní](#)

[Lög um kauphallir, 2007 nr. 110 26. júní](#)

[Lög um Landsbókasafn Íslands –](#)

[Háskólabókasafn, 2011 nr. 142 28. september](#)

[Lög um leit, rannsóknir og vinnslu kolvetnis, 2001 nr. 13 13. mars](#)

[Lög um loftferðir, 1998 nr. 60 10. júní](#)

[Lög um loftslagsmál, 2012 nr. 70 29. júní](#)

[Lyfjalög, 1994 nr. 93 20. maí](#)

[Lög um mannanöfn, 1996 nr. 45 17. maí](#)

[Lög um mannvirki, 2010 nr. 160 28. desember](#)

	200.000	
20.000	100.000	
	10.000	
10.000	1.000.000	
Ekki hámark		
10.000	50.000	
Ekki hámark		
Hámark ákveðið í reglugerð		
Ekki hámark		
50.000	500.000	
	50.000	
10.000	500.000	
10.000	1.000.000	Samkvæmt lögum um opinbert eftirlit með fjá
Innkaupsverð bókar		
50.000	500.000	
10.000	1.000.000	
	500.000	
	50.000	
	1.000	
	500.000	

[Lög um matvæli, 1995 nr. 93 28. júní](#)

[Lög um meðferð einkamála, 1991 nr. 91 31. desember](#)

[Lög um meðhöndlun úrgangs, 2003 nr. 55 20. mars](#)

[Lög um menningarminjar, 2012 nr. 80 29. júní](#)

[Lög um miðlun váttrygginga, 2005 nr. 32 11. maí](#)

[Lög um mælingar, mæligrunna og vigtarmenn, 2006 nr. 91 14. júní](#)

[Lög um náttúruvernd, 1999 nr. 44 22. mars](#)

[Lög um náttúruvernd, 2013 nr. 60 10. apríl](#)

[Lög um neytendalán, 2013 nr. 33 27. mars](#)

[Lög um opinber innkaup, 2007 nr. 84 30. mars](#)

[Lög um opinbert eftirlit með fjármálastarfsemi, 1998 nr. 87 16. júní](#)

[Lög um Orkustofnun, 2003 nr. 87 26. mars](#)

[Lög um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga, 2000 nr. 77 23. maí](#)

[Lög um Póst- og fiarskiptastofnun, 2003 nr. 69 24. mars](#)

[Raforkulög, 2003 nr. 65 27. mars](#)

[Lög um rafrænar undirskriftir, 2001 nr. 28 7. maí](#)

[Lög um réttindi og skyldur erlendra fyrirtækja sem senda starfsmenn tímabundið til Íslands og starfskjör starfsmanna þeirra, 2007 nr. 45 27. mars](#)

[Lög um ríkisábyrgðir, 1997 nr. 121 22. desember](#)

[Samkeppnislög, 2005 nr. 44 19. maí](#)

Hámark ákveðið í reglugerð

Ekki hámark

500.000

300.000

10.000 1.000.000 Samkvæmt lögum um opinbert eftirlit með fjá

10.000 500.000

Hámark ákveðið í reglugerð

500.000

50.000 500.000

500.000

10.000 1.000.000

10.000 100.000

100.000

50.000 500.000

10.000 500.000

10.000 1.000.000

100.000

Hámark ákveðið í reglugerð

Ekkert hámark

[Lög um samvinnufélög, 1991 nr. 22 27. mars](#)

[Lög um Seðlabanka Íslands, 2001 nr. 36 22. maí](#)

[Lög um sérstakt gjald vegna ólögmæts sjávarafla, 1992 nr. 37 27. maí](#)

[Lög um sjálfseignarstofnanir sem stunda atvinnurekstur, 1999 nr. 33 19. mars](#)

[Lög um skipti á dánarbúum o.fl., 1991 nr. 20 23. mars](#)

[Lög um skiptileigusamninga fyrir afnot af húsnæði í orlofi eða frístundum o.fl., 2013 nr. 120 26. nóvember](#)

[Skipulagslög, 2010 nr. 123 22. september](#)

[Lög um skylduskil til safna, 2002 nr. 20 20. mars](#)

[Lög um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, 1997 nr. 129 23. desember](#)

[Lög um starfsmannaleigur, 2005 nr. 139 20. desember](#)

[Lög um stjórn vatnamála, 2011 nr. 36 15. apríl](#)

[Sveitarstjórnarlög, 2011 nr. 138 28. september](#)

[Lög um umgengni um nytiastofna sjávar, 1996 nr. 57 3. júní](#)

[Lög um varnir gegn mengun hafs og stranda, 2004 nr. 33 7. maí](#)

[Lög um Vatnaiökulsþjóðgarð, 2007 nr. 60 28. mars](#)

[Vatnalög, 1923 nr. 15 20. júní](#)

[Lög um váttryggingastarfsemi, 2010 nr. 56 10. júní](#)

Ekkert hámark

Hámark ákveðið í reglum Seðlababankans

10.000

Ekkert hámark

Ekkert hámark

Ekkert hámark

500.000

Ekkert hámark

10.000 1.000.000 Samkvæmt lögum um opinbert eftirlit með fjá

100.000

500.000

Hámark ákveðið í reglugerð

25.000

500.000

500.000

10.000 500.000

10.000 1.000.000 Samkvæmt lögum um opinbert eftirlit með fjá

[Lög um velferð dýra, 2013 nr. 55 8. apríl](#)

[Lög um verðbréfavíðskipti, 2007 nr. 108 26. júní](#)

[Lög um Verðlagsráð sjávarútvegsins, 1985 nr. 43 4. júní](#)

[Lög um vernd Breiðafjarðar, 1995 nr. 54 8. mars](#)

[Lög um verndun Mývatns og Laxár í Suður-Þingeyjarsýslu, 2004 nr. 97 9. júní](#)

[Lög um verndun Þingvallavatns og vatnasviðs þess, 2005 nr. 85 24. maí](#)

[Lög um verslunarskýrslur, 1922 nr. 12 19. júní](#)

[Lög um vinnustaðaskírteini og eftirlit á vinnustöðum, 2010 nr. 42 18. maí](#)

[Lög um vishönnun vöru sem tengist orkunotkun, 2009 nr. 42 8. apríl](#)

[Lög um vörur unnar úr eðalmálmum, 2002 nr. 77 8. maí](#)

[Lög um bíóðskrá og almannaskráningu, 1962 nr. 54 27. apríl](#)

[Lög um öryggi raforkuvirkja, neysluveitna og raffanga, 1996 nr. 146 27. desember](#)

[Lög um öryggi vöru og opinbera markaðsgæslu, 1995 nr. 134 22. desember](#)

Hámark ákveðið í reglugerð

10.000 1.000.000 Samkvæmt lögum um opinbert eftirlit með fjá

500 5.000

50.000

50.000

50.000 100.000

10.000

100.000

200.000

50.000

Ekki hámark

10.000 500.000

50.000

irmálastarfsemi

irmálastarfsemi

irmálastarfsemi

irmálastarfsemi

irmálastarfsemi

irmálastarfsemi

Minnisblað fjármála- og efnahagsráðuneytisins

Á fundi í efnahags- og viðskiptanefnd sem haldinn var mánudaginn 15. júní sl. lögðu fulltrúar Seðlabanka Íslands til við nefndina að við frumvarpið yrði bætt ákvæði sem kvæði á um afnám á fjárhæðarþaki dagsekta skv. 3. tölu. 12. gr. frumvarpsins. Tillagan hafði áður borist ráðuneytinu við undirbúning lagabreytinga sem samþykktar voru 7. júní sl.

Í meðfylgjandi minnisblaði Seðlabanka Íslands sem aflað var að beiðni ráðuneytisins kemur fram að dagsektarákvæði 15. gr. h laga um gjaldeyrismál hafi fram til þessa verið beitt vegna vanrækslu aðila á afhendingu upplýsinga og þegar aðilar sem heimild hafa til gjaldeyrisviðskipta hafa ekki sinnt kröfum um úrbætur innan hæfilegs frests. Ákvæðið gerir ráð fyrir að dagsektir geti í þeim tilvikum numið frá 10.000 kr. til 1 millj. kr.

Í 3. tölu. 12. gr. frumvarpsins er lagt til að Seðlabanka Íslands verði heimilt að leggja dagsektir á þá aðila sem ekki sinna kröfum bankans um að láta af háttsemi sem að mati bankans samrýmist ekki lögum um gjaldeyrismál eða sinna ekki kröfum um að úr slíkri háttsemi verði bætt eða hún leiðrétt. Seðlabankinn leggur til að framangreint dagsektarhámark verði ekki látið eiga við í þeim tilvikum. Seðlabankinn telur með hliðsjón af fyrirmyndum á öðrum sviðum löggjafar og þeim hagsmunum sem fjármagnshöftunum er ætlað að vernda að æskilegra sé að afnema þakið í stað þess að hækka það. Verulegum vandkvæðum sé bundið að ákvarða þetta þak og að varhugavert sé að hafa slíkar fjárhæðir lægri en 50 til 100 millj. kr. á dag.

Fjármála- og efnahagsráðuneytið telur að hægt sé að fallast á að afnema fjárhæðarþak dagsekta í framangreindum tilvikum. Í því sambandi hefur það sérstaka þýðingu að losunarferli fjármagnshafta leiði ekki til alvarlegs og verulegs óstöðugleika í gengis- og peningamálum. Seðlabankanum ber að gæta að meðalhófsreglu og myndi við ákvörðun um fjárhæð dagsekta taka tillit til eðlis brots og fjárhagslegs styrkleika viðkomandi aðila. Þá munu aðilar eiga þess kost að takmarka sektargreiðslur sínar með því að hlíta kröfum bankans og gætu borið lögmæti þeirra undir dómstóla.

Fjármála- og efnahagsráðuneytið er reiðubúið að veita nefndinni aðstoð við að útfæra breytingartillögu þegar afstaða hennar liggur fyrir.

24. júní 2015

Minnisblað

Viðtakandi: Fjármála- og efnahagsráðuneytið

Sendandi: Gjaldeyriseftirlit Seðlabanka Íslands

Efni: Tillögur að breytingum á heimild Seðlabanka Íslands til að beita dagsektum skv. lögum nr. 87/1992, um gjaldeyrismál.

Fjármála- og efnahagsráðuneytið hefur nýverið óskað eftir minnisblaði frá Seðlabankanum þar sem eftirfarandi spurningum er svarað:

Af hverju þarf að breyta dagsektarákvæðinu. Af hverju þakið þarf að hækka og á hvaða forsendum? Af því gefnu að ráðherra sé ekki hlynntur því að afnema þak. Hvað telur Seðlabankinn að þakið þurfi að hækka mikið og hvaða forsendur liggja þar að baki?

Hinn 21. maí sl. sendi Seðlabankinn ráðuneytinu bréf um brýna nauðsyn til lagabreytinga á lögum um gjaldeyrismál ásamt tillögum að breytingum. Var þar meðal annars tillaga að breytingu á dagsektarákvæði laganna. Nánar vísast til þess bréfs hvað varðar þörf á breytingu og þeirra sjónarmiða sem liggja að baki.

Í 12. gr. frumvarps til laga um stöðugleikaskatt er lagt til að Seðlabanka Íslands verði fengin heimild, með nýju ákvæði sem yrði 15. gr. i laga nr. 87/1992, um gjaldeyrismál, til þess að krefjast þess að látið verði af háttsemi sem Seðlabankinn telur andstæða lögunum, tafarlaust. Einnig yrði Seðlabankanum heimilt að krefjast úrbóta eða leiðréttinga á þeim ráðstöfunum sem eru andstæðar lögunum. Í ákvæðinu er gert ráð fyrir að Seðlabankanum sé heimilt að beita dagsektum skv. 15. gr. h laga um gjaldeyrismál, þar til farið hefur verið að kröfum bankans.

Samkvæmt framangreindu er því lögð til ákveðin eðlisbreyting á dagsektarákvæðinu og notkun þess. Hingað til hafa fjárhæðir dagsekta, samkvæmt núgildandi lögum um gjaldeyrismál, verið eðlilegar þegar

kemur að beitingu dagsekta í tilvikum þar sem aðilar hafa ekki afhent Seðlabankanum upplýsingar og gögn sem Seðlabankinn hefur óskað eftir eða eftir atvikum ef dagsektum er beint að aðilum sem hafa heimild til milligöngu um gjaldeyrisviðskipti, sbr. 8. gr. laganna. Með tilkomu hins nýja ákvæðis, sem heimilar Seðlabankanum að krefjast þess að háttsemi verði hætt eða krefjast úrbóta eða leiðréttinga á brotlegri háttsemi, að viðlögðum dagsektum, er ljóst að dagsektarákvæðið líkt og það horfir við í dag er ekki til þess fallið að þvinga fram úrbætur í samræmi við tillögu 12. gr. frumvarpsins. Því er nauðsynlegt að gera viðeigandi breytingar á dagsektarákvæði laganna, sem lúta að hækkun dagsekta í slíkum tilvikum.

Þær ráðstafanir, sem lagt er til að Seðlabankanum verði heimilt að bregðast við, kunna að nema verulegum fjárhæðum. Ennfremur er fjárhagslegur styrkleiki aðila mismunandi. Er því erfitt að marka dagsektum ákveðnar fjárhæðir. Þá er ómögulegt að sjá fyrir allar mögulegar sniðgöngur sem ákvæðinu er ætlað að stöðva og mögulegar fjárhæðir þeirra. Liggi slíkt ekki fyrir er vandkvæðum bundið að ákvarða þak dagsekta sem mun vera nægjanlegt til að ákvæðið skili tilætluðum árangri og aðili verði við kröfum Seðlabankans í stað þess að greiða dagsektir. Þarf því ákvæðið að vera til þess fallið að þvinga fram stöðvun/úrbætur. Lagði Seðlabankinn því til að hámark dagsekta, eins og það er markað í 6. tölul. 15. gr. h, ætti ekki við um dagsektir sem Seðlabankinn beitti vegna ákvarðana sem teknar yrðu á grundvelli hins nýja ákvæðis 15. gr. i laganna. Þannig yrði lagt í hendur Seðlabankans að meta fjárhæðir dagsekta í slíkum tilvikum, með hliðsjón af eðli brots og fjárhagslegum styrkleika viðkomandi aðila. Er það jafnframt í samræmi við dagsektarheimildir annarra stjórnvalda sem fara með eftirlitshlutverk og hafa slíkar valdheimildir. Leiða má að því líkur að ástæðan fyrir þeirri tilhögun í annarri löggjöf sé einmitt sú hversu erfitt er að ákvarða þak áður en eftirlitsaðili fær raunverulegt mál í hendur.

Mikilvægt verður að telja að aðilar máls meti hagsmunum sínum betur borgið með því að leiðrétta eða láta af viðkomandi háttsemi. Af samtölum við starfsmenn ráðuneytis verður ráðið að talið sé ákjósanlegra að hækka þak dagsektarákvæðisins í stað þess að hafa það ótakmarkað. Mat Seðlabankans er þó það að ákjósanlegra sé að fylgt sé fordæmum annarra laga sér í lagi þegar horft er til þeirra hagsmuna sem lögunum er ætlað að vernda og að fyrirhugaðri lagasetningu er ekki ætlað að vara til langs tíma. Ef hins vegar ráðuneytið telur nauðsynlegt

að marka dagsektum í tilvikum sem hér um ræðir ákvæðið hámark er að mati Seðlabankans varhugavert að hafa slíkar fjárhæðir lægri en 50-100 milljónir svo ákvæðið nái tilætluðum árangri. Við mat á því var horft til nýlegra tilvika sem upp hafa komið í gjaldeyriseftirliti og lagt mat á hvaða fjárhæðir væru líklega til þess fallnar að fá aðila til að láta af eða leiðrétta tiltekna háttsemi með skjótum hætti. Seðlabankinn ítrekar að ómögulegt er að sjá fyrir allar mögulegar sniðgöngur og að við framangreint mat var tekið tillit til nýlegrar lagabreytingar á lögum um gjaldeyrismál og þeirra vankanta sem þar voru lagfærðir.

Virðingarfyllst,

Gjaldeyriseftirlit

Alþingi
v/ Austurvöll
150 REYKJAVÍK

19. júní 2015
Tilvísun: 2015060032

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um stöðugleikaskatt, 786. mál

Fjármálaeftirlitið vísar til tölvubréfs nefndasviðs Alþingis, dags. 11. júní þar sem óskað var umsagnar stofnunarinnar um frumvarp til laga um stöðugleikaskatt. Þess var óskað að umsögnin bærist eigi síðar en 18. júní. Umsögnin skiptist í almenna umfjöllun um frumvarpið í heild sinni og áætlun stjórnvalda um losun fjármagnshafta annars vegar og ábendingar sem varða 5. gr. frumvarpsins hins vegar.

Almennt um frumvarpið

Framangreint frumvarp er lagt fram sem liður í heildaráætlun um losun fjármagnshafta og verður að skoðast í því ljósi. Fjármálaeftirlitið hefur áður látið í ljós þá afstöðu að nauðasamningar, sem uppfylla skilyrði stjórnvalda um efnahags- og fjármálastöðugleika, séu heppilegasta leiðin til að takmarka þá áhættu sem stafar af innlendum eignum slitabúa fallinna fjármálafyrirtækja, og mögulegu fjármagnsútlæði vegna þeirra við losun fjármagnshafta. Nú þegar liggja fyrir tillögur stærstu kröfuhafa þriggja stærstu búanna um nauðasamninga sem byggja á samráði við stjórnvöld um nauðsynleg stöðugleikaskilyrði. Því eru forsendur til þess að ekki þurfi að koma til álagningar stöðugleikaskatts. Engu að síður eru sterk rök fyrir því að frumvarp þetta verði samþykkt. Hvorki getur talist öruggt að nauðasamningar fáið samþykktir af auknum meirihluta kröfuhafa né af hálfu stjórnvalda. Auk þess liggur ekki fyrir að sambærilegir nauðasamningar séu í undirbúningi fyrir önnur slitabú en stóru bankanna þriggja.

Fjármálaeftirlitið vinnur nú að mati á áhrifum fyrrnefndra tillagna um nauðasamninga fyrir einstök kerfislega mikilvæg fjármálafyrirtæki og fjármálamarkaðinn í heild í samstarfi við Seðlabanka Íslands. Þó niðurstaða liggi ekki fyrir bendir flest til þess að nauðasamningslausn með stöðugleikaframlagi sé mun ákjósanlegri frá fjármálastöðugleikasjónarmiði en álagning stöðugleikaskatts. Einkum vegna þess að stöðugleikaframlag tekur mið af aðstæðum í hverju búi fyrir sig og er háð nokkrum óorðnum og ófyrirsjáanlegum atburðum. Ef undanskilin eru ákvæði í 5. gr. frumvarpsins, sem tilgreina frádráttarliði gegn fjármögnun viðskiptabanka eða sparisjóða í erlendri mynt, er stöðugleikaskatturinn fyrirfram ákveðinn.

Að mati Fjármálaeftirlitsins er jákvætt að tilgreint er í 1. gr. að ráðstöfun stöðugleikaskatts skuli samrýmast markmiðum um efnahagslegan og fjármálalegan stöðugleika. Ástæða er til að skoðað verði, við afgreiðslu þessa máls, hvort unnt sé að skilgreina sambærilegt markmið um ráðstöfun stöðugleikaframlags. Einnig er jákvætt að frumvarpið, og áætlun stjórnvalda um losun hafta í heild sinni, geri ráð fyrir frjálsri sölu á óbeinum eignarhlutum slitabúanna í

starfandi viðskiptabönkum samkvæmt almennum reglum. Það verður svo hlutverk Fjármálaeftirlitsins að meta hvort nýir eigendur teljist hæfir til að fara með virka eignarhluti á grundvelli laga um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002.

Skoða þarf þó sérstaklega hvort nauðsynlegt sé að bregðast við ýmsum hliðaráhrifum vegna stöðugleikaskatts eða stöðugleikaframlags. Í ljósi þess að innlendar skuldir ríkissjóðs nema um 1.100 mö.kr. (þar af eru markaðsskuldabréf um 880 ma.kr.) á meðan áætlaðar tekjur ríkissjóðs af stöðugleikaskatti geta samkvæmt greinargerð frumvarpsins orðið 845 ma.kr. má ljóst vera að ráðstöfun stöðugleikaskatts (eða stöðugleikaframlags) til lækkunar á skuldum ríkissjóðs hefur umtalsverð áhrif á framboð af ríkistryggðum skuldabréfum. Það gæti aftur haft neikvæð áhrif á fjárfestingarmöguleika fjárfesta, þ.m.t. lífeyrissjóða, nema heimildir til annarra fjárfestinga verði auknar stórlega, og framboð veðhæfra eigna í viðskiptum fjármálafyrirtækja við Seðlabanka Íslands.

Áhrif nauðasamninga og stöðugleikaframlags á fjármögnun viðskiptabankanna yrðu væntanlega að mestu leyti jákvæð. Komi til álagningar stöðugleikaskatts er hins vegar meiri óvissa um framtíðarhorfur að þessu leyti til. Árangursrík framkvæmd áætlunar um losun hafta ætti þó í báðum tilfellum að styrkja ytri aðstæður sem auðvelda aðgengi innlendra aðila að erlendra fjármögnun.

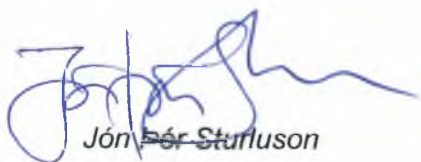
Athugasemd vegna 5. gr.

Í 2. tl. 2. mgr. 5. gr. er vísað til þess að veiting *víkjandi láns* til viðskiptabanka eða sparisjóðs, sem telst til *eiginfjárbáttar*, geti nýst til frádráttar frá stöðugleikaskatti. Annars vegar er óheppilegt að notað sé hugtakið *eiginfjárbáttur* í stað *eiginfjárgrunns* sem er summa þriggja mismunandi þátta. Enn fremur er óæskilegt að einungis sé vísað til víkjandi lána en ekki almennt til *fjármálagerna* sem teljast til *eiginfjárgrunns* samkvæmt lögum um fjármálafyrirtæki. Dæmi um annars konar gerning sem myndi uppfylla markmið frumvarpsins til jafns við víkjandi lán eru skilyrt breytanleg skuldabréf, sem við fyrirfram skilgreint skilyrði (lækkun eiginfjárhlutfalls niður fyrir tiltekin mörk) er umbreytt í almennt hlutafé. Lagt er til að 2. tl. 2. mgr. 5. gr. hljóði svo: „Frumfjárfesting í fjármálagemingi í erlendum gjaldeyri sem gefinn er út af innlendum viðskiptabanka eða sparisjóðs þar sem líftími er eigi skemmri en tíu ár og telst til eiginfjárgrunns sbr. lög um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002.“

Í 4. mgr. er seinni hluti málsliðarins sem byrjar á „og aldrei hærri ...“ óþarfur þar sem frádráttur frá skattinum getur aldrei verið meiri en 20% af heildareignum, skv. 3. mgr., á meðan skatthlutfallið er 39% skv. 4. gr. Lagt er til að þessi seinni hluti málsliðarins falli brott.

Virðingarfyllt,

FJÁRMÁLAEFTIRLITIÐ

Jón Þór Sturluson

Lilja Rut Kristófersdóttir

Nefndasvið Alþingis
Efnahags- og viðskiptanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 18. júní 2015

Efni: Umsögn um þskj. 1400, 786. mál á 144. löggjafarþingi – frumvarp til laga um stöðugleikaskatt

Með tölvupósti dags. 11. júní sl. óskaði efnahags- og viðskiptanefnd Alþingis eftir umsögn greiningardeildar Arion banka um frumvarp til laga um stöðugleikaskatt. Verði frumvarpið að lögum er mat greiningardeildar Arion banka að stigið sé mikilvægt skref í átt að losun fjármagnshafta með lögfestingu á einskiptis skatti á slitabú fallinna fjármálafyrirtækja. Í framhaldi af kynningu stjórnvalda á áformuðum stöðugleikaskilyrðum og stöðugleikaskatti bárust erindi kröfuhafa slitabúa föllnu bankanna. Framkvæmdahópur um afnám hafta lýsir stuðningi við að þær séu grundvöllur undanþágu frá gjaldeyrishöftum. Erindin fela í sér að allar líkur séu á að greiðslujafnaðarvandinn sem hvílt hefur á þjóðarbúinu muni leysast og að ekki muni reyna á framkvæmd laganna.

Erindi búanna og tillögur um stöðugleikaframlag virðist veraviðunandi lausn á greiðslujafnaðarvanda þjóðarbúsins. Í fyrsta lagi færast nægilega stór hluti eigna búanna í íslenskum krónum yfir til ríkissjóðs til þess að líkur á umtalsverðum greiðslujafnaðarvanda vegna þeirra eigna sem eftir sitja eru hverfandi. Í öðru lagi leiðir afhending hluta eigna slitabúanna til ríkissjóðs til þess að skuldir ríkissjóðs munu væntanlega lækka umtalsvert. Í þriðja lagi leiðir afhending eigna sem skila sjóðstreymi í erlendri mynt til þess að óskuldsettur gjaldeyrisforði Seðlabankans stækkar. Í fjórða lagi fela erindin í sér að íslenskir bankar tryggi sér lengri tíma fjármögnun í erlendum gjaldeyri sem gerir bönkunum betur kleift að þjónusta íslensk fyrirtæki. Í fimmta lagi er fyrirjáanlegt að höftin líði smám saman undir lok til mikill hagsbóta fyrir íslenskt efnahagslíf.

Stöðugleikaframlag slitabúanna og losun hafta eru jákvæð tíðindi fyrir íslenskt þjóðarbú. Þau kalla hins vegar á ný viðfangsefni í stjórnun efnahagsmála en sumum þeirra hefur ekki verið gefinn nægilegur gaumur hingað til. Víkjum hér að neðan að nokkrum þeirra. Þó skal taka fram að nokkur óvissa ríkir um hvernig framkvæmd við losun fjármagnshafta verður háttað og er því vandasamt að leggja heildstætt mat á hver endanleg áhrif verða.

- Líklegt er að skuldir ríkissjóðs lækki umtalsvert gangi áætlun um losun fjármagnshafta eftir. Fram kemur í greinargerð frumvarpsins að verði stöðugleikaskattur greiddur muni það afla ríkissjóði tekna á bilinu 682 ma.kr. til 850 ma.kr. Mat greiningardeildar er að virði framlaga slitabúanna sé nokkuð lægra en óvissubilið er umtalsvert. Engu að síður virðast allar líkur á því að töluvert svigrúm skapist til að lækka skuldir ríkissjóðs þannig að vaxtagjöld lækki um tugi milljarða króna á ári hverju.

- Nauðsynlegt er að þeim fjármunum sem renna í ríkissjóð vegna losunar fjármagnshafta verði ráðstafað þannig að þeir valdi ekki þenslu. Líkt og kemur fram í greinargerð frumvarpsins er hluti þeirra fjármuna sem skattaðilarnir munu nýta til greiðslu skattsins nú óvirkar innstæður í innlendum fjármálafyrirtækjum. Mikilvægt er að þeim fjármunum sé ekki ráðstafað í aukningu ríkisútgjalda. Slík ráðstöfun myndi stuðla að aukningu á virku peningamagni í umferð og hafa þensluhvetjandi áhrif á hagkerfið.
- Rétt er að benda á að ef nauðasamningar verða staðfestir mun ekki reyna á lög um stöðugleikaskatt og er ríkissjóður ekki skuldbundinn til þess að ráðstafa fjármununum til niðurgreiðslu skulda. Það mun því velta á frumvarpi til fjárlaga hvers árs hvernig fjármununum verður ráðstafað og er því rétt að ítreka mikilvægi þess að þeim verði beint til niðurgreiðslu skulda, hvort sem nauðasamningar verða staðfestir eða stöðugleikaskattur greiddur. Greiningardeild Arion banka varpar fram til umhugsunar hvort skynsamlegt sé að mæla sérstaklega fyrir um í lögum ráðstöfun umrædds framlags.
- Það er ekki áhrifalaust að greiða niður skuldir ríkissjóðs. Skuldir ríkissjóðs mynda grunninn að ávöxtunarkröfu og þar með eignaverði í íslenskum krónum. Ríkissjóður og Seðlabanki standa frammi fyrir mjög umfangsmiklu fjárstýringarverkefni sem, ef illa tekst til, getur ýtt undir verðbólgu, eignabólu og óstöðugleika. Ef vel tekst til styður verkefnið við verð- og gengisstöðugleika í landinu.
- Mikilvægt er að staðið verði að niðurgreiðslu skulda ríkissjóðs með þeim hætti að það raski sem minnst peningamagni í umferð og lausafjárstöðu fjármálafyrirtækja. Í greinargerð frumvarpsins kemur fram að skuldabréf sem gefið var út til handa Seðlabanka Íslands verði greitt niður þar sem slík aðgerð kemur í veg fyrir aukningu á virku peningamagni í umferð. Öðrum tekjum ríkissjóðs verður ráðstafað á sérstakan innstæðureikning ríkissjóðs í Seðlabanka Íslands. Mat greiningardeildar Arion banka er slík ráðstöfun sé skynsamleg til að draga úr líkum á sviptingum á peningamagni í umferð og lausafjárstöðu fjármálafyrirtækja. Niðurgreiðsla á öðrum skuldum, sem eru í eigu annarra en Seðlabanka Íslands, getur aukið virkt peningamagn í umferð og verður því að grípa til mótvægisáðgerða hverju sinni og tryggja að dregið sé úr samsvarandi peningamagni í umferð. Þetta er rétt að ítreka og má benda á að greinargerð frumvarpsins er vel unnin að þessu leyti og bendir á mikilvægi þessara atriða.
- Í kjölfar losunar hafta getur fjármagnsinnflæði inn í landið aukist, sérstaklega ef vaxtamunur við útlönd verður áfram jafn mikill og um þessar mundir og ef láns hæfismat ríkissjóðs hækkar. Seðlabankinn þarf að ákveða hvernig bregðast á við slíku innstreymi og hvort hindra eigi það með einhverjum hætti.

- Seðlabankinn hefur nýtt viðskiptaafgang síðustu ára til þess að byggja upp gjaldeyrisforða með þeim árangri að óskuldsettur gjaldeyrisforði telur nú í kringum 100 ma.kr. Myndarlegur óskuldsettur gjaldeyrisforði getur byggt undir tiltrú á smáum gjaldmiðli og dempað gengissveiflur. Hversu stóran gjaldeyrisforða Seðlabankinn kys að eiga í sínum fótum er hins vegar ósvarað.
- Ríkissjóði eða Seðlabankanum er ekki ætlað beint hlutverk þegar kemur að sölu slitabúa á eignarhlutum sínum í bönkunum. Það er jákvætt og skynsamlegt að fyrirkomulag eignarhalds í fjármálakerfinu sé í samræmi því sem tíðkast í öðrum vestrænum markaðshagkerfinum.

Mat greiningardeildar Arion banka er að frumvarp til laga um stöðugleikaskatt sé nauðsynlegur hluti af ferlinu í átt að losun fjármagnshafta en leggur áherslu á að framkvæmd við losun hafta í kjölfarið verði háttað með þeim hætti að gætt sé að því að varðveita stöðugleika í gengis- og peningamálum.

Virðingarfyllt,
Greiningardeild Arion banka

Nefndasvið Alþingis
Kirkjustræti
101 Reykjavík

Reykjavík, 17. júní 2015

Efni: Umsögn og ábendingar um frumvarp til laga um stöðugleikaskatt, 786. mál og frumvarp til laga um fjármálafyrirtæki (nauðasamningar), 787. mál.

Inngangur

Undirritaðir, meðlimir InDefence hópsins, fagna tilkomu frumvarps um stöðugleikaskatt. Með frumvarpinu undirstrika stjórnvöld ásetning sinn að setja hagsmuni almennings og þjóðarbúsins í forgrunn þegar tekist er á við afléttingu fjármagnshafta.

Miklar fórnir voru sannarlega færðar af almenningi í kjölfar hrunsins. Kaupmáttur rýrnaði mikið, verðbólga rauk upp, lánaskuldbindingar jafnvel margfölduðust, eignaverð hrunði og settar voru yfir 100 nýjar skattaálögur á almenning og fyrirtæki. Allt til þess að verja efnahagskerfið og viðhalda virkum innviðum samfélags okkar, í kjölfar efnahagshrunsins sem leiddi af sér fall nær allra starfandi fjármálafyrirtækja og hruns á eignamörkuðum. Í því skyni að verja eignir heimila og fyrirtækja fyrir algjöru hruni neyddust stjórnvöld til að setja fjármagnshöft. Sú aðgerð varði ekki síður endurheimtur kröfuhafa slitabúa fallinna banka sem án þeirra hefðu minnkað verulega. Afar brýnt er að aflétting fjármagnshaftanna leiði ekki til annarrar kollsteypu með tilheyrandi skerðingu lífskjara fyrir almenning og frekari fórna í þágu hagsmuna kröfuhafa í föllum bönkum.

Á öðrum vetvangi hefur hluti undirritaðra bent á að réttast væri að fjármálafyrirtæki myndu bæta þann skaða sem þjóðfélagið varð fyrir vegna bankahrunsins. Þeim markmiðum væri hægt að ná með því að slitabúin færu í þrot samkvæmt íslenskum lögum. Sú leið sem stjórnvöld hafa ákveðið að fara er að okkar mati síðri en er hins vegar ásættanleg að því gefnu að hún standi fyllilega undir nafni.

InDefence hópurinn gerir þrjár megin athugasemdir við frumvarpið:

- **Að tryggt verði í frumvarpinu að stöðugleikaskilyrðin verði jafngild 39% stöðugleikaskatti.**
- **Að ferli stöðugleikaskilmála verði bætt þannig að það sé ekki einungis Seðlabankinn sem geri hið svokallaða stöðugleikamat.**
- **Að lán slitabúanna til innlendra lánastofnana verði til 30 ára með lágum vöxtum.**

1 - Stöðugleikaskilyrðin verði jafngild stöðugleikaskatti

Þau ófrávíkjanlegu stöðugleikaskilyrði sem á eftir að opinbera eru samkvæmt kynningu stjórnvalda sögð jafngild áhrifum stöðugleikaskatts. Ekkert er þó getið um þetta sérstaklega í fyrirbyggjandi frumvörpum. Það veldur okkur áhyggjum að stöðugleikaskilyrðin virðast mun matskenndari en skatturinn og ekki virðist liggja endanlega fyrir hver áhrif þeirra eru í samanburði við skattinn.

Eru stöðugleikaskilyrðin óhagstæðari fyrir þjóðarbúið?

Stærstu kröfuhafar þriggja stærstu slitabúanna hafa þegar sent inn tillögu um stöðugleikaframlag á grundvelli stöðugleikaskilyrða frumvarpsins. Ætla má að hinn mikli áhugi kröfuhafa á stöðugleikaskilyrðunum sé vegna þeirra mörgu ívilnandi aðgerða sem felast í þeim umfram skattalagningaleiðina.

Ekki hafi komið fram nægilega góðar upplýsingar um tilboð kröfuhafanna. Þó má lesa úr þeim að þau séu ekki eins hagfelld íslenskum almenningi og skatturinn. Þar er til dæmis gert ráð fyrir því að slitabúin fái að taka meira fjármagn úr landi eftir því sem söluverð innlendu bankanna hækkar. Verðmæti bankanna hækkar hins vegar þegar uppgangur er í hagkerfinu hérlandis. Þessi uppgangur leiðir til þess að meira er flutt inn af vörum og þjónustu. Þar með veldur uppgangurinn verri greiðslujöfnuði. Á sama tíma eiga hins vegar slitabúin að fá að taka meiri fjármuni út úr landi sem einnig veldur lakari greiðslujöfnuði. Hér virðist því sem verið sé að setja tvöfaldan þrýsting á greiðslujöfnuðinn, algerlega að óþörfu.

Stöðugleikaskilyrði ættu að vera jafngild stöðugleikaskatti

Við teljum nauðsynlegt að bæta inn í frumvarp um stöðugleikaskatt, ákvæði sem tryggir að stöðugleikaskilyrði og það stöðugleikaframlag sem af þeim leiðir séu jafngild og að afleiðingar þeirra verði sambærilegar á við það sem leiðir af 39% skattinum. Þar er mikilvægast að áhrif kröfuhafanna á greiðslujöfnuð verði ekki neikvæð. Hægt væri að tryggja það með því að þeir geti einungis tekið bundnu gjaldeyrisseignirnar sínar úr landi þegar búið er að finna aðra erlenda fjárfesta til þess að koma með sambærilega fjárfestingu inn til landsins, t.d. með lánum til íslenskra fjármálastofnanna.

Tillaga að breytingu á frumvarpi

Hér er gerð eftirfarandi tillaga að texta í frumvarpið sem er ætlað að tryggja að yfirlýstum markmiðum stjórnvald um stöðugleiki náist (og eflaust mætti orða betur):

„Við framkvæmd stöðugleikamatsins skal Seðlabanki Íslands leggja til grundvallar að viðkomandi frumvarp að nauðasamnigi hafi ekki neikvæð áhrif á lífskjör á Íslandi. Stöðugleikamat getur því aðeins orðið jákvætt ef það felur í sér jafngild áhrif á greiðslujöfnuð og lífskjör og leiða má af áhrifum stöðugleikaskatts upp á 39%. Í þessu felst að ekki sé til staðar áhætta á kerfisáfalli síðar, það er að segja að vandanum sé ekki einfaldlega frestað.“

2 - Ferli stöðugleikaskilyrða verði bætt – hver gætir varðanna?

Nokkuð skortir á að ferlið við mat og framkvæmd svonefndra stöðugleikaskilyrða sé nægilega vel skilgreint í fyrirliggjandi frumvörpum.

Seðlabanki hefur lykilhutverk í ferli stöðugleikaskilyrða

Mjög mikilvægt ákvæði er að finna í f.lið 2. gr. í frumvarpi að breytingum á lögum um fjármálafyrirtæki (nauðasamningar). Þar er mælt fyrir um að Seðlabanki Íslands eigi að framkvæma svokallað stöðugleikamat, sem skuli fylgja með í staðfestingaferli nauðasamnings slitabúa. Áhrifin af þessari lagasetningu verða í reynd takmörkun á dómsvaldinu þegar kemur að mati á nauðasamningi, því dómstólar munu að öllum líkindum ekki véfengja mat Seðlabankans. Það verður því Seðlabanki Íslands sem í raun ákveður hvort nauðasamningar uppfylli markmið stjórnvalda um að tryggja stöðugleika og þar með almannahag. Þetta þýðir að það er Seðlabanki Íslands, og þar með Seðlabankastjóri, sem í reynd túlkar hin óljósu stöðugleikaskilyrði og úrskurðar hvort þau séu jafngild stöðugleikaskatti.

Mat Seðlabanka er ekki óbrigðult - betur sjá augu en auga

Þrátt fyrir að mikið traust sé alla jafna lagt á mat Seðlabanka Íslands á efnahagsstöðu og horfum er ekki hægt að gera ráð fyrir að slíkt mat sé alltaf óbrigðult. Nefna má í því sambandi hávaxtastefnu Seðlabankans fyrir hrún, mat bankans á getu Íslands til að greiða fyrsta lcesave samninginn og að varla var minnst á slitabúin í skýrslu Seðlabankans „Áætlun losun hafta“ frá árinu 2011, þremur árum eftir hrún.

Í ljósi þess hversu gríðarlegt hagsmunamál losun fjármagnshafta er fyrir þjóðina og þeirra miklu áhrifa sem hver nauðasamningur slitabúa getur haft á greiðslujöfnuð, lífsskjör og þrýsting á krónuna, er óásættanlegt að ekki sé kveðið á um frekara eftirlit eða yfirferð óháðs aðila á stöðugleikamati Seðlabanka Íslands. Það er öllum fyrir bestu, líka Seðlabankanum, að slíkt aðhald sé til staðar þegar stöðugleikamat fer fram. Hér skiptir einnig máli að Seðlabankinn hefur verið beinn þátttakandi í allri þeirri vinnu sem unnin hefur verið og er væri því í raun dómari í eigin máli ef hann á síðan einnig að meta hvort tillögur byggðar á þeirri vinnu uppfylli stöðugleikaskilyrðin.

Tillaga að breytingum á frumvarpi

Við leggjum til þrjár breytingar á frumvarpi að breytingum á lögum um fjármálafyrirtæki (nauðasamningar), til að bæta úr þessum vandamálum:

1. Ákvæði um að stöðugleikamatið og forsendur þess skuli birt opinberlega.
2. Ákvæði um að óháður aðili yfirfari og staðfesti að stöðugleikamatið sé jafngilt 39% stöðugleikaskatti.
3. Ákvæði um stöðugleikamatið verði lagt fyrir efnahags- og viðskiptanefnd Alþingis með svipuðu fyrirkomulagi og nú er notað í veitingu stórra undanþága frá fjármagnshöftum, sbr. 13. gr. laga um gjaldeyrismál. Skal slíkur fundur vera opin.

3 - Lán slitabúa verði til 30 ára með lágum vöxtum.

Bæði skattaafslátturinn í frumvarpinu um stöðugleikaskatt og tillögur stærstu kröfuhafa slitabúanna gera ráð fyrir því að það fjármagn sem ekki er afskrifað verði bundið að mestu í 7-10 ár hérlandis aðallega í innlendum fjármálafyrirtækjum á markaðsvöxtum.

Að vona það besta

Í bæði frumvarpinu og í tillögum kröfuhafanna er enginn fyrirvari á því hvað gerist ef innlendu fjármálafyrirtækjunum tekst ekki að endurfjármagna sig innan þess tímaramma. Það gert ráð fyrir að endurfjármögnun sé sjálfgefin - að þetta muni reddast.

Víti til varnaðar

Sagan og framtíðarhorfur sýna þó að slíkur hugsunarháttur er varhugaverður:

- Íslenskir bankar hafa ekki haft markaðsaðgang á sjálfbærum kjörum í heilan áratug. Það er helmingi lengri tími en áætluð endurgreiðsla lánsins samkvæmt tillögum kröfuhafanna.
- Landsbankabréfið svonefnda var 10 ára lán með fyrstu greiðslu eftir 5 ár og ranglega var gengið út frá því að endurfjármögnun myndi "reddast". Þegar endurfjármögnun tókst ekki varð það að ógunun við stöðugleika í íslensku efnahagslífi að mati Seðlabankans, Samtaka atvinnulífsins¹ og fleiri aðila.
- Enn er til staðar fjármálakreppa í Evrópu og framundan eru óvissutímar þegar kemur að endurfjármögnun evrópskra banka. Slíkt mun að sjálfsögðu hafa áhrif á endurfjármögnun íslenskra banka.

Lærum af reynslunni. Stjórnvöld mega ekki falla í þá hættulegu gryfju að gera bara ráð fyrir að staðan eftir nokkur ár verði góð.

Tillaga að breytingu á frumvarpi

Núverandi markaðsvextir gera innlendu bankana ósamkeppnishæfa og þeir munu ekki getað stutt við uppbyggingu alþjóðageirans hérlandis. Vaxtakjörin þurfa því að vera umtalsvert betri og við leggjum að tvær leiðir verði skoðaðar: a) Að lán slitabúanna verði með eitthvað hærra álagi en er á aðra norræna banka t.d. 0,3% og b) að álagið verði fest í til dæmis 1% yfir Libor. Fyrri leiðin tryggir samkeppnishæfni innlendra banka betur en sú síðari er einfaldari í framkvæmd.

Lagt er til að lánin séu til 30 ára. Hægt væri að setja ákvæði sem heimilar útlæði fyrir t.d. þegar innlendu lánastofnunum tekst að endurfjármagna þessi lán á alþjóðamarkaði eða ef greiðslujöfnuður þjóðarinnar verður jákvæður. Kröfuhafar kæmst þá hugsanlega fyrir út en einungis ef tryggt er að það bitni ekki á lífskjörum almennings.

Nánari greining á lánskjörum frumvarpsins og lýsing á frumvarpinu eru í viðauka.

¹ <http://www.sa.is/efnahagsmal/greiningar/lanalenging-a-landsbankabrefinu/> - sjá texta og glæru 20.

Aðrar athugasemdir við frumvörpin

Frumvarpið nái yfir öll slitabú

Í frumvarpinu um stöðuleikaskatt segir að skylda til að greiða stöðugleikaskattinn hvíli á lögaðilum sem a) áður störfuðu sem viðskiptabankar eða sparisjóðir og sæta slitameðferð eða b) hafa lokið slitameðferð vegna þess að héraðsdómur hefur úrskurðað að þeir skuli teknir til gjaldprotaskipta. Af einhverjum ástæðum virðist þeir lögaðilar sem stofnaðir hafa verið í tengslum við efndir nauðasamninga ekki vera meðal þeirra fyrirtækja sem greiða þurfi stöðugleikaskatt. Þrátt fyrir það felldi Alþingi nýlega burtu allar undanþágur (með einni undantekningu) frá höftunum fyrir alla þessa þrjá hópa. Það er því vandalaust að skilgreina hvaða lögaðila er um að ræða.

Við leggjum til að þetta verði leiðrétt þannig að allir bankar sem féllu í bankahruninu verði teknir með í stöðugleikaskattinn. Sér í lagi vegna þess að allar undanþágur gætu leitt til þess að hægt sé að hnekkja á skattinum fyrir dómi út frá mismunun á milli lögaðila. Að öðrum kosti komi rökstuðningur fyrir þessari ákvörðun.

Lögð verði fram aðgerðaáætlun um peningamagn

Miðað við yfirlýsingar ríkisstjórnar um að stöðugleikaskatturinn fari í uppgreiðslu skulda ríkissjóðs hefði átt að fylgja með frumvarpinu aðgerðaáætlun um það hversu mikið þarf að minnka peningamagn í umferð í tengslum við innleiðingu stöðugleikaskilyrða og stöðuleikaskatts og hvernig lækkun skulda nær fram þeim markmiðum. Uppgreiðsla ríkisskuldna dregur ekki sjálfkrafa úr peningamagni í umferð. Lagt er til að slík áætlun verði birt sem allra fyrst.

Jafnræðis verði gætt

Samkvæmt skattaafsláttarleiðinni geta kröfuhafar tekið 160ma.kr. af innlendum eignum úr landi næsta áratuginn. Samkvæmt tillögu kröfuhanna munu þeir að fá að taka út sem nemur allt að 4-500ma.kr². Þetta svarar til 5% af gjaldeyriskjóm þjóðarinnar næsta áratuginn. Einnig er þetta fimmföld sú upphæð sem lífeyrissjóðrinir geta gert sér vonir um að flytja út en þeim hefur verið boðið að taka 10ma.kr. út á ári sem svarar til 100ma.kr. yfir áratug. Þetta vekur upp spurningar um jafnræði milli aðila varðandi aðgang útflutningstekjum þjóðarinnar³.

Þegar búið er að ákveða leið við afnám gjaldeyrishafta (stöðugleikaskilyrði eða stöðugleikaskatt), leggjum við til að birt verði greining á aðgengi mismunandi hópa, eins og aflandskrónueigendur, slitabúa, lífeyrissjóða og almennings, að heildar gjaldeyrisinnflæði þjóðarinnar (tekjur og fjárfestingar) yfir tímabilið sem lausnin nær yfir.

² Ekki hafa verið birtar nægar upplýsingar til þess að hægt sé að meta þessa tölu nákvæmlega.

³ Að gefnu tilefni er vert að taka fram að það er sama hvort innlend eign sé skráð í krónum eða erlendri mynt, sé hún tekin úr landi hefur það sömu neikvæðu áhrif á greiðslujöfnuðinn

Of snemmt að fagna

Árangur afnámsferlisins skiptir gríðarlegu máli fyrir alla á Íslandi. Þær aðgerðir um losun fjármagnshafta sem stjórnvöld kynntu þjóðinni þann 8. júní síðastliðinn eru að mörgu leyti vel hannaðar og líklegar til árangurs. Stöðugleikaskatturinn virðist uppfylla markmið stjórnvalda um stöðugleika og hugsunin á bak við skattaafsláttinn og stöðugleikaskilyrðin er góð.

Hins vegar þarf að skerpa á nokkrum mikilvægum varnögnum í frumvarpinu til þess að stöðugleikaskilyrðin skili þeim stöðugleika sem stefnt er að. Til þess að svo megi verða, leggjum við eindregið til að tekið verði tillit til þeirra tillagna og athugasemda sem fram koma í þessari umsögn. Mikilvægt er að íslensk stjórnvöld fylgi markmiðum sínum um stöðugleika alla leið og tryggi að skatturinn verði lagður á eða að jafngildi hans í formi stöðugleikaframlags verði greitt.

Virðingarfyllst,

Agnar Helgason

Davíð Blöndal

Ólafur Elíasson

Ragnar F. Ólafsson

VIÐAUKI – Greining á skilmálum lána kröfuhafanna

Skilgreining stöðugleika

Þegar kemur að innlendum eignum slitabúanna þarf að skilgreina stöðugleika út frá tveimur forsendum, annars vegar út frá peningamagni í umferð og hins vegar út frá greiðslujöfnuði þjóðarinnar.

Peningamagn minnki til að valda ekki verðbólgu

Við uppgjör slitabúanna er hætt á því að peningamagn héraðs aukist sem aftur leiði til verðbólgu. Því mun þurfa að taka hluta af því fjármagni sem skatturinn skilar úr umferð. Rætt er um þetta í frumvarpinu en því miður er ekki sett fram nein aðgerðaáætlun.

Uppgjör slitabúa hafi ekki áhrif á greiðslujöfnuð

Þó stjórnvöld hafi lagt ríka áhersla á þá upphæð sem stöðugleikaskatturinn mun skila ríkissjóði ætti áherslan mun frekar að beinast að því útflæði gjaldeyris sem til kemur vegna þeirra innlendu eigna sem slitabúin mega taka úr landi. Slíkt útflæði myndi hafa hvað mest áhrif á stöðugleika efnahags á Íslandi á næstu árum. Það myndi nefnilega hafa neikvæð áhrif á greiðslujöfnuð landsins sem lækkar gengi krónunnar með tilheyrandi verðbólguþrýstingi og skerðingu á lífskjörum íslensks almennings. Til þess að almenningur beri ekki tjón af uppgjóri slitabúanna þarf að setja það skilyrði að áhrif uppgjörsins á greiðslujöfnuð verði engin eða hverfandi. Í greinargerð með frumvarpi að stöðugleikaskatti er oft vísað til þess að gæta þurfi að áhrifunum á greiðslujöfnuð.

Mögulegar leiðir samkvæmt frumvarpi

Samkvæmt frumvarpinu eru þrjár leiðir mögulegar sem lausn fyrir slitabúin. Stöðugleikaskattur, afsláttur af stöðugleikaskatti og tillögur frá slitabúunum sem uppfylla stöðugleikaskilyrði. Ýmislegt bendir til að það stefni í að lausnin felist í stöðugleikaskilyrðunum.

Stöðugleikaskattur er akkeri fyrir almannahag

Í frumvarpi um stöðugleikaskatt kemur fram það mat stjórnvalda að markmiði um stöðuleika sé náð með 850ma.kr. skattlagningu á slitabúin. Það svarar til nánast allra innlendra eigna þeirra. Greiði slitabúin 39% skatt munu þau því ekki eiga innlendar eignir til að flytja út og uppgjör þeirra hefur því engin áhrif á greiðslujöfnuð þjóðarinnar. Stöðugleikaskatturinn myndar því skýrt og mikilvægt akkeri sem auðvelt er að miða við í mati á og umræðu um losun fjármagnshafta.

Skattafslátturinn verður ávallt nýttur til fulls

Samkvæmt frumvarpinu um stöðugleikaskatt er veitt heimild til að draga allt að 160ma.kr. fjárfestingu í innlendum fjármála fyrirtækjum frá stöðugleikaskattinum (ekki skattstofni). Um er að ræða skuldabréf til a.m.k. sjö ára eða víkjandi lán til a.m.k. tíu ára.

Þetta þýðir að fyrir sérhverja krónu sem er fjárfest fyrir lækkar skatturinn um sömu upphæð. Ólíkt skattinum fæst fjárfestingin hins vegar endurgreidd og því er augljóst að slitabúin muni undir öllum kringumstæðum fullnýta skattaafsláttinn. Það mun því aldrei reyna á 39% skattinn heldur er frumvarpið í raun að leggja til 32% stöðugleikaskatt á slitabú auk 7% bindingar til a.m.k. sjö ára.

Hugmyndafræði skattaafsláttarins er að mörgu leyti sniðug. Þar sem bundna fjármagnið flæðir ekki út úr landi getur skattaafslátturinn náð sama stöðugleikamarkmiði um greiðslujöfnuð og 39% skattur samhliða því sem innlendum fjármálafyrirtækjum er tryggð varanlegri fjármögnun í erlendri mynt. Kröfuhafar ná einnig að lækka skattgreiðslur um 19%. Allir hagnast!

Stöðugleikaskilyrði - líkleg niðurstaða

Stærstu kröfuhafar þriggja stærstu slitabúanna hafa þegar sent inn tillögu um stöðugleikaframlag á grundvelli stöðugleikaskilyrða frumvarpsins og ýmislegt bendir til þess að lausnin muni felast í stöðugleikaframlagi á grundvelli stöðugleikaskilyrða frekar en greiðslu stöðugleikaskatts.

Áhætta við lán slitabúa

Sé ekki greiddur 39% skattur er hugmyndin sú að hluti af innlendum eigna þrotabúanna verði lánuð til innlendra fjármálafyrirtækja og jafnvel ríkisins. Því miður er staðan sú að lánskjörin, bæði samkvæmt frumvarpinu og tillögu kröfuhafanna, uppfylla ekki stöðugleikaskilyrðin þar sem endurfjármögnunaráhætta íslenska fjármálakerfisins er skilin eftir hjá almenningi. Auk þess að minnka þau samkeppnishæfni innlendra banka.

Endurfjármögnunaráhætta á herðum íslensks almennings

Samkvæmt frumvarpinu um stöðugleikaskatt er skattaafslátturinn veittur gegn fjárfestingu í innlendum fjármálafyrirtækjum í 7-10 ár en í frumvarpinu er enginn fyrirvari á því hvað gerist ef bönkunum tekst ekki að endurfjármagna sig innan þess tímaramma. Það sama má sjá í tillögum stærstu kröfuhafa slitabúanna. Í báðum tilvikum virðist einfaldlega vera gert ráð fyrir því að endurfjármögnun muni takast; að hlutirnir muni reddast.

Að vona það besta

Sagan og framtíðarhorfur sýna þó að slíkur hugsunarháttur er varhugaverður:

- Íslenskir bankar hafa ekki haft markaðsaðgang á sjálfbærum kjörum í heilan áratug. Það er helmingi lengri tími en áætluð endurgreiðsla lánsins samkvæmt tillögum kröfuhafanna.
- Landsbankabréfið svokallaða var 10 ára lán með fyrstu greiðslu eftir 5 ár og gengið út frá því að hlutir myndu reddast. Þegar endurfjármögnun tókst ekki varð það að mestu ógunun við stöðugleika á Íslandi að mati Seðlabankans.

- Enn er til staðar fjármálakreppa í Evrópu og fyrirséð að framundan séu óvissutímar um endurfjármögnun evrópskra banka. Slíkt myndi klárlega smitast yfir á íslenska banka.

Það má því alls ekki falla aftur í þá gryfju að gera einfaldlega ráð fyrir því að staðan verði góð eftir nokkur ár. Við eigum að læra af reynslunni.

Umtalsverð áhætta

Nái innlendu fjármálafyrirtækin ekki að endurfjármagna sig á næstu 7 árum mun það nefnilega hafa alvarlegar afleiðingar í för með sér. Þá stendur valið milli þess að þau safni gjaldeyri sjálf, Seðlabankinn láni þeim til að endurgreiða lánin eða þau verði öll gjaldþrota. Gjaldþrot allra fjármálafyrirtækja landsins myndi hafa gríðarleg áhrif á hagkerfið og Seðlabankinn eða bankarnir sjálfir myndu því byrja að safna gjaldeyri með góðum fyrirvara ef útlit er fyrir að þessi sviðsmynd gæti komið upp. Sá gjaldeyrir yrði tekinn af greiðslujöfnuði þjóðarinnar og myndi skerða lífskjör almennings ef ekki er til staðar greiðsluafgangur.

Hér er um að ræða 3-5% af útflutningi þjóðarinnar í áratug, allt eftir því hvort um sé að ræða stöðugleikaskatt eða tillögu stærstu kröfuhafa þrotabúanna um stöðugleikaskilyrði. Upphæðin nemur allt að tvöföldu því útflæði sem hefði orðið af fyrsta lcesave samningum. Þó þessi sviðsmynd sé ólíkleg eiga það að vera kröfuhafar, ekki íslensk heimili, sem eiga að bera þessa áhættu.

Ósamkeppnishæft bankakerfi og forgangur kröfuhafa

Í frumvarpinu og í tillögu kröfuhafa er talað um lán til íslenska fjármálafyrirtækja á markaðskjörum. Gera verður athugasemdir við þá tilhögun af mörgum ástæðum.

Slitabúin fá forgang á innlenda aðila

Ef slitabúin lána innlendum fjármálafyrirtækjum á raunverulegum markaðskjörum eiga þau að geta selt skuldabréfin strax á markaði og síðan farið út með fjármagnið sitt. Slitabúin taka þá 160ma.kr. úr landi umfram það sem innlendum aðilum stendur til boða og hafa þannig fengið forgang á innlenda aðila að erlendum gjaldeyri.

Slitabú hagnast af uppgangi hérlandis

Íslensku bankarnir eru að fjármagna sig á um 3% vaxtaálagi á Libor millibankavexti á lánum til þriggja ára. Þeir eru hins vegar með greiðslumat upp á BB+ sem ætti að leiða til 1,8% vaxtaálags. Lækki vaxtakjörin niður í það sem greiðslumatið gefur til kynna í kjölfar afnám gjaldeyrishafta munu kröfuhafarnir hagnast umtalsvert á lánum sínum nema þau séu uppgreiðanleg.

Hækkun á meðalvaxtakostnaði bankanna

Í dag eru slitabúin með innlán hjá nýju bönkunum. Þeir innlánsreikningar bera nánast enga vexti en bankarnir fjármagna sig síðan til þriggja ára á 3% vaxtaálagi yfir hinum alþjóðlegu Libor millibankavöxtum. Sjö ára lán, eins og gert er ráð fyrir í frumvarpinu, er

að líkindum umtalsvert dýrari. Með umbreytingu þessara innlána í skuldabréf mun fjármögnunarkostnaður bankanna hækka.

Íslenskt bankakerfi ósamkeppnishæft

Hinn dæmigerði evrópski banki er að fjármagna sig á innan við 1% vaxtaálagi og norrænir bankar með um 0,5% vaxtaálagi. Markaðsvextir íslensku bankanna eru því langt fyrir ofan aðra evrópska banka og sér í lagi nálægt sexfaldir á við það sem öðrum norrænum bönkum stendur til boða. Norrænir bankar eru að líkindum einna líklegastir til að fara í samkeppni við íslensku bankana á innlendum gjaldeyrislánamarkaði. Þar með er ljóst að innlendir bankar verða algerlega ósamkeppnishæfir þegar kemur að lánum til stórra íslenskra fyrirtækja.

Vaxtakjör bankanna til minni fyrirtækja yrðu einnig óásættanleg ef fjármögnunarkostnaður þeirra er of hár. Það myndi þýða að lítið innlent fyrirtæki sem vill keppa á alþjóðamarkaði verður með umtalsvert hærri fjármögnunarkostnað en samkeppnisaðilinn á heimsmarkaði. Íslenska bankakerfið myndi því ekki geta stutt við íslensk fyrirtæki sem keppa á alþjóðamarkaði. Niðurstaðan er sú að uppbygging alþjóðageirans hérlandis myndi skaðast og íslenska þjóðin yrði af mikilvægum gjaldeyristekjum til framtíðar.

Tillaga að nýjum kjörum lána slitabúa

Samkvæmt frumvarpinu um stöðugleikaskatt er skattaflsátturinn veittur gegn fjárfestingu í innlendum fjármálafyrirtækjum í 7-10 ár. Hér er lagt til að um verði að ræða 30 ára lán með lágum vöxtum.

Vaxtaálag verði 0,3% hærri en á norræna banka

Mikilvægt er að lán slitabúanna til íslenskra fjármálafyrirtækja feli í sér vexti sem eru sjálfbærir fyrir uppbyggingu alþjóðageirans hérlandis. Hér er lagt til að skoðaðar verði tvær leiðir:

- Annars vegar að festa vaxtaálag á Libor í 1%. Þetta er einföld leið en gæti leitt til mikils vaxtamunar við aðra norræna banka í framtíðinni enda er vaxtaálag í dag nokkuð hærra en almennt hefur verið. Þar með yrðu innlendir bankar aftur ósamkeppnishæfir við norræna banka á innlendum markaði.
- Hins vegar er hér lagt til að lán slitabúanna til íslenska bankakerfisins verði með eitthvað hærra álagi en er á aðra norræna banka. Ef munurinn er t.d. 0,3% yrðu lánin með um 0,8% vaxtaálag á Libor en samt 60% hærra en álag norrænu bankanna. Hér gæti hins vegar verið vandamál að skilgreina hvaða banka eigi að notast við sem grunn en á móti er samkeppnishæfni íslenskra banka tryggð.

Þessar leiðir hafa ákveðna kosti í för með sér:

- Þó íslenskir bankar væru enn með dýrari fjármögnun en aðrir norrænir bankar hafa þeir meiri sérfræðiþekkingu á íslenska markaðinum og munurinn í vaxtakjörum er svo lítill að þeir ættu að geta keppt við erlendu bankana um lán til nánast allra íslenskra fyrirtækja.
- Mjög ólíklegt er að innlendir bankar geti fari í samkeppni um lánveitingar á erlendri grundu enda eru þeir bæði með hærri fjármagnskostnað en erlendu bankarnir auk þess sem þá skortir sérfræðiþekkingu á þeim mörkuðum.
- Íslensku bankarnir munu síðan endurgreiða þessi lán til kröfuhafanna þegar stöðugleikinn hérlandis er orðinn meiri þ.e. annað hvort þegar markaðsvextir fara undir 1% eða komast innan við 0,3% frá vöxtum norrænna banka. Í seinna tilfallinu þýðir þetta að innlendir bankar geta endurfjármagnað sig á lánskjörum sem eru pari við það sem aðrir norrænir banka fá. Þetta tryggir að kröfuhafar geti fengið greitt lánin sín fyrr til baka en einungis þegar umhverfi íslenska bankakerfisins er orðið sambærilegt við það sem gerist á hinum Norðurlöndunum.

Þessi leið kostar kröfuhafar ekki eins mikið og búast mætti við því þeir eru ekki einungis lánveitendur bankanna heldur einnig eigendur þeirra. Lægri vaxtakostnaður bankanna gerir bönkunum kleyft að skila arðsemi af erlendum lánum og gæti hækkað verðmat þeirra. Þó heimtur slitabúanna vegna lánanna minnki kæmi sú verðhækkun að einhverju leyti á móti.

Tímalengd lána verði 30 ár

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir 7-10 ára bindingu fjármagns en til að tryggja hverfandi áhrif á greiðslujöfnuð og leggja endurfjármögnunaráhættu bankakerfisins á herðar kröfuhafanna þarf bindingin að vera umtalsvert lengri.

Þó 30 ár kunni að virðast langur tími er það samt nauðsynlegur tími til að útiloka nánast að lausn við afnám gjaldeyrishafta leiði til efnahagsáfalls hérlandis. Lánin geta þó formlega séð verið til 7 ára en þó þannig að það væru sjálfvirk framlengingarákvæði náist endurfjármögnun ekki. Hugsanlega mætti í kjölfarið auka hvata fjármálafyrirtækjanna til að leita endurfjármögnunar með því að hækka vaxtaálag lítilla við hverja framlengingu. Með þessum hætti er byggt á núverandi tillögum um sjö ára binditíma en hagsmunir almennings tryggðir.

Það er síðan ekkert því til fyrirstöðu að leyfa kröfuhöfunum að fara fyrr út ef efnahagsþróun hérlandis er jákvæð. Það verða hins vegar að vera kröfuhafar að bera áhættuna á því hvenær það gerist. Til viðbótar við vaxtaleiðina sem minnst var á hér fyrir ofan, þar sem lánin yrðu endurgreidd þegar innlent bankakerfi væri í sömu stöðu og hinna norðurlandanna, mætti skoða möguleikann á því að kröfuhafar fái greitt út fyrr ef greiðslujöfnuður Íslands verður viðvarandi jákvæður. Þar með er búið að greiða allar

samningsbundnar skuldir, allan innflutning á vöru og þjónustu og það sem umfram yrði væri hægt að skipta á milli slitabúanna og uppbyggingu á gjaldeyrisvaraforða Íslands.

Margir kostir

Þessi leið hefur fjölmarga kosti í för með sér og er alls ekki mikið dýrari fyrir kröfuhafa:

- Þó íslenskir bankar væru enn með dýrari fjármögnun en aðrir norrænir bankar hafa þeir meiri sérfræðipækkingu á íslenska markaðinum og munurinn í vaxtakjörum er svo lítill að þeir ættu að geta keppt við erlendu bankana um lán til nánast allra íslenskra fyrirtækja.
- Mjög ólíklegt er að að innlendir bankar geti fari í samkeppni um lánveitingar á erlendri grundu enda eru þeir bæði með hærri fjármagnskostnað en erlendu bankarnir auk þess sem þá skortir sérfræðipækkingu á þeim mörkuðum.
- Íslensku bankarnir munu síðan endurgreiða þessi lán til kröfuhafanna þegar stöðugleikinn hérlandis er orðinn það mikill að þeir geta endurfjármagnað sig á lánskjörum sem eru pari við það sem aðrir norrænir banka fá. Þetta tryggir að kröfuhafar geti fengið greitt lánin sín fyrir til baka en einungis þegar umhverfi íslenska bankakerfisins er orðið sambærilegt við við það sem gerist á hinum Norðurlöndunum.

Þessi leið kostar kröfuhafar hins vegar ekki eins mikið og ætla mætti því þeir eru ekki einungis lánveitendur bankanna heldur einnig eigendur þeirra. Lægri vaxtakostnaður bankanna og meiri samkeppnishæfni þeirra ætti að auka verðmæti þeirra. Sú verðmætaaukning kemur þá eitthvað til móts við lægri tekjur af láninu.

Icesave hugmyndafræði

Að mörgu leyti svipar ofantalin skilyrði um lánstíma nokkuð til fyrirvara Alþingis á fyrstu Icesave samningunum. Þar voru settir fyrirvarar sem tryggðu það að Íslendingar myndu einungis hefja greiðslur til Breta og Hollendinga þegar landsframleiðsla í dollurum yrði sú sama og árið 2008 og síðan var sólarlagsákvæði um hámarks árafjölda slíkra greiðslna. Þessi skilyrði voru yfirlýsing Alþingis um að Íslandi væri tilbúið til að greiða Icesave ef það skaðaði ekki líf skjör almennings hérlandis. Hér er með sama hætti verið að leyfa kröfuhöfum að fara fyrir út ef það bitnar ekki á líf skjörum almennings.

Fordæmi erlendis frá

Vert er að minnast á það að til eru dæmi um sambærilega nálgun í lánamálum í kjölfar meiriháttar efnahagsáfalla hjá öðrum löndum. Þar má nefna að við endurskipulaginingu ríkisskulda Finnlands eftir fyrri heimstyrjöldina var lánstíminn lengdur í um 62 ár og að Þýskaland fékk 30 ár lengingu í lánum sínum eftir seinni heimstyrjöldina auk 50% afskriftir. Samhliða voru vextir á lánunum settir vel undir markaðsvexti.

Reykjavík 18. júní 2015

Alþingi við Austurvöll
b.t. Efnahags- og viðskiptanefndar
150 Reykjavík

Efni: Umsögn um frumvörp til laga um stöðugleikaskatt, mál nr. 786, og breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki (slitameðferð fjármálafyrirtækja), mál nr. 787.

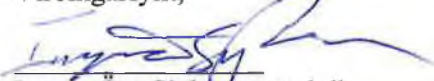
Vísað er til óskar efnahags- og viðskiptanefndar Alþingis um umsögn Íslandsbanka um frumvarp til laga um stöðugleikaskatt, mál nr. 786, og frumvarp til laga um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki, mál nr. 787. Þar sem frumvörpin tengjast með beinum eða óbeinum hætti því samkomulagi sem fyrir liggur, eða stefnt er að, milli ríkisins og helstu kröfuhafa protabúa gömlu bankanna, sendir Íslandsbanki umsögn sína um bæði frumvörp í einu erindi.

Íslandsbanki lítur niðurstöðu samkomulags um stöðugleikaskilyrði sem sett eru eða verða, fyrir samþykkt nauðasamninga, jákvæðum augum og telur um að ræða jákvætt skref í átt að afnámi fjármagnshafta.

Íslandsbanki gerir ekki athugasemdir við einstaka greinar í fyrrnefndum frumvörpum og telur þau almennt vera í samræmi við fyrrgreint samkomulag við kröfuhafa og tilgang sinn að öðru leyti. Íslandsbanki vill hins vegar árétta að íslensk fjármálafyrirtæki telja sig hafa fyrirheit stjórnvalda um endurskoðun á skattlagningu fjármálafyrirtækja í kjölfar þeirra aðgerða sem boðaðar eru með frumvörpunum. Er það mat Íslandsbanka að sérstök skattlagning á fjármálafyrirtæki, eins og verið hefur undanfarin ár, eigi ekki lengur rétt á sér ef ríkissjóður hefur af boðuðum aðgerðum þær tekjur sem nefndar hafa verið. Sérstakur skattur hefur verið lagður á fjármálafyrirtæki með þeim rökum að með því sé ríkissjóði (samfélaginu) að hluta bætt það tjón sem hlaut af fjármálaáfallinu árið 2008. Telja verður að með þeim tekjum sem munu berast ríkissjóði, beint eða óbeint, við framkvæmd stöðugleikasamkomulags og/eða í kjölfar innheimtu stöðugleikaskatts, hafi ríkissjóður að mestu eða öllu leyti endurheimt það tjón sem af falli fjármálakerfisins hlaut og sérstakur skattur á fjármálafyrirtæki sé því ekki lengur réttlætanlegur. Slík skattlagning skekkir enda samkeppnisstöðu fjármálafyrirtækja og eykur kostnað við alla innlenda fjármálaþjónustu.

Íslandsbanki vill jafnframt hvetja til þess að þegar opnað verður fyrir fjárfestingarheimildir lífeyrissjóða erlendis, með kaupum á erlendum gjaldeyri fyrir krónur, verði jafnframt litið til fjárfestingarheimilda annarra vörsluaðila lífeyrissparnaðar en lífeyrissjóða, þ.e. banka, verðbréfafyrirtækja, sparissjóða og líftryggingarfélaga, en ætla verður að þessir vörsluaðilar þurfi í fjárfestingum sínum að dreifa áhættu sinni til jafns við almenna lífeyrissjóði. Enda kynni, fengju almennir lífeyrissjóðir einir slíka heimild, að vera um mismunun að ræða milli þeirra sem fela almennum lífeyrissjóðum vörslu séreignasparnaðar og þeirra sem fela öðrum vörsluaðilum vörslu séreignasparnaðar síns.

Virðingarfyllt,

Ingvar Örn Sighvatsson, hdl.
Íslandsbanki, Lögfræðideild

Nefndarsvið Alþingis
Efnahags- og viðskiptanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 12. júní 2015

Efni: Umsögn Landssamtaka lífeyrissjóða um 786. mál á 144. löggjafarþingi 2014-2015, þingskjal 1400

Með tölvubréfi, dags. 11. júní s.l., barst Landssamtökum lífeyrissjóða (LL) til umsagnar frumvarp til laga um stöðugleikaskatt.

Eins og skýrt er tiltekið í 1. gr. frumvarpsins er markmið laganna „að stuðla að losun fjármagnshafta með efnahagslegan stöðugleika og almannahag að leiðarljósi.“

Unnt er að færa sterk rök fyrir því að gjaldeyrishöftin hafi verið nauðsynleg aðgerð þegar þau voru sett og til skamms tíma haft jákvæð efnahagleg áhrif. Langvarandi gjaldeyrishöft hafa hins vegar neikvæð áhrif á íslenskt hagkerfi og sú staðreynd hefur valdið forsvarsmönnum lífeyrissjóða verulegum áhyggjum. Í gjaldeyrishöftum búa lífeyrissjóðir landsmanna við takmarkaða fjárfestingarkosti sem getur leitt til lægri ávöxtunar og þar með einnig til skertrar afkomu lífeyrisþega. Takmarkaðir möguleikar til áhættudreifingar í eignarsöfnum lífeyrissjóða geta einnig valdið auknum sveiflum í ávöxtun og afkomu lífeyrisþega.

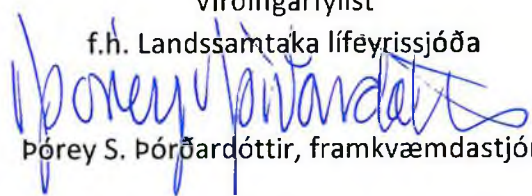
LL hafa reynt að leggja sitt af mörkum í umræðu og greiningu á gjaldeyrishöftunum með áherslu á áhrif þeirra á lífeyrissjóði. Leituðu samtökin til Dr. Ásgeirs Jónssonar dósents við Hagfræðideild og Dr. Hersis Sigurgeirssonar dósents hjá Viðskiptafræðideild Háskóla Íslands til að annast fræðilega greiningu á því viðfangsefni sem við okkur blasir vegna fjármagnshafta. Verki þeirra lauk með útgáfu bókarinnar Áhættudreifing eða einangrun?

Það er fagnaðarefni að nú sé komið fram frumvarp sem ætlað er að ná fram losun fjármagnshafta samhliða því að stuðla að efnahaglegum stöðugleika. Eins og athugasemdir við umrætt frumvarp bera með sér hafa stjórnvöld leitað til fjölda sérfræðinga til að tryggja eftir því sem frekast er unnt að losun hafta gangi farsællega fyrir sig með hagsmuni almennings að leiðarljósi. Hagsmunir almennings og lífeyrissjóða fara fullkomlega saman þar sem hagsmunaaðilar lífeyrissjóðanna eru fólk sem starfar eða starfað hefur á íslenskum vinnumarkaði.

LL lýsa yfir eindreginni von um að aðgerðir þessar gangi vel fyrir sig en samfara losun hafta er mikilvægt að styrkja sem flestar stoðir sem stuðlað geta að stöðugleika til framtíðar.

Virðingarfyllst

f.h. Landssamtaka lífeyrissjóða

Þórey S. Þórðardóttir, framkvæmdastjóri

Efnahags- og viðskiptanefnd Alþingis

Frosti Sigurjónsson, formaður.

Alþingi

150 Reykjavík

Reykjavík, 18. júní 2015.

Efni: Athugasemdir við frumvörp um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki og stöðugleikaskatt

Lánasjóður sveitarfélaga ohf. vill með bréfi þessu gera athugasemdir og leggja til breytingar á frumvarpi um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002, með síðari breytingum (naúðasamningar), 787. mál, og frumvarpi um stöðugleikaskatt, 786. mál.

Í báðum frumvörpum er mælt fyrir um heimild slitastjórna til að ávaxta fjármuni með fjárfestingu í skuldaskjölum útgefnum af „viðskiptabönkum og sparisjóðum“. Af þessu leiðir að slitastjórnun verður þannig ekki heimilt að fjárfesta í skuldaskjölum annarra lánastofnanna, s.s. Lánasjóðs sveitarfélaga.

Samkvæmt 4. gr. laga um fjármálafyrirtæki þá teljast viðskiptabankar, sparisjóðir og lánafyrirtæki, þ.m.t. fjárfestingarbankar, til lánastofnanna (e. *credit institutions*). Lánastofnanir lúta opinberu eftirliti og um starfsemi þeirra gilda sambærilegar reglur að öðru leyti en leiðir að innlánatöku viðskiptabanka og sparisjóða.

Að mati lánasjóðsins samræmist það illa jafnræðisreglu stjórnarskrár og sjónarmiðum um samkeppni og fjölbreytta uppbyggingu fjármálamarkaðar að lánastofnunum sé mismunað varðandi aðgang að fjármögnun af þessu tagi.

Þá skýtur það skökku við að lífeyrissjóðir landsins geti fjárfest í skuldaskjölum lánastofnanna en hins vegar séu lagðar hömlur á sambærilegar fjárfestingar slitabúa.

Með vísan til framangreinds og með hliðsjón af 5. tölulið, 1. málsgreinar, 36. greinar laga nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða leggur lánasjóðurinn til eftirfarandi breytingar:

Fyrsti málslíður b-liðar 1. greinar frumvarps um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki, mál nr. 787, hljóði svo:

„Í sama skyni er slitastjórn heimilt að ávaxta eignirnar með fjárfestingum í skuldaskjölum útgefnum af viðskiptabanka, sparisjóði eða annarri lánastofnun sem lýtur eftirliti opinbers eftirlitsaðila“.

Fyrsti töluliður, 2. málsgreinar, 5. greinar frumvarps um stöðugleikaskatt, mál nr. 786, hljóði svo:

„Frumfjárfesting í skuldabrefi sem gefið er út af innlendum viðskiptabanka, sparisjóði eða annarri lánastofnun sem lýtur eftirliti opinbers eftirlitsaðila og skal útgáfan vera í samkvæmt útgáfuramma GMTN (e. Global Medium Term Note) eða EMTN (e. Euro Medium Term Note), í erlendum gjaldeyri og gjalddagi höfuðstóls skal ekki vera fyrr en að sjö árum liðnum frá útgáfudegi skuldabrefs“.

Annar töluliður, 2. málsgreinar, 5. greinar frumvarps um stöðugleikaskatt, mál nr. 786, hljóði svo:

„Frumfjárfesting í víkjandi láni í erlendum gjaldeyri sem veitt er til innlends viðskiptabanka, sparisjóðs eða annarrar lánastofnunar sem lýtur eftirliti opinbers eftirlitsaðila þar sem lánstími er eigi skemmri en tíu ár og víkjandi lánið telst til eiginfjárfáttar í starfsemi viðkomandi lánastofnunar“.

Lánasjóðurinn væntir þess að ofangreindar breytingar valdi ekki ágreiningi og eru fulltrúar hans reiðubúnir að veita frekari upplýsingar ef óskað er eftir.

Virðingarfyllst,

Óttar Guðjónsson,
framkvæmdastjóri.

Nefndasvið Alþingis
Efnahags- og viðskiptanefnd
b/t nefndarritara
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Mál: Umsögn um frumvarp til laga um stöðugleikaskatt, 786. mál

Ég, Lilja Mósedóttir, vil byrja á að þakka efnahags- og viðskiptanefnd Alþingis fyrir að gefa mér tækifæri til að fá að veita umsögn um ofangreint mál. Ég styð samþykkt þessa frumvarps með breytingum, þar sem ég tel afar brýnt að kjörnir fulltrúar þjóðarinnar ákveði hvert framlag slitabúa til ríkissjóðs eigi að vera í formi stöðugleikaskatts eða stöðugleikaframlags. Reyndar má velta fyrir sér hvort fyrirbyggjandi frumvarp þurfi ekki að tryggja betur að stöðugleikaframlag slitabúa verði ekki lægra en lágmarksupphæð stöðugleikaskattsins. Að öðrum kosti er hætt á að stöðugleikaskatturinn og stöðugleikaframlagið leysi ekki vanda með áþekku umfangi eins og fullyrt er á glæru 82 í kynningu stjórnvalda¹.

Ég mun byrja umsögn mína á umfjöllun um aðdraganda stöðugleikaskattsins eins og hann snýr að mér og fjalla síðan um markmið og ráðstöfun hans skv. frumvarpinu. Til viðbótar mun ég gera athugasemdir við skattprósentuna og frádráttarheimildina. Að lokum ræði ég aðgerðir til að taka á aflandskrónueignum sem minnst er á í athugasemdum frumvarpsins.

Aðdragandi

Tillaga um að leggja á einskiptisskatt til að greiða fyrir losun fjármagnshafta er ekki ný af nálinni. Frá nóvember 2008 lagði ég ítrekað til í máli og riti að lagður yrði skattur á snjóhengjuna svokölluðu, sem þá samanstóð aðeins af aflandskrónum. Skattinn átti að vera hægt að lækka með fjárfestingum á Íslandi til mislangs tíma að hætti Malasíu og Indónesíu². Hugmyndina að skattlagningu fjármagns á leið úr landi sem ekki var til gjaldeyrir fyrir fékk ég þegar ég las um viðbrögð við fjármálakreppunni í Malasíu í lok tíunda áratugarins. Tillagan um bindingu fjármagnsins, sem eftir stóð þegar búið var að leggja á skattinn, byggði ég á reynslu Indónesíu af slíku fyrirkomulagi. Hvorki stjórnvöld né fulltrúar AGS fengust til að ígrunda tillöguna, þrátt fyrir að yfirlýst markmið efnahagsstefnu AGS væri m.a. að koma á stöðugleika á gjaldeyrismarkaði³. Þessir aðilar kusu frekar að fresta lausn vandans, sem ógnaði sífelld stöðugleika á gjaldeyrismarkaði og hefjast handa við niðurskurð velferðarkerfisins til að mæta kostnaði af völdum efnahagshrunsins. Kröfuhafar voru jafnframt gerðir að eigendum bankanna, en hægt hefði verið að nota skattlagningu aflandskrónueigna til að fjármagna eiginfjárframlag ríkisins í endurreistu bankakerfi.

¹ <http://www.fjarmalaraduneyti.is/media/frettatengt2015/kynning-a-losun-hafta.pdf>

² Viðtal í Fréttablaðinu frá 12. nóv. 2008. Viðtal í Silfri Eglis (nr. 3 á <http://blog.pressan.is/larahanna/2008/11/16/silfur-dagsins-3/>). Grein höfundar í Morgunblaðinu 22. okt. 2009. Ræða á Alþingi 7. júní 2011 (<http://www.althingi.is/altext/raeda/139/rad20110607T172642.html>)

³ <http://www.sedlabanki.is/sedlabankinn/althingdlegt-samstarf/althingdagjaldevrissiodurinn/island-og-ags/efnahagsaetlun-ags-og-islenskra-stjornvalda/>

Tillaga mín um skattlagningu aflandskrónueigna mætti andstöðu í samfélaginu. Það þótti ekki við hæfi að bera Ísland saman við lönd eins og Malasíu og Indónesíu. Auk þess töldu margir að 60% skattur til að koma í veg fyrir gengishrun af völdum útstreymis aflandskrónueigna myndi brjóta gegn EES samningum og stangaðist á við eignarréttarákvæði stjórnarskráinnar. Ég lagði þá til 30% skatt í von um aukinn stuðning við tillögu mína en án árangurs. Margir á hægri væng stjórnmálanna töluðu þess í stað fyrir markaðslausn eða óheftu útstreymi um 600 milljarða sem mynduðu aflandskrónuvandann. Markaðurinn myndi síðan sjá um að hækka gengi krónunnar þegar atvinnulífið hefði rétt úr kútnum eftir kollsteypu krónunnar („Cold Turkey“). Á vinstri væng stjórnmálanna voru uppi hugmyndir um erlenda lántöku til að greiða fyrir lausn vandans. Þegar á árinu 2010 var ég farin að óttast að úrtöluraddir hefðu slegið skatta- og endurfjárfestingartillögu mína út af borðinu og að fjármagnshöftin gætu ekki haldið aftur af sífellt stækkandi snjóhengju. Ég lagði þá til að tekið yrði á snjóhengjuvandannum, sem þá samanstóð ekki bara af aflandskrónum heldur krónueignum slitabúa, með svokallaðri tvígangisleið/skiptigangisleið sem byggði á reynslu Þjóðverja af sambærilegri aðgerð í kjölfar seinni heimstyrjaldarinnar. Vorið 2013 lagði ég síðan fram þingsályktunartillögu þess efnis til þess að þrýsta enn frekar á aðgerðir stjórnvalda til að taka á snjóhengjuvandannum (sjá Þingskjal 989 — 581. mál).⁴ Útfærsla tvígangisleiðarinnar fól í sér að tekin yrði upp nýkróna og eignir og skuldir færðar yfir í hinn nýja gjaldmiðil á misháu gengi til að leiðrétta innra og ytra ójafnvægi hagkerfisins. Innra ójafnvægið felst í ósjálfbærri skuldsetningu fyrirtækja og heimila. Ytra ójafnvægið er tilkomið vegna krónueigna slitabúa og aflandskrónueigna sem ekki er til gjaldeyri fyrir.

Ég get ekki annað en fagnað því að stjórnvöld hafi loks lagt fram heilstæða áætlun sem tekur á snjóhengjuvandannum með stöðugleikaskatti í ætt við fyrri tillögur mínar.

Markmið

Í 1. grein frumvarps til laga um stöðugleikaskatt er tilgreint að markmiðið sé að tryggja efnahags- og fjármálastöðugleika. Á bls. 22 í frumvarpinu kemur jafnframt fram að tilgangur skattsins sé ekki að afla ríkissjóði tekna til að standa undir útgjöldum heldur að draga umtalsvert úr áhættunni sem felst í slitum búanna og treysta þannig efnahagslegan stöðugleika. Engin tilraun er gerð til að rökstyðja þessa fullyrðingu í frumvarpinu, þrátt fyrir að einn tilgangur fjármagnshafta geti verið tekjuöflun fyrir ríkissjóð (sjá Neely 1999: table 1)⁵.

Það eru vonbrigði að markmið skattsins sé ekki tekjuöflun fyrir ríkissjóð í ljósi þess mikla kostnaðar sem fallið hefur á ríkissjóð frá hruni. Beinn kostnaður ríkissins af hruni bankanna nemur um a.m.k. 1.200 milljörðum, en snjóhengjan sem ekki er til gjaldeyri fyrir nemur álíka hárrí upphæð, þ.e. 1.200 milljörðum skv. kynningarglærum stjórnvalda. Sérfræðingar AGS hafa reiknað út að beinn útlagður kostnaður ríkissjóðs af hruninu á Íslandi á tímabilinu 2008-2011 hafi numið um 44% af vergri landsframleiðslu (sjá Laeven og Valencia 2012:19)⁶ sem er nú um 830 milljarðar. Þar við bætist kostnaður ríkissjóðs vegna leiðréttingar verðtryggðra lána eða um 80 ma. og tekjutap ríkissjóðs af endurreisn bankakerfisins með þátttöku kröfuhafa sem nemur um 240 ma. (ríkið fær aðeins í dag um 141 milljarða af 383 milljarða hagnaði bankanna frá 2009) ásamt öðrum kostnaði sem fallið hefur á ríkissjóð eftir 2011 vegna bankahrunsins (vaxtakostnaður, Íbúðalánasjóður, SpKef og fl.).

⁴ <http://www.althingi.is/altext/141/s/pdf/0989.pdf>

⁵ <https://research.stlouisfed.org/publications/review/99/11/9911cn.pdf>

⁶ <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2012/wp12163.pdf>

Í ljósi þess mikla kostnaðar sem fallið hefur á ríkissjóð vegna hruns bankakerfisins hvet ég nefndina til að setja inn í frumvarpið að markmið stöðugleikaskattsins sé m.a. tekjuöflun fyrir ríkissjóð. Slíkt markmið er mikilvægt til að koma í veg fyrir að það fjárhagslega svigrúm sem stöðugleikaskatturinn veitir ríkissjóði verði aðeins notað til að lækka skatta en ekki til að endurreisa velferðarkerfið. Auk þess veitir tekjuöflunarmarkmiðið fulltrúum ríkissins óbeint aðhald þegar kemur að því að veita kröfuhöfum afslátt af stöðugleikaskattinum.

Ráðstöfun

Skv. 1. grein frumvarpsins á stöðugleikaskatturinn að renna í ríkissjóð og ráðstafa á honum í samræmi við markmiðið um efnahagslegan og fjármálalegan stöðugleika. Löggjafinn þarf að gefa framkvæmdavaldinu ítarlegri tilmæli um ráðstöfun stöðugleikaskattsins í ljósi yfirlýsinga núverandi fjármálaráðherra um að skattar verði lækkaðir⁷ og þeirrar ákvörðunar stjórnvalda að skera niður velferðarútgjöld og lækka bætur eftir hrun í stað þess að skattleggja snjóhengjuna. Það þarf m.ö.o. að taka fram að ráðstöfun skattsins fari til greiðslu á skuldum ríkissjóðs, endurreisnar velferðarkerfisins og til uppbyggingar innviða landsins. Stærsti hluti skulda ríkissjóðs er tilkominn vegna fjármálakreppunnar og gott velferðarkerfi er forsenda þess að Ísland geti keppt við hin Norðurlöndin um íslenskt vinnuafli. Uppbygging innviða samfélagsins er ekki líkleg til að hafa mikil verðbólguhvetjandi áhrif⁸ og mun skapa betri skilyrði fyrir fjárfestingar, nýsköpun, nýtingu auðlinda landsins og þar með hagvöxt.

Ég hvet nefndina til að bæta við frumvarpið ákvæði um að ráðstafa eigi fjármagninu sem rennur í ríkissjóð í formi stöðugleikaskatts til greiðslu skulda ríkissjóðs, uppbyggingar innviða samfélagsins og endurreisnar velferðarkerfisins enda mun það ekki ógna markmiðinu um efnahagslegan stöðugleika.

Stöðugleikaskattur með frádráttarliðum

Í 4. grein frumvarpsins er lagt til að stöðugleikaskatturinn verði aðeins 39% af heildareignum slitabúa sem nema um 2.200 milljörðum. Þetta er ekki há skattprósenta í ljósi þess að kröfur á slitabú hafa gengið kaupum og sölum frá hruni með 96-70% afslætti af bókfærðu verði þeirra. Þess vegna kemur verulega á óvart að frumvarpið veiti heimild til lækkunar stöðugleikaskattsins. Ef 39% stöðugleikaskattur er lagður á heildareignir slitabúa, þá munu skattgreiðslur til ríkissjóðs geta numið um 850 milljörðum. Greiðendur geta lækkað skattgreiðsluna um allt að 160 milljarða ef frádráttarheimild sem tilgreind er í 5. grein frumvarpsins er nýtt. Frádráttarheimildin tekur annars vegar til frumfjárfestinga í skuldabréfum í **erlendum gjaldeyri** útgefnum af innlendum viðskiptabönkum eða sparisjóðum og hins vegar til frumfjárfestinga í víkjandi lánum í **erlendum gjaldeyri** sem veitt eru til innlendra viðskiptabanka eða sparisjóða.

Í frumvarpið vantar að gera betri grein fyrir ávinningi ríkisins af því að veita kröfuhöfum allt að 160 milljarða skattaafslátt í ljósi þess að skattprósentan er ekki nema 39%. Auk þess vantar umfjöllun um frádráttarliðina í samanburði við kosti og galla annarra leiða sem fælu **ekki** í sér skattaafslátt en gætu líka tryggt gengisstöðugleika og greiðan aðgang innlendra aðila að alþjóðlegri fjármögnun á eðlilegum kjörum. Hér er mikilvægt að hafa í huga að frádráttarheimildin færir allt að 160 milljarða vanda vegna slitabúa fram í tímann og leysir hann því ekki. Ég óttast að stöðugleikaskatturinn sé vanáætlaður nýti

⁷ http://www.mbl.is/frettir/innlent/2015/06/10/bodar_skattalaekkanir/

⁸ <http://osloeconomics.com/moderate-risk-of-inflation-in-the-economy-of-increased-investment-in-infrastructure/>

slitabúin frádráttarheimildina sem getur haft veruleg neikvæð áhrif um ókomna framtíð eins og viðurkennt er á bls. 26 í frumvarpinu. Að auki er hætta á að ESA úrskurði heimild til lækkunar á stöðugleikaskatti ólöglega ríkisaðstoð við viðskiptabanka og sparisjóði eins og tekið er fram á bls. 32 í frumvarpinu.

Aflandskrónuvandinn

Á bls. 22 í frumvarpinu kemur fram að stjórnvöld hafi tekið ákvörðun um að lögfesta ekki almennan útgönguskatt á 300 milljarða aflandskrónueign sem ekki er til gjaldeyrir fyrir. Þess í stað verður eitt gjaldeyrisuppböð haldið og sá hluti aflandskrónueignarinnar sem eftir stendur fjárfestur til langs tíma. Það á því ekki bara að færa fram í tímann um 160 milljarða vanda vegna slitabúanna heldur einnig aflandskrónueignir sem ekki verður hægt að bjóða upp vegna skorts á gjaldeyri.

Mikilvægt er að efnahags- og viðskiptanefnd fái í hendur mat á þeim hluta hinnar 1.200 milljarða snjóhengju sem gert er ráð fyrir að færð verði fram í tímann. Að lokum hvet ég nefndina til að ígrunda vel hvort ekki sé nauðsynlegt að lögfesta almennan útgönguskatt á aflandskrónur til að hlífa komandi kynslóðum við skuldabyrðum sem okkur ber að leysa varanlega nú þegar tæp 7 ár eru liðin frá hruni.

Virðingarfyllt,

Lilja Mósesdóttir, hagfræðingur og fyrrverandi alþingismaður

Hasselbakken 6

1515 Moss

Noregur

liljamos@gmail.com

SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Alþingi
b.t. efnahags- og viðskiptanefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 24. júní 2015

1506215SA GB
Málalykill: 401

Efni: Umsögn um frv. til laga um stöðugleikaskatt, 786. mál

Vísað er til tölvupósts frá nefndasviði Alþingis, dags. 11. júní sl., þar sem veittur var umsagnarfrestur til 18. júní vegna ofangreinds máls. Af ýmsum ástæðum tókst ekki að veita umsögn innan umbeðins frests.

Almennt um frumvarpið og áhrif þess á sveitarfélög

Í 1. gr. frumvarpsins um markmið og ráðstöfun kemur fram að þeir fjármunir sem falla til við skattlagningu samkvæmt frumvarpinu skuli renna í ríkissjóð og skuli ráðstöfun fjárins samrýmast markmiðum um efnahagslegan og fjármálalegan stöðugleika. Í frumvarpi til fjárlaga skuli gerð grein fyrir áætlaðri meðferð og ráðstöfun fjármunanna. Ráðherra skal hafa samráð við Seðlabanka Íslands um mat á áhrifum þessa á efnahagslegan og fjármálalegan stöðugleika.

Fram kemur í skýringum við frumvarpið að innheimtum skatttekjum verði haldið aðgreindum frá öðrum tekjum ríkissjóðs og að gerð verði grein fyrir áætlaðri meðferð og ráðstöfun fjármunanna í fjárlagafrumvarpi ár hvert á meðan þeir eru enn til staðar.

Áformað er að skatttekjunum verði í fyrsta lagi varið til að mæta lækkun tekna af sérstökum skatti á fjármálafyrirtæki sem leiðir af frumvarpi þessu og uppgjöri slitabúanna. Í öðru lagi verði þeim varið til uppgreiðslu skuldabréfs sem ríkissjóður gaf út til endurfjármögnunar Seðlabanka Íslands. Bréfið stóð í 145 ma.kr. í árslok 2014. Skuldir ríkissjóðs munu auk þess lækka sem nemi víxlum og skammtímaskuldabréfum ríkissjóðs í eigu slitabúanna, samtals um 11 ma.kr. í maí 2015. Þeim fjármunum sem eftir standa verði ráðstafað á sérstakan innlánsreikning ríkissjóðs í Seðlabankanum. Að teknu tilliti til uppgreiðslu framangreindra skulda gætu þeir numið tæplega 500 ma.kr., eða 25% af VLF. Verður þessum fjármunum, eftir því sem tækifæri gefast, varið til lækkunar skulda hins opinbera, enda hefur ríkissjóður borið mikinn kostnað af hruni fjármálakerfisins.

Almennt verður að gera ráð fyrir því að losun fjármagnshafta muni hafa jákvæð áhrif á efnahagslíf hér á landi, sem mun gagnast sveitarfélögum til lengri tíma lítið. Að áliti sambandsins er það mikilvæg forsenda fyrir efnahagslegum stöðugleika hér á landi að framangreindar forsendur gangi eftir. Jafnframt þarf þó að huga að því hver áhrif lækkunar skuldastöðu ríkisins kann að hafa á innlendan verðbréfamarkað, ekki síst varðandi fjárfestingamöguleika lífeyrissjóða.

Nokkur óvissa er um það hvort til þess muni koma að stöðugleikaskattur muni yfirleitt verða lagður á slitabú föllnu bankanna. Fyrir liggur að ekki mun til þess koma ef samkomulag næst við kröfuhafa um nauðasamninga en þá munu þessir aðilar undirgangast skilyrði um greiðslu stöðugleikaframlags til íslenska ríkisins.

Sá munur er á þessum leiðum að í a-lið 1. mgr. 8. gr. laga um tekjustofna sveitarfélaga er kveðið á um að 2,12% af innheimtum skatttekjum ríkissjóðs skuli renna til Jöfnunarsjóðs sveitarfélaga. Samkvæmt þessari reglu gætu tekjur jöfnunarsjóðs af þessum skatti numið um 14,5 ma.kr. Stöðugleikaframlag myndi hins vegar að öllum líkindum renna að fullu til ríkissjóðs, nema annað verði sérstaklega ákveðið.

Áætlað er að tekjur ríkissjóðs af stöðugleikaskatti geti orðið 682 ma.kr. að teknu tilliti til frádráttarheimilda, en skattupphæð án frádráttar nemur tæpum 850 ma.kr. Stöðugleikaskilyrðin með stöðugleikaframlaginu leysa vandann með áþekku umfangi og stöðugleikaskattur en samkvæmt annarri aðferðarfræði og nálgun eins fram kemur í skýringum með þessum aðgerðum. Tekjur af því framlagi yrðu jafnframt nokkuð minni en ef lagður yrði á stöðugleikaskattur.

Fram kemur í skýringum að fyrst eigi að nota þessar tekjur til að mæta lækkun tekna af sérstökum skatti á fjármálafyrirtæki (bankaskatti) sem leiðir af frumvarpi þessu og uppgjöri slitabúanna. Þetta gæti gefið til kynna að eitt af markmiðum frumvarpsins væru að áætlaðar tekjur jöfnunarsjóðs af bankaskattinum verði óbreyttar. Að öðrum kosti, þ.e. ef bankaskatturinn fellur niður frá ársbyrjun 2016, verður sjóðurinn af tekjum sem nema um 1,1 ma.kr. Þetta er þó hvergi tekið fram í frumvarpinu.

Fram kemur að þeim 500 ma.kr. sem eftir standa eftir að tilgreindar forgangsgreiðslur hafa farið fram verði varið til lækkunar skulda hins opinbera. Sveitarfélögin eru hluti hins opinbera svo þau ættu að geta á grundvelli þessa vænst tekna til að greiða niður einhverjar skuldir. Það sem veikir e.t.v. þann möguleika er að í sömu setningu kemur fram að ríkissjóður hafi borið mikinn kostnað af hrúni fjármálakerfisins og kemur hvergi skýrt fram í frumvarpinu að gert sé ráð fyrir því að hluta þeirra tekna sem koma í hlut ríkissjóðs verði varið til þess að lækka skuldabyrði sveitarfélaga. Það er engu að síður ljóst að sveitarfélögin báru einnig mikinn kostnað vegna hrunsins og hækkuðu skuldir þeirra umtalsvert í kjölfar þess. Af þeirri ástæðu er eðlilegt að við afgreiðslu málsins á Alþingi verði það skoðað sérstaklega hvort sveitarfélögin eigi að njóta þessarar tekjuaukningar að einhverju leyti, til lækkunar skulda. Mikilvægt er að Alþingi taki skýra afstöðu til þess hvað átt er við og hvort ríki og sveitarfélög teljist bæði til hins opinbera í þessu tilliti, í samræmi við almenna málvenju og stjórnskipun.

Í kynningu ríkisstjórnarinnar á aðgerðunum kemur fram að mikilvægt sé að fjármunir sem renna til ríkisins vegna stöðugleikaskilyrða eða skatts hafi ekki óæskileg áhrif á peningamagn eða önnur þensluhvetjandi áhrif sem gætu raskað efnahagslegum stöðugleika. Verður því þessum fjármunum, eftir því sem tækifæri gefast, varið til lækkunar skulda hins opinbera. Ef við það verður staðið skiptir því e.t.v. ekki öllu máli hvort tekjurnar verði í formi skatts eða

framlags og hvort þær renni í gegnum jöfnunarsjóð eða ekki. Það sem skiptir máli er hvort það sé raunverulegur vilji ríkisstjórnarinnar og Alþingis að láta hluta þessarar tekna renna til lækkunar á skuldum sveitarfélaga.

Ljóst er að ýmsum spurningum er ekki svarað í frumvarpinu og er það verkefni sambandsins að fá þessi mál skýrð í viðræðum við fulltrúa ríkisins. Samantekið eru álítaefnin einkum tvö, þ.e.:

1. hvort Jöfnunarsjóður sveitarfélaga fái þær tekjur sem getið er um hér að framan eða ekki
2. hvort hluta af tekjum ríkissjóðs af stöðugleikaskatti eða stöðugleikaframlagi verið varið til þess að lækka skuldir hins opinbera í heild, þ.e. bæði ríkis og sveitarfélaga.

Ábendingar í umsögn Lánasjóðs sveitarfélaga

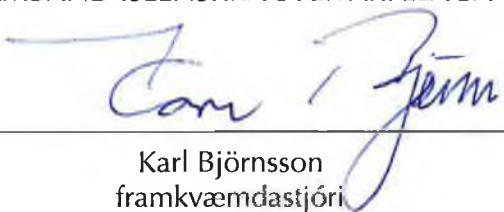
Í umsögn Lánasjóðs sveitarfélaga um frumvarpið, dags. 18. júní sl., er bent á ákveðna annmarka á frumvarpinu varðandi heimildir slitabúa til þess að fjárfesta í verðbréfum annarra en banka og sparisjóða. Sömu athugasemdir koma fram í umsögn Samtaka fjármálafyrirtækja.

Sambandið tekur undir umsögn lánasjóðsins og væntir þess að lagfæringar verði gerðar á frumvarpinu hvað þessi atriði varðar.

Lokaorð

Fulltrúar sambandsins óska eftir því að fá að mæta á fund efnahags- og viðskiptanefndar til að gera nánari grein fyrir umsögninni.

Virðingarfyllt
SAMBAND ÍSLENSKRA SVEITARFÉLAGA

Karl Björnsson
framkvæmdastjóri

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík

16. júní 2015

Mál: Umsögn um frumvarp til laga um stöðugleikaskatt, 786. mál og frumvarp til laga um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki, nr. 161/2002, með síðari breytingum (nauðasamningar), 787. mál.

Samtök atvinnulífsins styðja að frumvörp þessi verði að lögum en með þeim eru stigin ákveðin og markverð skref til að draga úr fjármagnshöftum sem verið hafa við lýði í nær 7 ár.

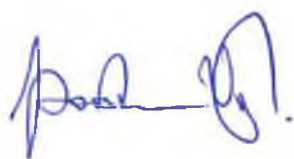
Undanfarin ár hafa efnahagsstærðir á Íslandi þróast í jákvæða átt. Ör hagvöxtur, sívaxandi gjaldeyristekjur, minnkandi atvinnuleysi, lág verðbólga og aukinn kaupmáttur launa hafa þýtt að smám saman hefur dregið úr áhrifum efnahagshrunsins 2008. Kjarasamningar hafa verið gerðir til langs tíma við fjölmennustu hópana á almennum vinnumarkaði sem vegna mikils kostnaðar munu þó reyna verulega á þanþol efnahagslífsins. Aðstæður hafa því almennt verið hagstæðar til að hraða losun fjármagnshaftanna.

Fjármagnshöftin eiga þátt í að fjárfestingar hafa verið undir meðaltali síðustu áratuga og nauðsynlegt að þar verði á breyting til að innviðir gangi ekki úr sér. Hætta er á að lítil endurnýjun framleiðslutækja og búnaðar dragi úr samkeppnishæfni fyrirtækjanna. Hvati til nýsköpunar, vöruþróunar og markaðssóknar er einnig minni en ella undir fjármagnshöftum. Það dregur úr trú erlendra fjárfesta á íslenska hagkerfinu og erfitt reynist að laða þá til athafna hér á landi. Lífeyrissjóðirnir líða fyrir fjármagnshöftin, ávöxtun þeirra er minni en ella og áhætta meiri, og raunar þyrfti að stíga mun ákveðnari skref til að heimila þeim fjárfestingar erlendis en gert er í þeim áætlunum sem kynntar hafa verið.

Það er fagnaðarefni að það takist að losa um eignir og skuldir búa fallinna fjármálafyrirtækja sem legið hafa eins og mara á þjóðarþúinu undanfarin ár og að endanleg niðurstaða náist á þessu ári.

Nauðsynlegt er að þeim fjármunum sem falla í hlut ríkissjóðs og Seðlabanka Íslands verði eingöngu varið til að greiða skuldir en valdi ekki þenslu og ójafnvægi í hagkerfinu.

Virðingarfyllst,

Þorsteinn Víglundsson,
framkvæmdastjóri.

Reykjavík 18. júní 2015

Alþingi við Austurvöll
b.t. Efnahags- og viðskiptanefndar
150 Reykjavík

Varðar: Frumvörp um afnám fjármagnshafta, mál nr. 786, um stöðugleikaskatt, og mál nr. 787, um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki (nauðasamningar).

Visað er til óskar efnahags- og viðskiptanefndar Alþingis um umsögn Samtaka fjármálafyrirtækja (SFF) um mál nr. 786, um stöðugleikaskatt, og mál nr. 787, um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki (nauðasamningar). Vegna þess hve málin eru efnislega tengd er send sameiginleg umsögn um þau. Saman mynda frumvörpin tvö þá umgjörð um afnám fjármagnshafta á eignir þrotabúa fallinna fjármálafyrirtækja.

SFF fagna því að loks eru stigin afgerandi skref til afnáms hafta á fjármagnsviðskiptum. Frumvörpin eru liður í aðgerðum stjórnvalda til að taka á þeim vanda sem krónueignir þrotabúa fallinna fjármálafyrirtækja skapa greiðslujöfnuði ef ekkert er að gert. Það, ásamt aðgerðum til að hlutleysa vanda sem stafar af aflandskrónum vegna vaxtamunarviðskipta, er forsenda þess að hægt sé að afnema höft á fjármagnsviðskiptum.

Efnislega felast þessar aðgerðir í tvennu, annars vegar eru krónueignir rýrðar og hins vegar hluti þeirra settur í langtímaendurgreiðsluferli. Hvort tveggja miðar að því að krónueignir erlendra aðila hér á landi valdi ekki óstöðugleika á gjaldeyrismarkaði þegar losað er um höftin. Rýrnun krónueigna með stöðugleikaframlagi eða stöðugleikaskatti og gjald vegna uppboða fyrir aflandskrónur mynda mikilvægan tekjustofn fyrir ríkissjóð, sem hægt verður að nota til að lækka skuldir ríkisins.

Þá er það fagnaðarefni að þessi skref virðast vera stigin í sátt við stærstu erlendu eigendur krónueigna, þ.e. kröfuhafa þrotabúa stóru bankanna. Það er mikilvægt til að greiða götu málsins og draga úr laga- og orðsporsáhættu við upplausn þrotabúanna og aflandskróna.

Frumvarpið um stöðugleikaskatt miðar að því að tryggja að þrýstingur á greiðslujöfnuð af krónueignum þrotabúa valdi ekki óstöðugleika á gjaldeyrismarkaði. Skattinum er ætlað að vera nokkurs konar öryggisventill ef nauðasamningar þrotabúanna ná ekki að uppfylla sérstök

stöðugleikamarkmið sem ríkisstjórnin hefur sett þrotabúunum. Reiknað er með að nauðasamningar þrotabúanna tryggi m.a. framlög í ríkissjóð til að minnka krónueignir þrotabúanna. Frumvarpi til breytinga á lögum um fjármálafyrirtæki er ætlað að auðvelda þrotabúum með ýmsum hætti að ganga frá nauðasamningum, en stefnt er að því að það takist fyrir áramót, ella verður ákvæðum frumvarpsins um stöðugleikaskatt beitt á eignir þrotabúanna.

Almennar athugasemdir SFF

Almennar ábendingar SFF vegna þessara frumvarpa eru tvíþættar.

1. Annars vegar leggja SFF áherslu á að tekjur ríkisins af losun þessara eigna verði notaðar til að lækka skuldir ríkissjóðs. Þetta er mikilvægt til að tryggja jákvæð áhrif á láns hæfi landsins, en skuldastaða ríkissjóðs er einn veigamesti þátturinn sem hafður er til hliðsjónar við ákvörðun láns hæfis. Hagstæðara láns hæfismat ríkissjóðs mun verða öllu þjóðarbúinu til hagsbóta á komandi árum. Þá er skuldalækkun ríkissjóðs líkleg til að stuðla að lækkun vaxta á langtímamarkaði, heimilum og fyrirtækjum til hagsbóta.
2. Hins vegar minna SFF á þau fyrirheit stjórnvalda að taka til endurskoðunar skattlagningu fjármálafyrirtækja í kjölfar þessara aðgerða. Með þeim tekjum sem ríkissjóður mun hafa af losun hafta af þrotabúum og aflandskrónum endurheimtir ríkissjóður það tjón sem rekja má til fjármálaáfallsins 2008 að miklu eða öllu leyti. Sérstök skattlagning, eins og verið hefur undanfarin ár, á því ekki rétt á sér. Þessi skattlagning veldur auknum kostnaði við innlenda fjármálaþjónustu. Þessi kostnaður er umfram það sem erlendir samkeppnisaðilar íslenskra fjármálafyrirtækja þurfa að bera. Það veikir samskeppnisstöðu innlendra fjármálaþjónustu og ýtir undir þá þróun að fjármálaþjónusta færir úr landi. SFF kalla eftir því að skattar á fjármálafyrirtæki verði samhliða þessum aðgerðum endurskoðaðir og lækkaðir verulega til samræmis við það sem gengur og gerist í nágrannaríkjunum.

Athugasemdir við einstök efnisatriði frumvarpanna

1. Í báðum frumvörpum er mælt fyrir um heimild slitastjórna til að ávaxta fjármuni með fjárfestingu í skuldaskjölum útgefnum af „*viðskiptabönkum og sparisjóðum*“. Af þessu leiðir að slitastjórnun verður ekki heimilt að fjárfesta í skuldaskjölum annarra lánastofnana, sem lúta sambærilegum lagareglum, s.s. Lánaþjóns sveitarfélaga, Straums hf., Borgunar hf., Lýsingar hf., Valitor hf. og Byggðastofnunar. Samkvæmt 4. gr. laga um fjármálafyrirtæki, nr. 161/2002, þá teljast viðskiptabankar, sparisjóðir og lánaþjónir, þ.m.t. fjárfestingarbankar, til lánastofnana (e. credit institutions). Lánastofnanir lúta opinberu eftirliti og um starfsemi þeirra gilda sambærilegar lagareglur að öðru leyti en leiðir af innlánatöku viðskiptabanka og sparisjóða. Að mati SFF samræmist það illa jafnræðisreglu stjórnarskrár og sjónarmiðum um samkeppni og fjölbreytta uppbyggingu fjármálamarkaðar að lánastofnunum sé mismunað varðandi aðgang að fjármögnun. Þá skýtur það skökku við að lífeyrissjóðir landsins geti fjárfest í skuldaskjölum lánastofnana, sbr. 5. tl., 1. mgr., 36. gr. laga um starfsemi lífeyrissjóða nr. 129/1997, en leggja eigi hömlur við sambærilegum fjárfestingum slitabúa. Með vísan til framangreinds leggja SFF til eftirfarandi (undirstrikaðar) breytingar:

Fyrsti málslíður b-liðar 1. greinar frumvarps um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki, mál nr. 787, hljóði svo:

„Í sama skyni er slitastjórn heimilt að ávaxta eignirnar með fjárfestingum í skuldaskjölum útgefnum af viðskiptabanka, sparisjóði eða annarri lánastofnun sem lýtur eftirliti opinbers eftirlitsaðila“.

Fyrsti töluliður, 2. málsgreinar, 5. greinar frumvarps um stöðugleikaskatt, mál nr. 786, hljóði svo:

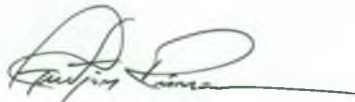
„Frumfjárfesting í skuldabréfi sem gefið er út af innlendum viðskiptabanka, sparisjóði eða annarri lánastofnun sem lýtur eftirliti opinbers eftirlitsaðila og skal útgáfan vera í samkvæmt útgáfuramma GMTN (e. Global Medium Term Note) eða EMTN (e. Euro Medium Term Note), í erlendum gjaldeyri og gjalddagi höfuðstóls skal ekki vera fyrr en að sjö árum liðnum frá útgáfudegi skuldabréfs“.

Annar töluliður, 2. málsgreinar, 5. greinar frumvarps um stöðugleikaskatt, mál nr. 786, hljóði svo:

„Frumfjárfesting í vikjandi láni í erlendum gjaldeyri sem veitt er til innlands viðskiptabanka, sparisjóðs eða annarrar lánastofnunar sem lýtur eftirliti opinbers eftirlitsaðila þar sem lánstími er eigi skemmri en tíu ár og vikjandi lánið telst til eiginfjárfáttar í starfsemi viðkomandi lánastofnunar“.

2. Í athugasemdum við frumvarp um stöðugleikaskatt er umfjöllun um nauðsyn þess að losa um fjármagnshöft á lífeyrissjóðina sem fyrst. Í kynningu á aðgerðaáætlun til losunar fjármagnshafta kom fram að lífeyrissjóðir muni fá heimild til að kaupa erlendan gjaldeyri fyrir krónur til fjárfestinga erlendis. Að mati SFF er ekki nægilega skýrt hvort átt er eingöngu við samtryggingarlífeyrissjóði eða hvort einnig er átt við vörsluaðila lífeyrissparnaðar aðra en lífeyrissjóði (banka, verðbréfafyrirtæki, sparisjóði og líftryggingafélög). Það verður ekki lesið með skýrum hætti út úr athugasemdum við frumvarpið eins og það lítur út í dag. Talan 10 ma. kr., sem fram kemur í skýrslu þeirra Ásgeirs Jónssonar og Hersis Sigurgeirssonar sem þeir unnu fyrir Landsamtök lífeyrissjóða, gerir ráð fyrir að sé heimild lífeyrissjóða til erlendra fjárfestinga sé mismunur á iðgjöldum og lífeyrisgreiðslum lífeyrissjóða frá 2012. Hún tekur til séreignardeilda lífeyrissjóða en ekki til séreignarsparnaðar annarra vörsluaðila eða söfnunarlíftrygginga. Löggjafinn þarf að kveða skýrt á um það að væntanleg heimild til erlendra fjárfestinga muni gilda um alla vörsluaðila lífeyrissparnaðar. Mikilvægt er að löggjöfin stuðli ekki að ójafnri samkeppnisstöðu aðila sem starfa á sama markaði. Það fæli í sér mismunun gagnvart rétthöfum sem eiga lífeyrissparnað hjá vörsluaðilum.

Virðingarfyllt,

Guðjón Rúnarsson, framkvæmdastjóri SFF

Nefndasvið Alþingis
b.t. efnahags- og viðskiptanefndar Alþingis
nefndasvid@althingi.is

Reykjavík, 18. júní 2015

Efni: Umsögn um frumvarp til breytinga á lögum um fjármálafyrirtæki (nauðasamningar), 787. mál og frumvarp til laga um stöðugleikaskatt, 786. mál.

Vísast til tveggja frumvarpa, annars vegar til breytinga á lögum um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002 og hins vegar til setningar nýrra laga um stöðugleikaskatt, sem eru liður í aðgerðum til losunar fjármagnshafta. Samtök iðnaðarins fagna áformum stjórnvalda um að afnema fjármagnshöftin enda standa höftin í vegi fyrir fjárfestingu á Íslandi og þátttöku íslenskra fyrirtækja á alþjóðlegum mörkuðum. Með áætlun stjórnvalda um afnám gjaldeyrishaftanna skapast betri aðstæður fyrir fjárfesta, bæði erlenda og innlenda, til að taka langtímaákvæðanir um fjárfestingar á Íslandi.

Þess er getið í frumvörpunum að það fjármagn sem rennur til ríkissjóðs og Seðlabanka vegna boðaðra aðgerða skuli eingöngu fara til niðurgreiðslu skulda. SI telja það algjöra lykilforsendu að þetta gangi eftir og hvetja til þess.

Samhliða afnámi gjaldeyrishaftanna telur SI mikilvægt komast að niðurstöðu um framtíðarskipan gjaldmiðlamála í landinu. Skýr peningastefna er grundvallarforsenda þess að fyrirtæki í alþjóðlegri starfsemi séu samkeppnishæf.

Virðingarfyllt,

A handwritten signature in blue ink, which appears to read 'Almar Guðmundsson', is written over a horizontal line.

Almar Guðmundsson,
framkvæmdastjóri

18. júní 2015
Tilvísun 1505041

Nefndasvið Alþingis
nefndasvid@althingi.is
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Með tölvupósti dags. 12. júní 2015, óskaði efnahags- og viðskiptanefnd Alþingis eftir umsögn Seðlabanka Íslands um 786. mál, frumvarp til laga um stöðugleikaskatt.

Seðlabankinn hefur átt ríkan þátt í gerð umrædds frumvarps og ritun greinargerðar með því. Bankinn telur af þeirri ástæðu ekki tilefni til ítarlegrar umsagnar, en bendir á fjögur atriði:

1. Seðlabankinn telur að með frumvarpi þessu sé lagður grunnur að því að eyða greiðslujafnaðarójafnvægi sem ella hefði hlotist af uppgjöri slitabúa. Það er forsenda þess að hægt sé að losa fjármagnshöftin án þess að tefla efnahagslegum stöðugleika í tvísýnu. Frumvarpið skapar einnig ramma um undanþágur á grundvelli stöðugleikaskilyrða og gerð nauðasamninga sem gætu náð þeim markmiðum sem sett eru með stöðugleikaskattinum á hagkvæmari hátt, bæði fyrir stjórnvöld og kröfuhafa.
2. Markmið stöðugleikaskattsins er að stuðla að því hægt sé að losa fjármagnshöft án þess að efnahagslegum og fjármálalegum stöðugleika sé ógnað en ekki sá að fjármagna ríkisútgjöld. Eigi að síður kann álagning skattsins afla ríkissjóði umtalsverðra tekna. Í frumvarpinu er að finna ákvæði sem ættu að stuðla að því að ráðstöfun þessara tekna verði ekki til þess að þenja út virkt peningamagn og ýta undir ójafnvægi í þjóðarbúskapnum. Mikilvægt er að staðinn verði vörður um það markmið að ráðstöfun skattsins valdi ekki óstöðugleika.
3. Skattur eða undanþágur á grundvelli stöðugleikaskilyrða gætu haft einhver áhrif á virkt peningamagn, fjármálaleg skilyrði og fjármálastöðugleika jafnvel þó svo ráðstöfun fylli ofangreind skilyrði. Að hluta til eru þessi áhrif óviss og m.a. háð því hvernig

sölu bankanna tveggja í eigu slitabúanna verður háttað. Það gefur þó ekki tilefni til breytinga á frumvarpinu þar sem áhrifin ættu að vera innan þess ramma sem ráðið verður við með tækjum Seðlabankans og Fjármálaeftirlitsins. Seðlabankinn og peningastefnunefnd munu taka hugsanleg áhrif á peningamagn og fjármálaleg skilyrði til skoðunar og grípa til aðgerða ef þarf, sbr. nýlega yfirlýsingu peningastefnunefndar. Greining Seðlabankans og Fjármálaeftirlitsins á áhrifum á fjármálastöðugleika er hafin og verður rædd á vettvangi kerfisáhættunefndar innan skamms og framhaldinu kynnt fyrir fjármálastöðugleikaráði.

4. Seðlabankinn telur rétt að vekja athygli efnahags- og viðskiptanefndar á því að afmörkun skattaðila í frumvarpinu tekur ekki til allra þeirra föllnu fjármálafyrirtækja sem við uppgjör gætu haft neikvæð áhrif á gengi og gjaldeyrisforða. Við vinnslu frumvarpsins komu fram sjónarmið um að lagalegir annmarkar væru á því að hafa afmörkun skattaðila víðari. Nefndin kann að vilja kynna sér þetta álitaefni og taka til þess afstöðu. Seðlabankinn er tilbúinn til að skýra nefndinni frá athugunum sínum á málinu.

Með ofangreindum athugasemdum styður Seðlabankinn frumvarp þetta.

Virðingarfyllst,
SEDLABANKI ÍSLANDS

Már Guðmundsson
seðlabankastjóri

Arnór Sighvatsson
aðstoðarseðlabankastjóri

Nefndasvið Alþingis,
b.t. efnahags- og viðskiptanefndar,
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 18. júní 2015.

Efni: Umsögn um frumvörp til laga um stöðugleikaskatt, 786. mál og um fjármálafyrirtæki (nauðasamningar), 787. mál. Lögð fyrir Alþingi á 144. löggjafarþingi 2014-2015.

Slitastjórn Byrs sparisjóðs fékk frumvörpin til umsagnar í tölvupóstum um hádegisbil mánudaginn þann 15. júní s.l. og var frestur veittur til 18. júní n.k. Slitastjórn telur þennan frest allt of stuttan þar sem um stórt og flókið mál er að ræða þar sem miklir fjárhagslegir hagsmunir eru undir fyrir slitabúið. Að auki má nefna að hvorki hefur gefist tími til að kynna frumvörpin fyrir stærstu kröfuhöfum búsins né kanna afstöðu þeirra. Slitastjórnin mun því ekki að svo stöddu skila skriflegum athugasemdum við einstakar greinar frumvarpanna. Þess ber sérstaklega að geta að aldrei hefur verið rætt við slitastjórn Byrs sparisjóðs í undirbúningi málsins. Eins og fram kemur í greinargerð með athugasemdum frumvarpsins þá hefur verið rætt og fundað með slitastjórnnum og kröfuhöfum stærstu föllnu fjármálafyrirtækjanna og ber frumvarpið þess sterklega merki að vera sniðið að þörfum þeirra. Ber að gera athugasemd við þessa málsmeðferð.

Ástæðan fyrir frumvörpunum er sögð að finna leið út úr hinni kerfislegu áhættu sem fylgir uppgjöri stærstu föllnu bankanna og er það sögð aðalröksemdin fyrir því að frumvörpunum eru talin standast ákvæði stjórnarskrár og alþjóðlegra samninga. Sú röksemdafærsla er hins vegar ekki rakin ítarlega í athugasemdum með frumvörpunum og getur þar að auki ekki talist eiga við um slitabú Byrs sparisjóðs. Af heildareignum föllnu bankanna í lok árs 2014, sem eru 2.290 milljarðar ISK á slitabú Byrs sparisjóðs 7 milljarða og eru eignirnar nær eingöngu í íslenskum krónum. Sú eign sætir þar að auki óvissu vegna búskröfu sem er til meðferðar hjá héraðsdómi Reykjavíkur. Verður skattheimta stöðugleikaskatts því vart rökstudd með kerfislegri áhættu í tilviki Byrs sparisjóðs. Slitastjórn áskilur sér allan rétt að láta reyna á gildi lagasetningarinnar og skattheimtuna verði frumvörpin óbreytt að lögum.

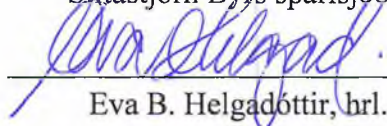
Hvað varðar skilyrði fyrir samkomulagi varðandi leyfi til nauðasamnings gegn beinu stöðugleikaframlagi þá er með öllu óljóst hvernig slíkur samningur gæti litið út í tilviki slitabús Byrs sparisjóðs. Einu upplýsingarnar sem slitastjórn hefur um skilyrði fyrir vottorði Seðlabankans á frumvarpi til nauðasamnings eru þær sem koma fram í kynningu á vegum

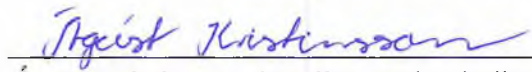
fjármála- og efnahagsráðuneytisins sem haldin var þann 8. júní 2015: <http://www.fjarmalaraduneyti.is/media/frettatengt2015/kynning-a-losun-hafta.pdf>. Skilyrðin eru óljós og fæst ekki séð hvernig þau eiga við um slitabú Byrs sparisjóðs nema að litlu leyti. Skilyrðin eru þar að auki ekki sett fram í frumvarpsdrögunum og því hvorki mögulegt fyrir slitastjórn Byrs sparisjóðs að tjá sig um í hverju þau felast né hvort þau standist stjórnarskrá.

Með vísan til ofangreinds mótmælir slitastjórn Byrs sparisjóðs að frumvarpið verði óbreytt að lögum og áskilur sér allan rétt til að senda inn ítarlegar athugasemdir síðar.

Virðingarfyllst,

Slitastjórn Byrs sparisjóðs,

Eva B. Helgadóttir, hrl.

Ágúst Kristinsson, löggiltur endurskoðandi

Árni Ármann Árnason, hrl.

Nefndasvið Alþingis,
b.t. efnahags- og viðskiptanefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 22. júní 2015

Efni: Viðbótarumsögn slitastjórnar Byrs sparisjóðs um frumvarp til laga um breytingu á lögum nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki (787. mál) og frumvarp til laga um stöðugleikaskatt (786. mál). Lagt fyrir Alþingi á 144. löggjafarþingi 2014 – 2015.

Eftirfarandi er viðbótarumsögn slitastjórnar Byrs sparisjóðs við ofangreind lagafrumvörp eftir fund með nefndinni þann 18. júní s.l.:

1) Athugasemdir við málsmeðferð

Ítrekaðar eru fyrri athugasemdir við málsmeðferð frumvarpsins og vísað til umsagnar slitastjórnar dags. 18. júní s.l. um að jafnræðis hafi ekki verið gætt við gerð frumvarpsins og höfundar þess hafi sniðið það að þörfum stærstu föllnu fjármálafyrirtækjanna og ekki verið meðvitaðir um sérstöðu slitabúa minni fjármálafyrirtækjanna eins og Byrs sparisjóðs.

Í athugasemdum með frumvarpi til laga um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki eru talin upp þau ellefu fjármálafyrirtæki sem eru í slitum. Í einhverjum tilvikum kann frumvarpið ekki að taka til allra þessara upptöldu fjármálafyrirtækja þar sem þau teljist hvorki til viðskiptabanka né slitabús. Þrátt fyrir það er nauðsynlegt að gæta jafnræðis og hafa samráð við slitastjórnir þeirra allra, því þessi slitabú eru um margt mjög ólík. Þannig eru eignir þeirra minni, einungis lítið hlutfall af eignum þeirra stærri og áhrif þeirra á fjárhagslegan stöðugleika að sama skapi lítil sem engin í stóru myndinni. Afleiðingin af því að ekki var gætt jafnræðis blasir við í frumvarpinu á þann hátt að það virðist sérsniðið að þörfum stærstu slitabúanna þriggja, þ.e. slitabús Glitnis hf., slitabús Kaupþings hf. og slitabús LBI hf. og er sú niðurstaða algjörlega óviðunandi að mati slitastjórnar Byrs sparisjóðs.

2) Sérstaða slitabús Byrs sparisjóðs

Urskurður um slit Byrs sparisjóðs var kveðinn upp 2. júlí 2010 og hefur skiptameðferðin því staðið í mun styttri tíma en hjá stóru bönkunum þremur sem frumvarpið virðist sérsniðið fyrir. Í upphafi var langstærsta eign slitabúsins krafa á Byr hf. en þangað hafði nær öllum eignum Byrs sparisjóðs verið ráðstafað með ákvörðun FME frá 22. apríl 2010. Síðar var þessari eign breytt í hlutafé í Byr hf. og varð þá slitabúið eigandi að þeim banka á móti íslenska ríkinu. Byr hf. var seldur Íslandsbanka hf. á árinu 2011 fyrir 6,6 ma kr. sem skiptust á milli slitabús Byrs og íslenska ríkisins í samræmi við eignarhlutföll. Þann 28. júní 2013 lýsti Íslandsbanki hf. búskrófu skv. 110. gr. laga 21/1991 að fjárhæð 8,39 ma kr. í slitabú Byrs sparisjóðs sem er byggð á því að Íslandsbanki hf. telur að tiltekna eignir Byrs hf. hafi verið ofmetnar í bókhaldi Byrs hf. og hafi samkvæmt reikningsskilastöðlum átt að vera afskrifaðar að hluta eða öllu leyti. Mál vegna þessa er nú rekið fyrir Héraðsdómi Reykjavíkur og er komið tiltölulega stutt á veg og langt er í að það klárast. Að sama skapi hefur Íslandsbanki hf. stefnt íslenska ríkinu til greiðslu skaðabóta vegna eignahlutar ríkisins. Framangreind málssókn Íslandsbanka hf. hefur sett öll búskipti Byrs sparisjóðs í uppnám og

hefur slitastjórn enga stjórn á málshraða yfirstandandi matsmáls þar sem Íslandsbanki hf. er matsbeiðandi.

Eignir slitabús Byrs sparisjóðs nema í dag um 7 ma kr. og samanstanda af handbæru fé og eftirstöðvum af skuldabréfi Íslandsbanka hf. Handbært fé eru óbundin innlán hjá innlendum lánastofnunum og eru þau 98% í íslenskum krónum og 2% í erlendri mynt. Skipting heildareigna á milli ISK og FX er þannig að einungis jafnvirði ISK 100 millj. kr. eru í erlendum myntum, þannig að innlendar eignir eru kr. 6.9 ma kr. eða 98,6%.

Samþykktar kröfur í bú Byrs sparisjóðs nema um 60 milljörðum króna og greinast í 50 milljónir króna í forgangskröfur og 60 milljaðra króna í almennar kröfur. Um 62% krafna eru í eigu erlendra kröfuhafa og 38% í eigu íslenskra, en íslensku kröfuhafarnir eru að stærstum hluta eftirlauna- og lífeyrissjóðir.

Til viðbótar við ofangreindar samþykktar kröfur eru einkum þrír flokkar krafna sem slitabú Byrs sparisjóðs hefur hafnað en ágreiningur er um og hefur þeim verið vísað til héraðsdóms. Í fyrsta lagi er hér um að ræða kröfur vegna stofnfjár, í öðru lagi búskrafa Íslandsbanka hf. vegna kaupa á Byr hf. og í þriðja lagi krafa Héðinsreitar ehf. vegna kröfu um skaðbætur vegna meints tjóns vegna riftunar Byrs sparisjóðs á lánaþyrirgreiðslu.

Fari svo að ágreiningsmál þessi falli BYR í óhag þá kann að vera komin upp sú staða að forgangskröfur nemi hærri fjárhæð en eignir BYRs. Þar sem forgangskröfur eru að fullu í eigu íslenskra aðila þá mun stöðugleikaskatturinn einungis leggjast á greiðslur til íslenskra aðila, en vandséð er hvernig greiðslur til íslenskra aðila ógni fjárhagslegum stöðugleika.

Jafnframt gerir þessi óvissa slitastjórn Byrs sparisjóð verulega erfitt um vik að gera nauðasamninga fyrir áramót þar sem hvorki eigna né skuldastaða BYRs er ljós. Slíkir samningar yrðu því háðir verulegum fyrirvörum um báða þessa þætti og myndu því ekki leysa neinn vanda annan en að komast hjá fullum stöðugleikaskatti. Tilfinnanlega vantar inn í frumvarpið um stöðugleikaskatt ákvæði á þá leið að sé uppi ágreiningur þess eðlis sem Byr stendur í við Íslandsbanka hf., að þá frestist skattlagning þangað til ágreiningsmáli er lokið og rétt eignastaða liggur fyrir. Möguleiki er á að leysa það vandamál á einfaldan hátt með bráðabirgðaákvæði.

3) Frumvarp um stöðugleikaskatt uppfyllir ekki ákvæði stjórnarskrár til skatta

Slitastjórn Byrs sparisjóðs telur fyrirbyggjandi frumvörp ekki standast þær stjórnskipulegu kröfur sem gerðar eru til skatta. Vísar slitastjórn til 40. og 77. gr. stjórnarskrár Lýðveldisins Íslands nr. 33/1944. Það er skýrt kveðið á um það að skattamálum sé skipað með lögum og ekki megi fela stjórnvöldum ákvörðun um hvort leggja skuli á skatt, breyta honum eða afnema hann. Þá er það skýr meginregla að heimildir til skattlagningar þurfi að vera með lögum og heimildin skuli vera skýr og ótvíræð. Með heimildinni sé þannig kveðið skýrt á um skattskylduna, stofninn og fjárhæð skattsins að öllu leyti. Þá hvílir skýr skylda samkvæmt stjórnarskrá að skattur sé lagður á eftir almennri jafnræðisreglu og eftir almennum efnislegum mælikvarða. Sé brotið gegn þessum meginreglum er um hreina og klára eignaupptöku að ræða sem er sömuleiðis brot á stjórnarskrá.

Með vísan til ofanritaðs bendir slitastjórn á að eignarrétturinn sé friðhelgur skv. 72. gr. stjórnarskrár Lýðveldisins Íslands þar sem kveðið er á um að engan megi skylda til þess að láta

af hendi eign sína nema almenningsþörf krefji og þá þurfi til þess lagafyrirmæli og fullt verði komi fyrir. Ákvæðið á sömuleiðis stoð í 1. gr. 1. viðauka Mannréttindasáttmála Evrópu sem var lögfestur hér á landi með lögum nr. 62/1994.

Slitastjórn telur að sú tilhögun skattlagningar sem lögð er til með fyrirbyggjandi frumvörpum standist ekki þessar kröfur og áskilur sér allan rétt til þess að láta reyna á grundvöll og lögmæti slíkrar skattheimtu verði frumvörpin að lögum.

Í athugasemdum með frumvarpinu er stuttlega reifaðar forsendur frumvarpshöfunda fyrir því að frumvarpið er talist standast ofangreindar meginreglur stjórnarskrár. Helsta röksemdin er að fyrirhugaður skattur sé nauðsynlegur gagnvart öllum aðilum sem taldir eru upp í 2. gr. frumvarpsins þar sem þeir hafi með einhverjum hætti neikvæð kerfisleg áhrif á efnahagslegan og fjármálalegan stöðugleika. Slitastjórn Byrs sparisjóðs mótmælir því að sú röksemd geti átt við um slitabú Byrs sparisjóðs enda sker það slitabú sig verulega úr öðrum slitabúum, bæði hvað varðar stærð, samsetningu á eignasafni o.fl. Á því forsenda skattlagningar samkvæmt athugasemdum í frumvarpinu ekki við um slitabú Byrs sparisjóðs þótt hún kunni að eiga við um slitabú stóru bankanna þriggja. Hefði því þurft að rökstyðja það sérstaklega, með útreikningi sem sýndi hlutlægt hver neikvæðu kerfisleg áhrif Byrs sparisjóðs væru. Telur slitastjórn Byrs sparisjóðs að frumvarpið brjóti gegn meginreglum stjórnskipunarréttar, bæði hvað varðar jafnræðisreglu sem og ákvæði um vernd eignarréttar.

Í frumvarpi til laga um stöðugleikaskatt er Seðlabanka Íslands falið vald til skattheimtu í formi stöðugleikaframlags. Í frumvarpinu og athugasemdum með því er enga nánari útlistun að finna á því hvað í þessu framlagi felst. Einungis það sem sagði í kynningu Fjármála- og efnahagsráðuneytisins að framlagið væri önnur tveggja mögulegra leiða slitabúa við losun fjármagnshafta, og hins vegar þar sem segir í athugasemdum með frumvarpinu að fyrirhuguð sé birting á ramma stöðugleikaskilyrða. Telur slitastjórn Byrs sparisjóðs það fela í sér sjálfstætt brot á stjórnarskrá að fela stjórnvaldi að ákveða inntak og fjárhæð svo kallaðs stöðugleikaframlags sem forsendu fyrir samþykkt nauðsamnings. Með frumvarpinu er skattlagningarvald framselt til stjórnvalds sem stríðir gegn ákvæði 77. gr. stjórnarskrárinnar.

Að sama skapi er lögð til sú breyting á reglum um samþykkt nauðsamnings skv. ákvæðum laga nr. 21/1991 um gjaltprotaskipti o.fl. að samþykki Seðlabanka Íslands þurfi að koma til þannig að héraðsdómur geti staðfest nauðsamning kröfuhafa slitabús. Ekkert er kveðið á um það í frumvarpinu hvaða skilyrði þurfi að vera til staðar fyrir þessu vottorði Seðlabanka Íslands. Stríðir það gegn lögmætisreglu stjórnskipunarréttar og stjórnsýsluréttar. Lögmætisregla stjórnskipunarréttar felur í sér takmarkanir á framsali löggjafa til framkvæmdavalds og gerir kröfu um skýrar og ótvíræðar lagaheimildir. Samkvæmt lögmætisreglu stjórnsýsluréttar ber ákvörðun stjórnvalds að eiga sér stoð í lögum og vera í samræmi við lög, málefnanleg sjónarmið þurfa að liggja að baki ákvörðuninni og svo er stjórnvaldið einnig bundið af meðalhöfsreglunni, skv. 12. gr. stjórnsýslulaga nr. 37/1993, sem kveður á um að stjórnvald skuli aðeins taka íþyngjandi ákvörðun þegar lögmætu markmið, sem að er stefnt, verður ekki náð með öðru og vægara móti. Skal þess þá gætt að ekki sé farið strangar í sakirnar en nauðsyn ber til.

Eins og frumvarpið lítur út í dag er hvergi kveðið á um hvaða kröfur eru gerðar til að Seðlabanki Íslands gefi út vottorð sem er skilyrði fyrir staðfestingu nauðasamnings. Stríðir það gegn ofangreindum meginreglum stjórnskipunarréttar og stjórnsýsluréttar. Þá býður það sömuleiðis hættunni heim að brotið sé á jafnræðisreglu ef ekki er skýrt kveðið á um það í lögum hvaða skilyrði skuli búa að baki veitingu vottorðsins.

Þá skal jafnframt á það bent að meðal kröfuhafa BYRs eru slitabú annarra fallinna fjármálafyrirtækja. Eign þeirra yrði því tvískattlögð miðað við frumvarpið í óbreyttri mynd. Það er skattlögð hjá Byr sparisjóði sem eign miðað við 31. desember s.l. og einnig skattlögð hjá viðkomandi fjármálafyrirtæki, miðað við sömu dagsetningu, sem eign í formi kröfu á slitabú Byrs sparisjóðs.

4) Athugasemdir við einstakar greinar í frumvarpi til laga um stöðugleikaskatt

Í 3. gr. frumvarpsins kemur fram að til skattstofns teljist heildareignir skattskylds aðila miðað við 31. desember 2015. Þeir skattaðilar sem hafa sem hafa forúthlutað fyrir það tímabil sleppa því við að greiða skattinn á þær fjárhæðir.¹ Aðilar sem eru í sömu stöðu og slitabú Byrs sparisjóðs að hafa ekki getað forúthlutað, greiða því hærri hlutfallslegan skatt á heildareignir sínar. Í þessu felst ójafnræði.

Gerð er athugasemd við 4. gr. er varðar prósentufjárhæð skattsins sem er 39%. Í tilviki Byrs sparisjóðs er gert ráð fyrir 10% úthlutun til almennra kröfuhafa ef dómsmálið við Íslandsbanka hf. vinnst. Sú prósentu myndi lækka niður í 6,1% ef frumvarpið verður óbreytt að lögum.

Í 5. gr. er gerð grein fyrir frádráttarliðum. Frádráttarliðirnir virðast sérsniðnir að stóru bönkunum þremur og þar er ekkert tillit tekið til minni aðila eins og slitabús Byrs sparisjóðs sem getur ekki nýtt sér neinn af frádráttarliðunum og því lendir skatturinn á slitabúinu af fullum þunga.

Í kynningu fjármála- og efnahagsráðuneytisins kom fram að valið stendur á milli þess að greiða stöðugleikaskatt eða stöðugleikaframlag. Stöðugleikaframlag er forsenda nauðasamninga og þarf að vera þannig að það sé mat Seðlabanka Íslands að það sem eftir stendur ógni ekki fjárhagslegum stöðugleika við greiðslu til kröfuhafa. Það vantar hins vegar verulega á að kveðið sé á um það hvað í framlaginu felst. Í athugasemdum með frumvarpinu segir að skilyrðin verði birt síðar og er þar væntanlega átt við fréttatilkynningu Seðlabanka Íslands þann 8. júní 2015. Það er hins vegar ekki fullnægjandi að það sé stjórnvaldinu í sjálfs vald sett hvernig skattlagningu verði hagað. Í ofangreindri fréttatilkynningu eru taldar í þremur liðum mögulegar lausnir að mati bankans og er vandséð hvernig þær falla að slitabúi Byrs sparisjóðs. Í fyrsta lagi kemur fram að draga verði úr neikvæðum áhrifum af útgreiðslum í íslenskum krónum, en eins og áður hefur komið fram er möguleiki á að allar eignir slitabús Byrs sparisjóðs fari til íslenskra kröfuhafa og í því tilviki væri ekki um ógn við fjárhagslegan stöðugleika að ræða. Í öðru lagi kemur fram að heimilt sé að breyta gjaldeyri í langtímafjármögnun, en slitabú Byrs sparisjóðs á nánast engan gjaldeyri og getur því ekki nýtt sér þetta. Í þriðja lagi kemur fram að endurgreiða beri lánaþingreiðslu stjórnvalda, en BYR fékk enga slíka fyrirgreiðslu.

¹ Hér ber að geta þess að 4. des. 2014 samþykkti Seðlabanki Íslands undanþágubeiðnir er lutu að forgangskröfuhöfum LBI hf. og miðuðust við laust fé í erlendum gjaldeyri. Undanþágufjárhæðin nam tæpum 400 ma kr. Með þeim greiðslum sem heimilaðar voru höfðu forgangskröfuhafar í bú Landsbankans fengið um 85% af höfuðstól krafna sinna greidd.

Ætla má því af ofangreindu að BYR hafi þann eina kost að greiða stöðugleikaskattinn og munu kröfuhafar BYRs væntanlega ekki vilja það fyrr en reynt hefur á lögmæti hans.

Hvað stöðugleikaframlagið varðar telur slitastjórn Byrs sparisjóðs að þeim aðilum sem felldir eru undir skattinn sé of naumt skammtaður tími til að klára nauðasamninga en miðað er við að því ferli verði lokið fyrir 31. desember næstkomandi. Ljóst er að um tímafrekt ferli er að ræða og leita þarf til dómstóla með staðfestingu sem getur tafið ferlið.

Slitastjórn Byr sparisjóðs leggur því til að við 2. gr. frumvarpsins verði bætt eftirfarandi ákvæði:

„Undanþegnir skattskyldu eru þeir sem komið hafa staðfestingu um nauðasamning til Héraðsdóms fyrir árslok 2015.“

5) Tillaga um skattleysismörk til hagsbóta fyrir minni slitabú.

Í frumvarpinu um stöðugleikaskatt kemur fram að markmiðið með því er að finna leið út úr hinni kerfislegu áhættu sem fylgir uppgjöri stærstu föllnu bankanna og er það aðalröksemdin fyrir því að frumvarpið er talið standast ákvæði stjórnarskrár og alþjóðlegra samninga. Sú röksemdafærsla er hins vega ekki rakin ítarlega í frumvarpinu og getur þar að auki ekki talist eiga við um slitabú Byrs sparisjóðs. Af heildareignum föllnu bankanna í lok árs 2014, sem eru 2.290 milljarðar króna á slitabú Byrs sparisjóðs 7 milljarða sem eru þar að auki nánast að öllu leyti í íslenskum krónum. Sú eign sætir þar að auki óvissu vegna búskrófu Íslandsbanka hf. sem gerð hefur verið grein fyrir áður í bréfi þessu. Verður skattheimta stöðugleikaskatts því vart rökstudd með kerfislegri áhættu í tilviki slitabús Byrs sparisjóðs.

Á grundvelli framangreinds rökstuðnings leggur slitastjórn Byrs sparisjóðs til að sett verði fjárhæðarmörk á skattstofninn þar sem vandséð er að uppgjör minni slitabúa hafi áhrif á fjárhagslegan stöðugleika. Tillagan er á þá leið að 1. mgr. 3. gr. frumvarpsins yrði breytt og myndi eftir breytingu verða:

„Til skattstofns teljast heildareignir skattskylds aðila 31. desember 2015, umfram 7 milljarða kr.“

Er hér m.a. litið til breytingar sem gerð var í meðförum Alþingis á frumvarpi til breytinga á lögum um sérstakan skatt á fjármálafyrirtæki, sbr. 19. gr. laga nr. 139/2013, en með því voru eignir undir 50 milljörðum króna undanskildar skattlagningunni (frískuldamark).

Verði ekki fallist á framangreinda tillögu er til vara sett fram tillaga um að 2. gr. frumvarpsins um stöðugleikaskatt, sem kveður á um hvað aðilar séu skattskyldir, verði breytt á þá leið að aðilar sem áttu eignir að lægri fjárhæð en kr. 7 milljarða um síðustu áramót verði undanþegnir skattskyldu.

Með vísan til ofangreinds mótmælir slitastjórn Byrs sparisjóðs að frumvörpin verði gerð óbreytt að lögum og áskilur sér allan rétt til þess að láta reyna á lögmæti fyrirhugaðrar skattlagningar.

Virðingarfyllst,

Eva B. Helgadóttir, hrl.

Árni Ármann Árnason, hrl.

Ágúst Kristinsson, löggiltur endurskoðandi

Nefndarsvið Alþingis
Efnahags- og viðskiptanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

17. júní 2015

Efni: Umsögn slitastjórnar Glitnis hf. um þingmál nr. 786 á 144. löggjafarþingi, þingskjal nr. 1400.

Slitastjórn Glitnis hf. vísar til kynningar á vegum Fjármála- og efnahagsráðuneytisins sem haldin var þann 8. júní 2015 um heildstæða aðgerðaráætlun til losunar fjármagnshafta þar sem meðal annars var kynntur fyrirhugaður stöðugleikaskattur.

Slitastjórn Glitnis hf. áskilur sér allan rétt fyrir sína hönd, Glitnis hf. og kröfuhafa félagsins, í tengslum við fyrirhugaðan stöðugleikaskatt. Umsögn þessi felur ekki í sér viðurkenningu á lögmæti slíkrar skattlagningar.

Fram kom í áðurnefndri kynningu að þau fjármálafyrirtæki sem þegar eru í slitameðferð og sem muni ljúka þeim með samþykktum nauðasamningi fyrir 31. desember 2015 munu ekki vera skattskyldir aðilar skv. fyrirhuguðum stöðugleikaskatti.

Til að ljúka nauðasamningsferlinu er nauðsynlegt að inna af hendi þá greiðslu sem frumvarpið kveður á um en áður en að því kemur þarf nauðasamningurinn að hljóta staðfestingu héraðsdóms.

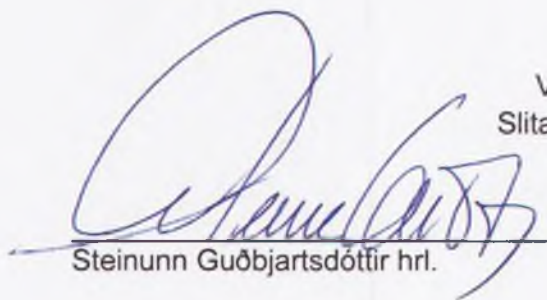
Vert að benda nefndinni á að hvorki slitastjórn né kröfuhafar ráða eða geta haft áhrif á dagskrá dómstóla. Þar af leiðandi getur komið upp sú staða að nauðasamningur hljóti ekki staðfestingu innan þeirra tímamarka sem kveðið er á um þrátt fyrir að slitastjórn, viðkomandi fjármálafyrirtæki í slitameðferð og kröfuhafar þess hafa gripið til allra þeirra ráðstafana sem í þeirra valdi stendur til þess að ljúka nauðasamningsumleitunum, þar með talið að leggja fram frumvarp að nauðasamningi og halda kröfuhafafund til að kjósa um frumvarpið, vel fyrir þessi tímamörk.

Jafnvel þótt héraðsdómur staðfesti nauðasamning fyrir 31. desember 2015 getur þeim úrskurði verði skotið til Hæstaréttar Íslands. Það er ekki á valdir slitastjórna eða kröfuhafa að stýra slíku ferli né þeim tíma sem það tekur.

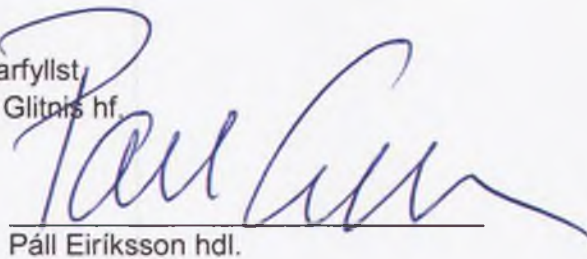
Þar að auki mun, skv. f – lið 2. gr. frumvarps að breytingum á lögum nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki, sbr. þingmál nr. 787, þingskjal 1401, fara fram mat á efnahagslegum áhrifum frumvarps að nauðasamningi og áhrifum þess á stöðugleika í gengis- og peningamálum og á fjármálastöðugleika og skal það mat fylgja beiðni um staðfestingu nauðasamnings. Líkt og með framangreint staðfestingarferli

nauðasamninga fellur þetta mat Seðlabanka Íslands utan valdsviðs slitastjórna og kröfuhafa og er þeim því ómögulegt að stýra tímalengd ferlisins.

Slitastjórn Glitnis leggur því til að breytingar verði gerðar á undanþágu skattskyldu skv. fyrirhuguðum stöðugleikaskatti þannig að hún nái einnig til þeirra fjármálafyrirtæka sem gripið hafa til allra þeirra ráðstafana sem eru á þeirra valdi til að ljúka nauðasamningsferlinu á eða fyrir 31. desember 2015 að því gefnu að endanleg staðfesting dómstóla á nauðasamningnum fáiist en þrátt fyrir að slík staðfesting hafi ekki borist fyrir 31. desember 2015. Þær ráðstafanir sem viðkomandi fjármálafyrirtæki þarf að hafa gripið til fyrir áðurnefnt tímamark til þess að falla undir undanþágu frá skattskyldu án þess að endanleg staðfesting nauðasamnings liggi fyrir eru (i) að afla samþykkis frumvarps að nauðasamningi frá tilskildum meirihluta kröfuhafa, á kröfuhafafundi þar sem greidd eru atkvæði um frumvarpið og (ii) leggja fram beiðni til héraðsdóms um staðfestingu nauðasamningsins, að því gefnu að mat Seðlabankans á áhrifum hans liggi fyrir innan tímamarkanna.

Steinunn Guðbjartsdóttir hrl.

Virðingarfyllst,
Slitastjórn Glitnis hf.

Páll Eiríksson hdl.

Viðauki

Drög að breytingum á frumvarpinu

A – liður 1. gr.

1. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 103. gr. laganna:

- a. Við 1. mgr. bætast tveir nýir málslíðir, svohljóðandi: Þrátt fyrir ákvæði 4. mgr. 77. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. er heimilt á kröfuhafafundi að taka ákvörðun um að menn sem eiga sæti í slitastjórn fjármálafyrirtækis í slitum, sbr. 4. mgr. 101. gr. skulu (i) ekki bera persónulega skaðabótaábyrgð og skulu ekki vera skuldbundnir til að bæta tjón samkvæmt almennum reglum vegna tjóns sem þeir kunna að valda í störfum sínum og (ii) vera haldið skaðlausum, með eignum fjármálafyrirtækisins, af öllum kostnaði, þ.m.t. lögfræðikostnaði, kröfum eða tjóni sem þeir kunna að verða fyrir, hvar sem er í heiminum, vegna skipunnar þeirra í slitastjórn. Ákvörðun kröfuhafafundar um ábyrgðarleysi og/eða skaðleysi skal vera bindandi fyrir alla kröfuhafa viðkomandi fjármálafyrirtækis.

C – liður 1. gr.

- C. Við 2. mgr. bætast þrír nýir málslíðir, svohljóðandi: Þrátt fyrir ákvæði XIX. kafla laga um gjaldþrotaskipti o.fl. er slitastjórn heimilt að ráðstafa eignum og öðrum réttindum fjármálafyrirtækis með viðskiptum við Seðlabanka Íslands eða á annan hátt, sbr. ákvæði til bráðabirgða III í lögum um Seðlabanka Íslands, eftir atvikum án endurgjalds, til að ljúka megi slitameðferð ef telja má að það þjóni hagsmunum kröfuhafa og eftir atvikum hluthafa eða stofnfjáreigenda. Skal slitastjórn tilkynna fyrir fram um slíka ráðstöfun á fundi með kröfuhöfum í samræmi við 3. málsl. 3. mgr. Þegar slík ákvörðun er borin upp eða tekin á fundi með kröfuhöfum, skal litið svo á að hún þjóni hagsmunum kröfuhafa í skilningi þessarar greinar og er slitastjórn ekki skylt að leggja sjálfstætt mat á hvort svo sé.

C – liður 2. gr.

- C. Á eftir 3. málsl. 3. mgr., er verður 8. málsl., kemur nýr málslíður, svohljóðandi: Í frumvarpi að nauðasamningi fjármálafyrirtækis er slitastjórn einnig heimilt að víkja frá 4. mgr. 30. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. þannig að litið verði til stöðu krafna á þeim degi sem um ræðir í 5. mgr. 101. gr. laga þessara eða við lok kröfulýsingafrests viðkomandi fjármálafyrirtækis, án tillits til framsals þeirra fram að þeim tíma.

Nýr h – liður 2. gr.

Aðeins kröfuhafar sem skráðir eru í kröfuskrá á þeim degi sem tilgreindur er í frumvarpi að nauðasamningi fjármálafyrirtækis (sem skal ekki vera fyrr en [] dögum áður en héraðsdómur staðfesti nauðasamning) njóta atkvæðisréttar um frumvarp að nauðasamningi fjármálafyrirtækisins.

Aðeins kröfuhafar sem skráðir eru í kröfuskra á þeim degi sem tilgreindur er í frumvarpi að nauðasamningi fjármálafyrirtækis (sem skal ekki vera fyrr en [] dögum áður en héraðsdómur staðfesti nauðasamning) eiga rétt á greiðslu samkvæmt ákvæðum nauðasamningsins.

Alþingi
Efnahags- og viðskiptanefnd
Kirkjustræti
150 Reykjavík

Reykjavík, 18 júní 2015

Efni: Umsögn slitastjórnar Kaupþings hf. um frumvarp til laga um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki, með síðari breytingum (nauðasamningar), 787. mál og frumvarps til laga um stöðugleikaskatt, 786. mál.

Vísað er til tölvupósts frá efnahags- og viðskiptanefnd, dags. 11. júní 2015, þar sem slitastjórn Kaupþings hf. (hér eftir „Kaupþing“) var gefinn kostur á að veita umsögn um ofangreind þingmál.

a. frumvarp til laga um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki, með síðari breytingum (nauðasamningar), 787. mál

Að mati Kaupþings eru ýmis ákvæði frumvarpsins jákvæð og til þess fallin að auðvelda nauðasamning og skjóta styrkari lagastoðum undir atriði sem ríkti vafi um með hliðsjón af þeim sérákvæðum sem gilda um slitameðferð fjármálafyrirtækja. Kaupþing vill þó benda á að skuldaskil hinna föllnu fjármálafyrirtækja eru gríðarlega flókin og einstæð í íslenskri réttarsögu og því telur Kaupþing að frekari breytinga sé þörf eigi markmið frumvarpsins að ná fram að fullu.

Í neðangreindri umfjöllun verður vikið að helstu atriðum sem Kaupþing vill vekja athygli efnahags- og viðskiptanefndar á.

Athugasemdir við einstaka greinar frumvarpsins

Ákvæði a-liðar 1. gr. (ábyrgðarleysi og skaðleysi)

Í a-lið 1. gr. frumvarpsins er kveðið á um heimild til að taka ákvarðanir á kröfuhafafundum um ábyrgðarleysi manna er eiga sæti í slitastjórnnum. Að mati Kaupþings þyrfti að styrkja umrætt ákvæði frekar.

Ljóst er að slitameðferð föllnu bankana á sér engin fordæmi í íslenskri réttarframkvæmd, bæði hvað varðar umfang, flækjustig og fjárhæðir enda samanlagt um einhver stærstu greiðsluföll fyrirtækja í heiminum að ræða.

Víða í engilsaxneskum rétti tíðkast að við lok endurskipulagningar hjá fyrirtækjum geti þeir sem koma fram fyrir hönd fyrirtækisins, og sem leggi fram tillögu um endurskipulagningu,

lokið afskiptum sínum af búinu með endanlegum hætti með því að kröfuhafar og/eða viðkomandi fyrirtæki veiti slíkum aðila ábyrgðarleysi (*e. release*) vegna krafna sem þeir kunna að eiga á hendur honum vegna starfa hans.

Tillaga frumvarpsins um ábyrgðarleysi vegna tiltekinna ráðstafana gengur hins vegar skemur en eðlilegt má teljast með hliðsjón af umfangi slitameðferðarinnar.

Í ljósi þess fordæmalausar flækjustigs sem leiðir af uppgjöri föllnu bankanna leggur Kaupþing því til að heimilt sé að álykta á kröfuhafafundi, með bindandi hætti fyrir alla kröfuhafa, um eftirgjöf krafna viðkomandi kröfuhafa og/eða viðkomandi fyrirtækis á hendur slitastjórn og starfsmanna fjármálafyrirtækis í slitameðferð vegna ákvarðana, athafna eða athafnaleyssi við framkvæmd starfa þeirra við slitameðferðina, þ.m.t í tengslum við framlagningu og efndir á nauðasamningi.

Ennfremur er lagt til að heimilt sé að ákveða á kröfuhafafundi að viðkomandi fyrirtæki veiti skaðleysi til handa þessum aðilum vegna framangreindra starfa þeirra við slitameðferðina.

Með hliðsjón af framangreindu leggur Kaupþing til að a. liður 1. gr. frumvarpsins verði svohljóðandi:

„a. Við 1. mgr. bætast við tveir nýir málslíðir, svohljóðandi: Þrátt fyrir ákvæði 4. mgr. 77. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. er heimilt á kröfuhafafundi, með bindandi hætti fyrir alla kröfuhafa, að taka ákvörðun um eftirgjöf krafna viðkomandi kröfuhafa og/eða viðkomandi fyrirtækis á hendur slitastjórn og starfsmanna fjármálafyrirtækis í slitameðferð vegna ákvarðana, athafna eða athafnaleyssi við framkvæmd starfa þeirra við slitameðferðina þ.m.t í tengslum við framlagningu og efndir á nauðasamningi. Einnig skal vera heimilt á kröfuhafafundi að taka ákvörðun um að viðkomandi fyrirtæki veiti skaðleysi til handa þessum aðilum vegna framangreindra starfa þeirra við slitameðferðina.“

Ákvæði a-liðar 2. gr. (greiðsla með fyrirvara)

Í a-lið 2. gr. frumvarpsins kemur m.a. fram að heimilt sé að bjóða fram greiðslu sem háð verði fyrirvörum um innheimtu og innlausn eigna fjármálafyrirtækis. Kaupþing bendir á í þessu samhengi að gera þyrfti skýrt að við slíkar aðstæður gildi ekki ákvæði um samhengi afskriftarhlutfalls og samþykki nauðasamnings eftir fjárhæðum og að þá gildi reglan um 60% lágmarks samþykkishlutfall eftir fjárhæðum.

Ákvæði c-liðar 2. gr. (framsal krafna)

Í ákvæðinu er kveðið á um að heimilt sé að víkja frá 4. mgr. 30. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. þannig að litið verði til stöðu krafna á þeim degi sem um ræðir í 5. mgr. 101. gr. laga þessara, án tillits til framsals þeirra fram að þeim tíma. Það tímamark sem þarna er vísað til er frestdagur fjármálafyrirtækja í slitameðferð sem í tilfelli Kaupþings var ákveðinn með lögum nr. 44/2009 og er 15. nóvember 2008.

Hins vegar háttar svo til að fresti til að lýsa kröfum í bú Kaupþings lauk ekki fyrr en 30. desember 2009 og var fyrsta kröfuskrá félagsins birt kröfuhöfum þess 23. janúar 2010. Á því tímabili sem leið frá því Kaupþing féll í október 2008 og þar til kröfum var lýst í félagið

gengu kröfur á félagið kaupum og sölum á markaði án þess að félagið hefði þar nokkra aðkomu eða vitund. Er slitastjórn því ómögulegt að rekja framsöl einstakra krafna sem áttu sér stað fyrir lok kröfulýsingarfrest.

Væri í þessu samhengi eðlilegt að miða framangreinda dagsetningu við lok kröfulýsingarfrests viðkomandi fjármálafyrirtækja í slitameðferð en það er fyrsta raunhæfa dagsetningin sem hægt er að miða við.

Leggur Kaupþing til að c. liður 2. gr. frumvarpsins verði svohljóðandi:

„c. Á eftir 3. másl. 3. mgr., er verður 8. másl., kemur nýr málsliður, svohljóðandi: Í frumvarpi að nauðasamningi fjármálafyrirtækis er slitastjórn einnig heimilt að víkja frá 4. mgr. 30. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. þannig að litið verði til stöðu krafna við lok kröfulýsingarfrests, án tillits til framsals þeirra fram að þeim tíma.“

Ákvæði f-liðar 2. gr. (tryggingar og málsmeðferð forgangskrafna)

Í 2. efnismálgrein f-liðar 2. gr. frumvarpsins er vikið að frávikum frá 2. mgr. 153. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. varðandi áskilnað um að settar séu tryggingar fyrir greiðslu forgangskrafna.

Af hálfu Kaupþings er vakin athygli á þeirri stöðu sem upp getur komið ef löngu eftir lok kröfulýsingarfrests sé kröfu skv. 109. gr. eða 3. tl. 110. gr. laga nr. 21/1991, um gjaldþrotaskipti o.fl., lýst fyrir verulega hárfri fjárhæð og leita þurfi til dómstóla til þess að skera úr um réttmæti hennar. Málsmeðferðartími ágreiningsmála fyrir dómstólum skv. núgildandi lögum getur eftir atvikum tekið allt að 2-3 árum.

Í 2. efnismálgrein f-liðar 2. gr. frumvarpsins kemur m.a. fram að heimilt sé að kveða á um í nauðasamningsfrumvarpi að greiða beri forgangskröfur áður en kemur til greiðslu almennra krafna og þannig vikið frá ákvæðum 2. mgr. 153. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o.fl. Væri því hægt að koma nauðasamningi í gegn þrátt fyrir að slíkum forgangskröfum væri lýst en hins vegar væri óleystur sá vandi að leiða ágreining um þær kröfur til lykta. Gæti því sú staða komið upp að ekki væri hægt að koma nauðasamningsgreiðslum til almennra kröfuhafa í lengri tíma á meðan leyst væri úr ágreiningi vegna slíkra forgangskrafna fyrir dómstólum. Þannig væri í raun ekki hægt að efna nauðasamninginn gagnvart almennum kröfuhöfum (t.d. með greiðslu reiðufjár og afhendingu á hlutafé og öðrum verðbréfum) á meðan slík deila væri óleyst.

Til að bregðast við slíkum aðstæðum leggur Kaupþing til að til viðbótar við 2. efnismálgrein f-liðar 2. gr. frumvarpsins komi nýtt ákvæði þar sem kveðið er á um að slitastjórn fjármálafyrirtækis hafi heimild til þess að vísa ágreiningi um slíka kröfu, sem hún telur engan grundvöll vera fyrir, beint til héraðsdóms þar sem málið skal rekið skv. reglum 3. mgr. 166. gr. laga nr. 21/1991, um gjaldþrotaskipti o.fl. þar sem kveðið er á um hraða málsmeðferð. Er mikilvægt að lögfesta slíka heimild til að koma í veg fyrir frekari tafir á uppgjöri föllnu bankana sem þegar hefur staðið á sjöunda ár og gæti staðið í vegi fyrir að því verði lokið með eðlilegum hætti.

Leggur Kaupþing til að nýr málsliður bætist við 4. mgr. 102. gr. a svohljóðandi:

„Ef kröfu lýst fyrir slitastjórn á grundvelli 109 gr. eða 3. tl. 110. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. er slitastjórn heimilt, telji hún engan grundvöll vera fyrir kröfunni, að vísa ágreiningi um hana beint til héraðsdóms að undangenginni tilkynningu þess efnis til kröfuhafa. Um meðferð máls samkvæmt framangreindu fer að öðru leyti eftir 3. mgr. 166. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. en þó skal heimilt að veita fresti í allt að tvær vikur og vitnaleiðslur og mats- og skoðunargerðir skulu að jafnaði ekki fram fara. Ef slitastjórn neytir ekki heimildar skv. framangreindu til að vísa ágreiningi um kröfu beint til héraðsdóms fer um meðferð málsins skv. 1. málslíð 4. mgr. 102. gr. laga þessara.“

Aðrar tillögur Kaupþings sem einnig er lögð áhersla á að nái fram að ganga.

Heimild til að greiða atkvæði undir „heildarskuldabréfum“

Einn stærsti fjármögnunarpáttur viðskiptabankanna fyrir hrun var útgáfa skuldabréfa á alþjóðlegum mörkuðum. Voru þessar skuldabréfaútgáfur með margvíslegum hætti og undir löggjöf mismunandi ríkja. Voru þar á meðal stórar skuldabréfaútgáfur í Bandaríkjunum undir lögum New York fylkis þar sem gefin voru út svokölluð heildarskuldabréf (*e. global note*). Altítt er í slíkum skuldabréfaútgáfum að ákveðinn viðtökuaðili sé einn skráður handhafi og eigandi slíkra heildarskuldabréfa eftir tilnefningu frá vörslufyrirtæki/verðbréfamiðstöð. Þá tíðkast að gerðir séu sérstakir samningar við vörsluaðila (*e. trustee*) þar sem hann fer með ákveðinn réttindi og skyldur í tengslum við heildarskuldabréfið. Sá grundvallarmunur er á hefðbundnum skuldabréfaútgáfum, þar sem hver og einn skuldabréfacigandi heldur beint á kröfu skv. skuldabréfi og fyrrgreindum útgáfum skv. lögum New York fylkis að þeir sem kaupa kröfu skv. slíkri útgáfu eiga þá hagsmunaeign (*e. beneficial interest*) á grundvelli heildarskuldabréfsins en ekki beina kröfu á útgefanda skuldabréfsins. Þeir aðilar sem eiga slíka hagsmunaeign nefnast þá hagsmunaeigendur (*e. beneficial owners*). Bæði Kaupþing og Landsbanki gáfu út slík heildarskuldabréf undir lögum New York fylkis.

Skorið var úr um það með dómi Hæstaréttar í máli nr. 398/2011, sbr. dóm nr. 562/2013, að vörsluaðilum undir slíkum skuldabréfaútgáfum væri rétt að hafa uppi kröfu gagnvart slitabúum á grundvelli heildarskuldabréfsins en einstakir hagsmunaeigendur gætu ekki haft uppi kröfu, hver fyrir sig. Óumdeilt er hins vegar að hagsmunaeigendur eru endanlegir móttakendur þeirra fjármuna sem kunna að greiðast upp í kröfur sem vörsluaðilar hafa lýst á grundvelli heildarskuldabréfa við slitameðferðir föllnu bankanna og hafa þar með fjárhagslega hagsmuni af því með hvaða hætti slitameðferð þeirra lýkur, þ.m.t. nauðsamningi. Í því ljósi er lagt til að bundið verði í lög heimild til handa hagsmunaeigendum, hverjum fyrir sig, að greiða atkvæði beint við nauðasamning vegna hlutdeildar sinnar í heildarskuldabréfinu kjósi vörsluaðilinn að nýta ekki atkvæðisrétt er fylgi samþykktari kröfu hans. Í þessu efni er rétt að hafa til hliðsjónar ákvæði 3. mgr. 33. gr. laga nr. 21/1991, um gjaldþrotaskipti, þar sem fjallað er um atkvæðagreiðslu við nauðasamninga þegar tveir eða fleiri atkvæðismenn eiga samningskröfu saman. Samkvæmt því færu eigendur undirliggjandi hagsmuna saman með eitt atkvæði m.v. höfðatölu en hver þeirra ætti sjálfstæðan atkvæðisrétt fyrir sínu hlutfalli af kröfu vörsluaðilans m.v. fjárhæðir.

Leggur Kaupþing til að nýr málslíður bætist við 3. mgr. 103. gr. a laganna svohljóðandi:

„Eigi vörsluaðili erlendrar skuldbréfaútgáfu samþykktar kröfu á grundvelli svokallaðs heildarskuldbréfs, en nýtir ekki atkvæðisrétt er fylgir þeirri kröfu, skal eigendum undirliggjandi hagsmuna heildarskuldbréfsins, hverjum fyrir sig, heimilt að greiða atkvæði beint við nauðasamning vegna hlutdeildar sinnar í heildarskuldbréfinu. Eigendur undirliggjandi hagsmuna heildarskuldbréfs er greiða svo atkvæði fara samanlagt með eitt atkvæði en hver þeirra á sjálfstæðan atkvæðisrétt fyrir sínu hlutfalli af kröfu vörsluaðilans.“

Frestur til að koma að forgangskröfu skv. 109. gr. og 2-3. tölul. 110. gr., sbr. 118. gr. laga nr. 21/1991, um gjaldþrotaskipti o.fl.

Slitameðferð föllnu bankanna hefur nú staðið í rúmlega sex ár og lauk fresti til að lýsa kröfum í bú t.a.m. Kaupþings, Landsbankans og Glitnis seinni hluta ársins 2009. Eftir lok kröfulýsingarfrests verður nýjum kröfum ekki komið að nema á grundvelli þröngra skilyrða 118. gr. laga nr. 21/1991, um gjaldþrotaskipti o.fl.

Samkvæmt 1. – 2. og 4. – 6. tl. 1. mgr. 118. gr. laganna þarf að lýsa kröfu áður en boðað er til skiptafundar um frumvarp til úthlutunar úr búi. Á það tímamark hins vegar ekki við varðandi slitameðferð fjármálafyrirtækis þar sem ekki er heimilt að greiða hlutagreiðslur upp í almennar kröfur skv. 113. gr. laga nr. 21/1991, um gjaldþrotaskipti o.fl. á meðan á slitameðferðinni stendur. M.ö.o þá á tilvísun til „úthlutunar úr búi“ ekki við um slitameðferð fjármálafyrirtækis sem er lokið með nauðasamningi.

Er því lagt til að gert verði skýrt að kröfum skv. 1. – 2. og 4. – 6. tl. 1. mgr. 118. gr. framangreindra laga þurfi í öllum tilvikum að lýsa „áður en boðað er til fundar til að greiða atkvæðu um nauðasamning“. Þykir réttara að miða við slíkt tímamark í stað þess tímamarks sem gildir undir hefðbundnum gjaldþrotaskiptum skv. framangreindu.

Einnig hefur komið í ljós á meðan slitameðferðum föllnu bankanna hefur staðið að þrátt fyrir þröng skilyrði 118. gr. laga nr. 21/1991, um gjaldþrotaskipti o.fl. er enn deilt um hvort tiltekna kröfur, sem lýst hefur verið undir ákvæðum 109. gr. (*kröfur utan skuldaraðar*) og 3. tl. 110. gr. (*búskröfur*) laganna, komist að við slitameðferðir bankanna. Þá er enn óvissa um hvort fleiri slíkar kröfur berist og hvaða áhrif slíkar kröfur kunna að hafa á slitameðferðir bankanna og eftir atvikum nauðasamningsferli þeirra. Er því lagt til að skýra nánar réttarstöðuna hvað þetta varðar fyrir slitameðferðir föllnu bankana. Í því skyni er lagt til að settur verði almennur lokadagur til að lýsa kröfum skv. 109. gr. og 3. tl. 110. gr. laga nr. 21/1991, um gjaldþrotaskipti o.fl. vegna krafna sem eiga rót sína að rekja til atburða eða athafna fyrir 1. júní 2015. Í ljósi meginreglu 118. gr. laganna um að lýsa beri slíkum kröfum án ástæðulauss dráttar þykir sá lokadagur hæfilega settur 15. júlí 2015.

Leggur Kaupþing til að nýr málslíður bætist við 4. mgr. 102. gr. a svohljóðandi:

„Um heimild til að koma að kröfu skv. 109. gr. eða 2.-3. tl. 110. gr. laga um gjaldþrotaskipti nr. 21/1991 eftir það tímamark sem kveðið er á um í 2. mgr. 85. sömu laga fer eftir ákvæðum 118. gr. laganna með því fráviki að slíkum kröfum skal lýsa án ástæðulausra tafa og áður en

boðað er til fundar til að greiða atkvæði um nauðasamning. Þó skulu kröfur samkvæmt 109. gr. og 3. tl. 110. gr. laga nr. 21/1991 er byggja á atvikum eða athöfnum er gerðust fyrir 1. júní 2015 falla niður með endanlegum hætti gagnvart fjármálafyrirtæki í slitameðferð nema slíkum kröfum sé lýst án ástæðulausra tafa fyrir slitastjórn og fyrir 15. júlí 2015.“

b. frumvarp til laga um stöðugleikaskatt, 786. mál.

Í frumvarpinu er m.a. kveðið á um að 39% af heildareignum skattskylds aðila verði greiddar til íslenska ríkisins.

Af hálfu Kaupþings er á það bent að umrædd skattheimta á sér ekki fordæmi hvað varðar skatthlutfall. Sú skattlagning kemur til viðbótar annarri skattlagningu sem fjármálafyrirtæki í slitameðferð sæta nú þegar, t.a.m. bankaskattur sem greiðist sem hlutfall af skuldum (samþykktum kröfum) slíkra fyrirtækja og sérstakur fjársýsluskattur. Þá er um að ræða skattheimtu sem ákvörðuð er eftir að viðkomandi félög eru tekin til slitameðferðar og er látin njóta forgangs af eignum slitabúanna umfram almenna kröfuhafa.

Þá telur Kaupþing enn fremur að þeim aðilum sem felldir eru undir skattinn séu of naumt skammtaður tími til þess að klára nauðasamninga á þeim forsendum sem stjórnvöld hafa kynnt og bendir m.a. á að ýmsar ytri aðstæður, sem ekki eru á valdi viðkomandi slitabúa, geta haft veruleg áhrif á það hvort umrædd tímamörk séu raunhæf, þ.e. að klára nauðasamning fyrir árslok 2015.

Í þessu efni bendir Kaupþing á meðferð staðfestingarkröfu fyrir dómstólum getur tekið nokkrar vikur og hugsanlega nokkra mánuði ef mótmæli við staðfestingu koma fram.

Leggur Kaupþing til að 2. gr. frumvarpsins verði breytt á þá leið að kveðið sé á um að fjármálafyrirtæki í slitum teljist ekki skattskyldur aðili hafi krafa um staðfestingu nauðasamnings verið móttækin af héraðsdómi þar sem fjármálafyrirtækið á varnarþing fyrir 31.12.2015 enda þó endanlegur úrskurður héraðsdóms eða Hæstaréttar um staðfestingu nauðasamnings liggi ekki fyrir fyrr en eftir 31.12.2015.

Að öðru leyti áskilur Kaupþing sér allan rétt varðandi fyrirhugaðan skatt, þ.m.t. að láta reyna á lögmæti hans fyrir dómi verði frumvarpið að lögum og komi til álagningar skattsins á Kaupþing.

Niðurlag

Með hliðsjón af öllu framangreindu er óskað eftir því að efnahags- og viðskiptanefnd taki athugasemdir Kaupþings til við ofangreind þingmál til gaumgæfilegrar skoðunar. Slitastjórn Kaupþings er reiðubúin til að hitta efnahags- og viðskiptanefnd, sé þess óskað, til viðræðna og til þess að útskýra sjónarmið sín frekar.

Virðingarfyllst,

f.h. slitastjórnar Kaupþings hf.

Jóhannes Rúnar Jóhannsson hrl.

Feldís L. Óskarsdóttir

Theodór S. Sigurbergsson

Efnahags- og viðskiptanefnd Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík.

Reykjavík, 18. júní 2015

Efni: Umsögn slitastjórnar LBI hf. vegna frumvarps um breytingu á lögum fjármálafyrirtæki (nauðasamningar) 786. mál og frumvarps um stöðugleikaskatt 787. mál.

Þann 8. júní sl. voru lögð fram á Alþingi svokölluð hafta-frumvörp, annars vegar um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002 með síðari breytingum, þingskjal nr. 1401 (nauðasamningar) og hins vegar frumvarp til laga um stöðugleikaskatt, þingskjal nr. 1400. Svo sem ráða má af efni frumvarpanna og athugasemdum með þeim eru þau tengd og verður hér því veitt umsögn frumvörpin í einu lagi.

Fyrst verður fjallað stuttlega almennt um stöðu slitameðferðar LBI, þá um frumvarp um breytingar á lögum fjármálafyrirtæki og að lokum um frumvarp að lögum stöðugleikaskatt.

A. Inngangur.

Svo sem kunnugt er hefur slitameðferð LBI markast af þeirri sérstöðu að meðal krafna á hendur félaginu voru mjög háar innstæðukröfur sem gerðar voru að forgangskröfum með svokölluðum neyðarlögum nr. 125/2008. Samtals hafa verið viðurkenndar forgangskröfur að fjárhæð um 1.328 milljarðar króna. Þar af verið greiddar á grundvelli heimildar skv. 6. mgr. 102. gr. laga nr. 161/2002 um fjármálafyrirtæki, um 85% þeirra eða jafnvirði um 1.119 milljarða króna. Greiðslur þessar hafa farið fram með fimm hlutagreiðslum, síðast í desember síðastliðnum, samtals að jafnvirði um 400 milljarðar króna. Seðlabanki Íslands veitti undanþágu frá fjármagnshöftum til að inna þessa greiðslu af hendi að undangengnu lögbundnu samráði við ráðherra og Efnahags- og viðskiptanefnd, samhliða því að gengið var endanlega frá samningum milli LBI og Landsbankans hf. um breytta uppgjörssamninga þeirra á milli sem m.a. lengdi lánstíma skuldabréfa sem Landsbankinn hf. gaf út til LBI hf. um átta ár.

Ógreiddar eftirstöðvar viðurkenndra forgangskrafna eru nú um 210 milljarðar króna og áætlað heildarvirði eigna LBI að jafnvirði um 462 milljarðar króna. Þar af er reiðufé um 122 milljarðar króna (miðað við stöðu í lok fyrsta ársfjórðungs 2015).

Miðað við áætlað greiðsluflæði og heimtur hafði slitastjórn LBI gert ráð fyrir að unnt væri að ljúka greiðslu forgangskrafna fyrir árslok 2016 og á grundvelli gildandi laga um slit fjármálafyrirtækja yrði í kjölfar þess unnt að leggja fyrir kröfuhafafund frumvarp að nauðasamningi. Fyrirætlanir í þessum efnum voru kynntar á kröfuhafafundi þann 12. mars sl. en jafnframt tekið fram að ef atvik eða aðstæður myndu breytast yrði áætlunum breytt til samræmis.

Samkvæmt því sem nú liggur fyrir, er gert ráð fyrir því unnt sé að hraða þessu ferli verulega þ.e. unnt sé að greiða forgangskröfur fyrr en gert hafði verið ráð fyrir og að mögulegt sé að ljúka nauðasamningsumleitunum fyrr og með tryggari hætti en áætlað var.

Þau sjónarmið og athugasemdir framangreind frumvörp sem slitastjórn setur fram í umsögn þessari lúta fyrst og fremst að þeim þrönga tímaramma sem slitastjórn LBI hefur til þess að ljúka með fullnægjandi hætti nauðasamningi fyrir félagið.

B. Frumvarp um breytingu á lögum um fjármálafyrirtæki.

Frumvarpið felur í sér tillögur um breytingar á tveimur ákvæðum laga nr. 161/2002, annars vegar 103. gr. um ráðstöfun hagsmuna fjármálafyrirtækis og hins vegar 103. gr. a. um lok slitameðferðar.

Af hálfu slitastjórnar LBI er tekið undir að þörf sé á breytingum á umræddum ákvæðum þannig að unnt sé að ljúka gerð nauðasamninga fyrir fjármálafyrirtæki í slitum með tryggum hætti.

Verður hér fjallað um einstök ákvæði frumvarpsins:

I. Breytingar á 103. gr. laga nr. 161/2002 um ráðstöfun hagsmuna fjármálafyrirtækis o.fl.

1. gr. a. – Ábyrgðartakmörkun og skaðleysi.

Samkvæmt 1. mgr. 77. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o.fl. sem gilt hefur um störf slitastjórna í slitum fjármálafyrirtækja annast hún öll störf sem lúta að slitunum en er heimilt að leita sér aðstoðar og þjónustu til að leysa af hendi einstök verk á sína ábyrgð.

Samkvæmt 4. mgr. 77. gr. fer um skaðabótaábyrgð slitastjórnar eftir almennum skaðabótareglum.

Af framsetningu í frumvarpi og umfjöllun í athugasemdum við ákvæðið sýnist ekki vera fyllilega skýrt hvort ákvæðinu sé ætlað að ná til allra ráðstafana sem um er fjallað í 2. mgr. 103. gr. eða hvort einungis sé um að ræða ráðstöfun á grundvelli ákvæðis 1. gr. c. Þess er vænst að þetta verði þetta skýrt nánar í nefndaráliti eða eftir atvikum í breytingartillögu.

Um margt eru óvenjulegar og sérstakar aðstæður uppi við skuldaskil fjármálafyrirtækja. Þar á meðal er gert ráð fyrir að unnt verði að ljúka slitameðferð þeirra með því að endurreisa umrædd hlutafélög með nýju hlutafé sem afhent verði kröfuhöfum sem samningsgreiðsla, sem taki þar með við stjórn þeirra úr hendi slitastjórna.

Að mati slitastjórnar væri rétt að fram kæmi í lögum skýr heimild um að kveða megi á um í nauðasamningi að slitastjórn og þeir sem hún hefur borið ábyrgð á skv. 1. mgr. 77. gr. séu leystir undan ábyrgð bæði hvað varðar kröfur frá félaginu sjálfu (endurreistu hlutafélagi) og frá þeim kröfuhöfum sem verða bundnir af nauðasamningi.

Telji nefndin að ákvæði í þessa veru komi til álita er slitastjórn reiðubúin að setja fram tillögu um orðalag þess verði þess óskað.

Gengið er út frá því að heimilt sé að kveða á um nauðasamningi fjármálafyrirtækis að hlutafélagi sem er endurreist á grundvelli samningsins sé heimilt að tryggja slitastjórn skaðleysi vegna mögulegra krafna annarra en ábyrgðarleysi myndi ná til, sbr. umfjöllun hér að framan.

1. gr. b. – Ávöxtun fjármuna.

Engar athugasemdir.

1. gr. c. – Ráðstöfun eigna í viðskiptum við Seðlabanka Íslands í samræmi við bráðabirgðaákvæði III í lögum um Seðlabanka Íslands.

Engar athugasemdir.

Í tillögu tiltekinna kröfuhafa til framkvæmdahóps um afnám fjárnámshafta dags. 8. júní sl. er meðal annars fjallað um mögulega lánveitingu almennra kröfuhafa til LBI í þeim tilgangi að tryggja að unnt verði að greiða eftirstöðvar viðurkenndra forgangskrafna að fullu fyrir árslok 2015. Gert er ráð fyrir að

til tryggingar slíkri lántöku verði settar allar eða a.m.k. verulegur hluti eigna LBI en jafnframt gerður fyrirvari um lagabreytingar til að heimila slíka lántöku eftir því sem þörf yrði talin á.

Að mati slitastjórnar er að minnsta kosti verulegur vafi á að LBI sé heimilt, að óbreyttum lögum og meðan slitameðferðin stendur enn, að taka á sig þess háttar skuldbindingu.

Til þess að tryggja að unnt verði að ljúka uppgjöri með framangreindum hætti, ef þörf verður á, væri rétt að setja inn viðbótarmálgrein eða málslíð í 103. gr. þar sem kveðið væri skýrlega á um heimild slitastjórnar í þessum efnum, þar á meðal eftir atvikum um veðsetningu eigna, í þeim tilgangi að ljúka megi slitameðferð.

II. Breytingar á 103. gr. a. laga nr. 161/2002 um lok slitameðferðar.

2. gr. a. – Efni nauðasamningsfrumvarps, lágmarksgreiðsla og heimild til niðurfærslu hlutafjár og útgáfu nýs.

Engar athugasemdir.

2. gr. c. – Tímamark um eignarhald á samningskröfu.

Samkvæmt 3. mgr. 30. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o.fl. gildir sú almenna regla að eigi sami lánardrottinn fleiri en eina samningskröfu skuli leggja fjárhæðir þeirra saman og telja heildarfjárhæðina eina samningskröfu án tillits til uppruna krafna eða annarra atvika og miðast tímamarkið við síðustu þrjá mánuði fyrir svokallaðan frestdag.

Frestdagur í slitum LBI er 15. nóvember 2008 og ætti því að óbreyttu að líta til stöðu og eignarhald krafna alveg aftur til 15. ágúst 2008. Af hálfu slitastjórna hefur verið bent á fyrri stigum að útilokað sé að afla fullnægjandi upplýsinga um þessi efni miðað við þetta tímamark.

Í frumvarpinu er gerð tillaga um að færa þetta tímamark til frestdags þ.e. 15. nóvember 2008. Með sama hætti og er gildir um fyrri tímamarkið getur slitastjórn ekki aflað fullnægjandi og tæmandi upplýsinga um stöðu og eignarhald á kröfum á hendur LBI á þessu tímamarki. Ræðst það að miklu leyti af því að ekki eru fyrir hendi aðgengilegar upplýsingar um eignarhald á skuldabréfakröfum á hendur félaginu á hverjum tíma en það eru einmitt þær kröfur sem algengast var að skiptu um hendur.

Eftir að slitameðferð hófst og innköllun var gefin út var í samstarfi við vörsluaðila rafrænna skuldabréfa (Euroclear og Clearstream) ráðist í að setja upp kerfi sem fól í sér að skuldabréfastöðum var „læst“ (e. blocking) og eignarhald og fjárhæð lýstra skuldabréfakrafna staðreynt á þeim grundvelli.

Fresti til að lýsa kröfum við slit LBI lauk þann 30. október 2009 og var kröfuskrá LBI lögð fram á kröfuhafafundi þann 23. nóvember 2009 en hún hafði að geyma yfirlit um eignarhald lýstra krafna við lok kröfulýsingarfrestsins. Öll framsöl krafna frá þessu tímamarki eru skráð í kröfukerfum LBI og því unnt af öryggi að greina þau atriði sem kveðið er á um í 4. mgr. 30. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o. fl. miðað við þetta tímamark.

Með vísan til framangreinds er lagt til að tímamark skv. 4. mgr. 30. gr. laga nr. 21/1991 verði miðað við lok kröfulýsingarfrests í stað frestdags.

2. gr. d. – Samþykkishlutfall eftir höfðatölu.

Engar athugasemdir.

2. gr. e. – Rafræn atkvæðagreiðsla.

Engar athugasemdir.

2 gr. f. – Staðfesting nauðasamnings og geymslureikningar.

Ekki eru gerðar athugasemdir vegna 1. mgr. um mat Seðlabanka Íslands á efnahagslegum áhrifum og áhrifum þess á stöðugleika í gengis- og peningamálum.

Í 2. mgr. er gerð tillaga um að slitastjórn verði heimilað að kveða svo á um í frumvarpi um nauðasamning að kröfur skv. 109.-112. gr. laga nr. 21/1991 verði fyrst greiddar af eignum fjármálafyrirtækis áður en til greiðslu samningskrafna kemur, án þess að fullnægjandi trygging sé sett fyrir greiðslu þeirra eða að hlutaðeigandi samþykki skriflega að nauðasamningur verði staðfestur án þess.

Í athugasemdum kemur meðal annars fram að við framsetningu tillögunnar sé horft til þess að með setningu neyðarlaganna hafi verið gerð breyting á skuldaröð krafna við slit fjármálafyrirtækja með því að innstæður voru gerðar að forgangskröfum sem hafi leitt til þess að forgangskröfur hafi orðið mun umfangsmeiri í slitum fjármálafyrirtækja en almennt gerist skuldaskilum (gjaldþrotaskiptum) annarra aðila.

Af þessari umfjöllun má ráða að tillögunni sé ætlað að koma til móts við sérstöðu slitameðferðar LBI sem felst í verulegu umfangi forgangskrafna vegna innstæðna sbr. umfjöllun í lið A. Með tillögunni, verði hún að lögum, verður það raunhæfur kostur fyrir LBI að ljúka nauðasamningi þó greiðslu eftirstöðva forgangskrafna verði ekki að fullu lokið. Miðað við þau víðtæku réttaráhrif sem gætu orðið af því að nauðasamningi yrði ekki lokið fyrir árslok er mikilvægt fyrir LBI og kröfuhafa þess að tillaga þessi nái fram að ganga enda þótt stefnt sé að því að greiðslu forgangskrafna verði að fullu lokið fyrir lok árs 2015.

Í 3. mgr. er gerð tillaga um að slitastjórn verði heimilt að efna kröfur skv. 112. – 113. gr. laga um gjaldþrotaskipti o.fl. sem ágreiningur stendur enn um við staðfestingu nauðasamnings með greiðslu inn á fjárvörsluinnlánsreikning og/eða vörslureikning í nafni fjármálafyrirtækisins sem stofnaðir eru í þessu skyni. Þá er með sama hætti gert ráð fyrir að ef ekki er unnt að koma nauðasamningsgreiðslu til til kröfuhafa vegna atvika sem varða hann geti slitastjórn efnt samninginn með greiðslu inn á samsvarandi reikninga.

Fyrirkomulag þetta er sambærilegt því sem hefur verið við lýði varðandi hlutagreiðslur skv. 6. mgr. 102. gr. laga um fjármálafyrirtæki sem að mati slitastjórnar LBI hefur reynst vel og náð tilgangi sínum.

Slitastjórn telur mikilvægt að tillagan nái fram að ganga en bendir á að til að taka af öll tvímæli kunni að vera rétt að fram komi með beinum hætti að greiðsla slitastjórnar inn á fjárvörslureikning og vörslureikning teljist fullar efndir á skyldum samkvæmt nauðasamningi gagnvart hlutaðeigandi.

C. Frumvarp til laga um stöðugleikaskatt.

Með frumvarpinu er gerð tillaga um nýja tegund skattheimtu sem ekki hefur reynt á og sem vafi kann að leika á að uppfylli skilyrði æðri réttarheimilda. Af hálfu LBI er áskilinn allur réttur til að láta reyna á lögmæti skattálagningar og alla þætti hennar verði frumvarpið að lögum og komi til álagningar á grundvelli þeirra.

Þar sem rík réttaráhrif geta orðið af því hvernig skattskylda er ákvörðuð og hversu skammur tími er til stefnu telur slitastjórn nauðsynlegt að benda á nokkur atriði sem ættu að geta orðið til skýringar og einföldunar.

Í 2. gr. frumvarpsins um skattskylda aðila segir:

„Skylda til að greiða skatt, eins og nánar er kveðið á um í lögum þessum, hvílir á lögaðilum sem áður störfuðu sem viðskiptabankar eða sparisjóðir, sbr. 4. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki, og sæta slitameðferð, sbr. 101. gr. laga nr. 161/2002, eða hafa lokið slitameðferð, sbr. 103. gr. a sömu laga, vegna þess að héraðsdómur hefur úrskurðað að þeir skuli teknir til gjaldþrotaskipta.“

Í athugasemdum með ákvæðinu segir að skattskyldan nái ekki til þeirra fjármálafyrirtækja sem hafa lokið slitameðferð með staðfestum nauðasamningi skv. IX. kafla laga nr. 21/1991, sbr. 103. gr. a laga nr. 161/2002.

Í fyrsta lagi kemur ekki með beinum hætti fram í frumvarpstextanum að þau fjármálafyrirtæki sem voru slitameðferð á árinu 2015 og luku nauðasamningsumleitunum fyrir árslok séu ekki skattskyldir aðilar.

Í öðru lagi er ekki hið sama að nauðasamningur fjármálafyrirtækis í slitum sé staðfestur og að slitameðferð ljúki þar með enda gert ráð fyrir að slitameðferð geti lokið með efndum á staðfestum nauðasamningi.

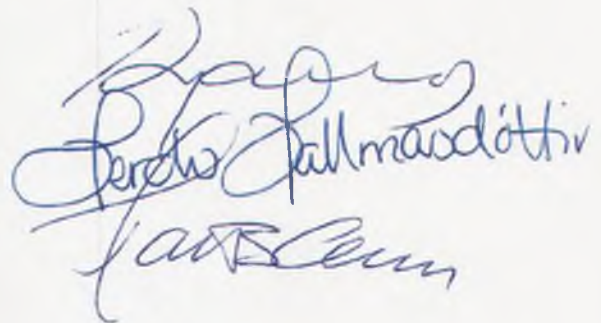
Að mati slitastjórnar er unnt að leysa úr báðum þessum atriðum með því að ákvæðinu verði breytt á þann veg að það nægi til að fjármálafyrirtæki í slitum teljist ekki skattskyldur aðili, að krafa um staðfestingu nauðasamnings hafi verið móttækin af héraðsdómi þar sem fjármálafyrirtækið á varnarþing fyrir lok árs 2015 enda þótt endanlegur úrskurður héraðsdóms eða dómur Hæstaréttar Íslands um staðfestingu nauðasamningsins gengi ekki fyrr en eftir árslok.

Að öðrum kosti er það í raun ekki á valdi slitastjórnar að tryggja að skilyrði til að komast hjá skattskyldu nái fram að ganga í tíma enda ljóst að meðferð staðfestingarkröfu fyrir dómi getur tekið að minnsta kosti nokkrar vikur og jafnvel nokkra mánuði ef mótmæli við staðfestingu koma fram.

Með hliðsjón af þeim tiltölulega þrönga tímaramma sem fjármálafyrirtæki í slitum hafa til að ljúka nauðasamningsumleitunum má ljóst vera að verulega þýðingu getur haft að fallist verði á gera framangreindar breytingar enda verður ekki séð að nein haldbær rök standi því í vegi.

Slitastjórn LBI er reiðubúin að veita frekari umsögn um framangreind atriði og aðra þætti tilgreindra frumvarpa eftir því sem þurfa þykir auk þess einstök atriði kunna að verða skýrð nánar á fundi eða fundum Efnahags- og viðskiptanefndar sem slitastjórn er boðið að koma til.

Virðingarfyllst,
slitastjórn LBI hf.

Þorgerður Hallmásdóttir

Slitastjórn Saga Capital hf

Nefndasvið Alþingis
Efnahags- og viðskiptanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Akureyri 18. júní 2015

Efni: Umsögn um mál nr. 786, frumvarp til laga um stöðugleikaskatt.

Með tölvubréfi dagsettu 12. júní 2015 var óskað umsagnar frá slitastjórn Saga Capital hf um ofangreint frumvarp.

Skv. 2. gr. frumvarpsins eru skattskyldir aðilar lögaðilar sem „... áður störfuðu sem viðskiptabankar eða sparisjóðir, sbr. 4. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki, og sæta slitameðferð...“

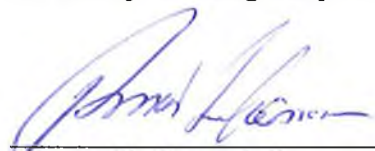
Saga Capital hf starfaði hvorki sem viðskiptabanki né sparisjóður heldur hafði starfsleyfi samkvæmt 3. tl. 1. mgr. 4. gr. laga nr. 161/2002, sem lánaðyrirtæki.

Miðað við ótvírætt orðalag 2. gr. frumvarpsins, sem áréttað er víða í greinargerð, lítur slitastjórn Saga Capital hf svo á að frumvarpið, verði það að lögum, nái ekki til slitabús Saga Capital hf.

Slitastjórn Saga Capital hf telur því ekki ástæðu til að tjá sig frekar efnislega um frumvarpið.

Virðingarfyllst

f.h. slitasjórnar Saga Capital hf

Arnar Sigfússon hdl

Nefndasvið Alþingis
b.t. Efnahags og viðskiptanefndar
nefndasvið@althingi.is

Reykjavík, 18. júní 2015

Umsögn slitastjórnar SPB hf. um frumvarp til laga um stöðugleikaskatt. Þskj. 1400 – 786. mál. Lagt fyrir Alþingi á 144. löggjafarþingi 2014-2015.

Skv. erindi frá Sigrúnu Helgu Sigurjónsdóttur þann 15. júní s.l. fékk slitastjórn SPB hf. frest til 18. júní til þess að gera athugasemdir við ofangreint frumvarp. Athugasemdir slitastjórnar SPB eru eftirfarandi:

1. Athugasemdir við málsmeðferð.

Til að byrja með verður að gera athugasemd við hvernig staðið hefur verið að vinnslu og kynningu frumvarpsins gagnvart skattskyldum aðilum líkt og þeir eru skilgreindir í 2. gr. frumvarpsins og þeim fresti sem minni fjármálafyrirtækjum er gefinn til að senda inn umsagnir við það.

Ljóst er að frumvarpið, verði það að lögum, hefur í för með sér gríðarleg áhrif á slitameðferð SPB hf. og fjárhagsleg eignarréttindi kröfuhafa félagsins. Hefði því verið eðlilegt að SPB og öðrum slitabúum minni fjármálafyrirtækja hefði verið gefinn rýmri frestur en sem nemur þremur dögum, þ.m.t. einum lögbundnum frídegi, til að gefa umsögn við frumvarpið.

Þá vekur slitastjórn SPB jafnframt athygli á að mismunandi aðgangur lögaðila, er teljast skattskyldir aðilar skv. 2. gr. frumvarpsins, að undirbúningi að vinnslu þessa frumvarps felur í sér *sjálfstætt brot* á jafnræði þeirra. Birtist það m.a. í að fyrir liggur að fulltrúum slitabúa hinna þriggja stóru banka hefur verið veitt tækifæri til að koma að vinnslu og undirbúningi frumvarpsins og hafa í reynd verið gerðir samningar við stóran hluta af kröfuhöfum þeirra, byggðum á efnisatriðum frumvarpsins, áður en það var kynnt. Leiða má líkur að því að frumvarpið sé að einhverju leyti sérsniðið þörfum þessara þriggja lögaðila, eða að minnsta kosti hafi þessum aðilum verið gefinn kostur á að gera ráðstafanir til að bregðast við þeim efnisatriðum er þar koma fram, líkt og sjá má af þeim samantektum er birtar voru af hálfu hvers og eins slitabús í kjölfar kynningar hins opinbera á efnisatriðum þess.

Á sama tíma er ekki með neinum hætti gert ráð fyrir því í frumvarpinu að aðrir lögaðilar geti gert ráðstafanir eða komið að sjónarmiðum vegna

slitameðferðar viðkomandi aðila, þótt ekki væri nema í þeim eina tilgangi að fyrirbyggja mögulegt tjón fyrir kröfuhafa viðkomandi aðila, tjón sem getur numið verulegum fjárhæðum með tilheyrandi fjárhagslegri áhættu vegna hugsanlegrar bótaábyrgðar ríkisins.

Að framansögðu virðist verulega hafa skort á að jafnræðis hafi gætt við vinnslu frumvarpsins og allir aðilar fengið að koma að sjónarmiðum við undirbúning og vinnslu þess. Þannig virðist hafa verið eingöngu rætt við þá lögaðila sem efnisleg ákvæði frumvarpsins eiga við, þ.e. hverra ráðstafanir geta í reynd haft neikvæð kerfisleg áhrif á efnahagslegan og fjármálalegan stöðugleika hér á landi, þ.e. stóru slitabúin þrjú. Þannig hafa framangreindir aðilar fengið marga mánuði til að undirbúa viðbrögð sín við þeim atriðum sem nefnd eru almennum orðum í frumvarpinu („valfrjálsar ráðstafanir“), en hvergi eru útlistuð. Á sama tíma er minni fjármálafyrirtækjum gefinn 2-3 daga frestur til að veita umsögn um frumvarpið, og það án þess að fyrir liggi hverjar þessar „valfrjálsu ráðstafanir“ séu.

Framsetning á löggjöf með þessum hætti og sú innbyggða mismun gagnvart þeim er löggjöfin á að gilda um, hlýtur að teljast einsdæmi í sögu lýðveldisins.

2. *Frumvarp uppfyllir ekki þær stjórnskipulegu kröfur sem gerðar eru til skatta.*

Slitastjórn SPB telur fyrirbyggjandi frumvarp um stöðugleikaskatt ekki standast þær stjórnskipulegu kröfur sem gerðar eru til skatta og áskilur sér allan rétt til að láta reyna á grundvöll og lögmæti slíkrar skattheimtu verði frumvarp þetta að lögum.

Það er meginregla í íslenskum stjórnskipunarrétti að skattlagningarheimildir þurfa að vera skýrar og ótvíræðar og eiga sér beina lagastoð sbr. 40. og 77. gr. stjórnarskrár Íslands nr. 33/1944. Í því felst að kveða þarf á um skattskyldu, skattstofn og gjaldstig skattsins eða fjárhæð hans að öðru leyti. Þær stjórnskipulegu kröfur eru jafnframt gerðar til skatta að þeir séu lagðir á eftir almennum efnislegum mælikvarða og jafnræðisreglu.

Slitastjórn SPB telur að fyrirhuguð skattlagning uppfylli hvorki það skilyrði að skattar séu lagðir á eftir almennum efnislegum mælikvarða né jafnræðisreglu. „Jafnræðisreglan felur það í sér að sambærilegum tilvikum sé veitt sambærileg meðferð en ólíkum tilvikum sé veitt mismunandi meðferð. Sé það ekki gert feli það í sér mismunun, nema hlutlægar og málefnalegar ástæður séu fyrir hendi“ (Björg Thorarensen, stjórnskipunarréttur, mannréttindi, útg. 2008, bls. 572)

Í frumvarpinu eru ekki færð með neinum hætti rök fyrir því að sá skattur sem kynntur er sé í reynd nauðsynlegur gagnvart öllum aðilum er taldir eru upp í 2. gr. frumvarpsins. Verður slíkt að teljast afar athyglisvert þegar þegar horft er til þess að skatturinn er skilgreindur og afmarkaður út frá tilefni og

markmiði hans, sbr. 1. gr., þ.e. að mæta neikvæðum áhrifum í tengslum við lok slitameðferðar skattskyldra aðila.

Þess í stað er gert ráð fyrir því að sú staða eigi við um alla lögaðila sem áður störfuðu sem viðskiptabankar eða sparisjóðir, sbr. 4. gr. laga nr. 161/2002, um fjármálafyrirtæki, og sæta slitameðferð, sbr. 101. gr. laga nr. 161/2002, eða hafa lokið slitameðferð, sbr. 103. gr. a sömu laga. M.ö.o. að allir lögaðilar er falli undir framangreinda skilgreiningu 2. gr. frumvarpsins hafi með einhverjum hætti *neikvæð kerfisleg áhrif* á efnahagslegan og fjármálalegan stöðugleika.

Í reynd er það svo að skattlagning samkvæmt frumvarpinu byggir á framangreindri forsendu.

Slitastjórn SPB telur nauðsynlegt að mótmæla því að skilyrði skattlagningar líkt og lagt er upp með í frumvarpinu geti átt við um alla þá aðila er falla undir 2. gr. frumvarpsins, sér í lagi þegar horft er til markmiðs laganna og þeirrar staðreyndar að aðilar sem þar falla undir eru bæði verulega misjafnir að stærð og afar mismunandi þegar horft er til samsetningar eignasafns annars vegar og dreifingar á eignarhaldi krafna hins vegar. M.ö.o. skattskyldir aðilar skv. 2. gr. frumvarpsins falli ekki í reynd undir sama hópinn þegar horft er til forsendu skattlagningar samkvæmt frumvarpinu. Í einum hópi eru slitabú hina þriggja stóru banka en í hinum er að finna slitabú hinna minni fjármálafyrirtækja. Staða hinna fyrrnefndu er alls ekki sambærileg við stöðu minni slitabúanna hvað varðar stærð, gerð og umfang.

Úr því verið er að skilgreina skattskylda aðila með framangreindum hætti, væri eðlilegt að gera ráð fyrir nánar tilgreindu mati á því hvort þær aðstæður séu uppi gagnvart minni fjármálafyrirtækjum sem frumvarpið tekur til, og þá að hve miklu leyti, enda nauðsynlegt að allur grundvöllur sé skýr þegar ákveðið er að innleiða skatt er kveður á um 39% af eignum lögaðila skuli gerðar upptækar með þeim hætti sem útfært er í frumvarpinu. Í reynd hefði mátt gera ráð fyrir að framangreind skattlagning tæki þá mið af tilteknum útreikningi/framsetningu er kvæði hlutlægt á um það hver væri í reynd hin „neikvæðu kerfislegu áhrif“ sem hver og einn skattskyldur aðili hefði í reynd, ef nokkur, á efnahagslegan og fjármálalegan stöðugleika.

Slitastjórn SPB telur því einsýnt að jafnræðisregla 65. gr. stjkskr. sé brotin með frumvarpinu. Af hálfu slitastjórnar SPB er því hafnað að þau rök sem sett eru fram í frumvarpinu geti átt við um slitameðferð SPB, enda munu aðgerðir slitastjórnar SPB við að ljúka slitameðferð, og þær greiðslur sem í framhaldinu þyrfti að greiða til kröfuhafa SPB, innlendra og erlendra, aldrei ógna fjármálalegum stöðugleika á Íslandi, sama hvernig litið er á málið. Til þess er SPB of lítið slitabú og hluti erlendra kröfuhafa við slitameðferð SPB of fámennur.

Þá er jafnframt verulegum vafa undirorpið að mati slitastjórnar SPB að önnur sjónarmið eigi við jafnvel þegar tekin eru saman undir einn hatt önnur minni fjármálafyrirtæki er falla undir 2. gr. laganna.

Þá bendir slitastjórn SPB á að fyrirhuguð skattlagning rýrir eignir slitabúanna með beinum hætti og leiðir til skerðingar á úthlutun til kröfuhafa en telja verður að slíkt kunni að vera í andstöðu við sjónarmið um vernd eignarréttar sbr. 72. gr. stjkskr.

Er því að mati slitastjórnar SPB brýnt að afmarka nánar þýðingu gildissviðs frumvarpsins, með hliðsjón af framangreindu.

3. Staða eignasafns SPB

Til frekari áréttingar þeim athugasemdum er fram koma hér að ofan, er rétt að gera grein fyrir stöðu á eignasafni SPB, þ.e. hvernig eignasafn SPB skiptist annars vegar í eignir í íslenskum krónum og hins vegar í eignir í erlendum myntum. Sú skipting er eftirfarandi:

Eignir SPB 12. maí 2015

Fjárhæðir í m.kr.

Flokkur	Fjárhæð	þar af ISK
Lausafé	42.597	17.293
Kröfur á fjármálastofnanir	419	388
Lánasafn	1.894	1.231
Verðbréf	4.187	3.108
Aðrar eignir	314	314
Samtals	49.410	22.335

Þá er jafnframt rétt að gerð sé grein fyrir því hvernig kröfuskra SPB lítur út og þá hvernig samþykktar kröfur á hendur SPB skiptast á milli innlendra og erlendra kröfuhafa:

Fjárhæðir í m.kr.

Kröfur eftir rétthæð	Samþykktar kröfur	þar af erlendir	Hlutfall erlendra
109	0	0	0,00%
110	151	0	0,10%
111	18.825	0	0,00%
112	0	0	0,00%
113	85.712	80.309	93,70%
114	1.733	268	15,50%

Þess ber þó að geta að undanfarna tvo mánuði hefur Eignasafn Seðlabanka Íslands ehf. (ESÍ) verið að kaupa upp kröfur á hendur SPB. ESÍ hefur í því

markmiði skilað inn rafrænum framsölum um kaup á kröfum, þ.á.m. af erlendum kröfuhöfum, sem nemur að lágmarki 62% af samþykktum kröfum SPB. Í reynd er einungis beðið eftir að frumskjöl staðlaðra framsala berist slitastjórn SPB.

ESÍ hefur jafnframt lýst því yfir að til standi að kaupa upp afganginn af kröfum á hendur SPB í eigu erlendra kröfuhafa og má áætla að eftir þau viðskipti verði ESÍ með eignarhald á um 90-95% af öllum samþykktum kröfum við slitameðferð SPB.

Í því ljósi liggur fyrir að innlendur lögaðili mun eiga nær allar kröfur í slitabú SPB. Áhætta af útgreiðslum úr slitabúi SPB á stöðugleika verða þar með nánast engin enda áhrif af slíkum greiðslum á gjaldeyrisjöfnuð óveruleg, ef þá nokkur, enda kröfur á hendur SPB þá nær eingöngu í eigu innlands aðila.

4. *Gagnsæi löggjafar ekki fyrir hendi*

Í lagatexta frumvarpsins er hvergi að finna neina tilvísun til þeirra ráðstafana sem slitabú fallinna fjármálafyrirtækja geta gripið til í því skyni að draga úr „neikvæðum kerfislegum áhrifum“ líkt og vísað er til í athugasemdum sem fylgdu frumvarpi til laganna. Því skortir verulega á að mati slitastjórnar SPB að frumvarpið uppfylli *lágmarksskilyrði um gagnsæi löggjafar*. Fyrir utan ákvæði 5. gr., sem kveður á um afmarkaða heimild til frádráttar frá umræddum skatti með fjárfestingum, er engin umfjöllun um undanþágur frá þeirri skattlagningu er frumvarpið mælir fyrir um, eingöngu tilgreint í inngangi athugasemda með frumvarpinu að „fyrirhuguð sé birting almennra stöðugleikaskilyrða (ramma) um valfrjálssar ráðstafanir sem slitabú fallinna fjármálafyrirtækja geta gripið til í því skyni að draga úr hinum neikvæðu kerfislegu áhrifum sem þau að öðrum kosti kunna að valda.“.

Í athugasemdum með frumvarpinu er m.ö.o. gert ráð fyrir „valfrjálsum möguleika“ fyrir aðila er falla undir 2. gr. frumvarpsins (skattskyldir aðilar) til að koma sér hjá því að greiða skatt, sem skal nema 39% af heildareignum viðkomandi, án þess að fram komi í frumvarpinu sjálfu hvaða skilyrði það eru.

Bara sú staðreynd að í frumvarpinu skorti algjörlega að tiltaka með hvaða hætti einstakir lögaðilar geti komist hjá því að inna af hendi 39% af heildareignum skv. 3. gr. frumvarpsins, verður að telja afar hæpið upplegg í löggjöf sem á að mæla fyrir um *almenna efnislega mælikvarða* við gjalddöku hins opinbera. Á það ekki síður við þegar horft er til yfirlýstrar forsendu skattlagningar frumvarpsins og markmiðs, sbr. framangreint.

Er að mati slitastjórnar SPB brýnt að afmarka nánar þessar „valfrjálssu ráðstafanir“ í sjálfu frumvarpinu, ella sé skortur þar á einungis til þess fallinn að valda enn frekari vafa um útfærslu á þeirri skattlagningu sem frumvarpið

mælir fyrir um, og þar með lögmæti hennar gagnvart minni fjármálafyrirtækjum, þ.á m. SPB.

5. Ágreiningsmál við ESÍ

Þá gerir slitastjórn SPB að lokum athugasemd við að ekki sé með neinum hætti gert ráð fyrir því að aðstæður hjá einstökum skattskyldum aðilum skv. 2. gr. frumvarpsins, sem allir eru í slitameðferð samkvæmt XII. kafla laga um fjármálafyrirtæki, geti kallað á sértækar aðgerðir eða svigrúm varðandi þann tímaramma sem lagt er upp með í 6. gr. frumvarpsins. Er ljóst að aðstæður aðila geta verið með þeim hætti að sá stífi tímarammi sem lagt er upp með í frumvarpinu getur valdið tjóni hjá kröfuhöfum einstakra minni slitabúa.

Í tilviki SPB liggur fyrir ágreiningur við Eignasafn Seðlabanka Íslands vegna kröfu sem upphaflega var lýst af hálfu fjármálaráðuneytisins og Seðlabanka Íslands. Krafan er að fjárhæð rúmlega 215 milljarðar íslenskra króna (heildarfjárhæð lýstra krafa í búið nemur [100 ma.kr.]) og er niðurstaða ágreiningsins því verulega mikilvæg fyrir hagsmuni einstakra kröfuhafa slitabús SPB.

Aðalmeðferð í héraðsdómi vegna ágreiningsins er fyrirhuguð 26. október næstkomandi.

Fyrir liggur að ekki er hægt að klára nauðasamning af hálfu SPB fyrr en framangreindur ágreiningur hefur verið leiddur til lykta. Afstaða ESÍ til þessa hefur verið skýr varðandi það að slitameðferð SPB skuli ljúka með gjaldþrotameðferð en ekki nauðasamningi.

Frumvarp þetta getur því leitt til þess að ESÍ, dótturfélag Seðlabanka Íslands, geti komið í veg fyrir nauðasamning nema leyst verði áður úr framangreindu ágreiningsmáli með mögulegum samningi er hentar ESÍ en með tilheyrandi tjóni fyrir þá kröfuhafa sem ekki hugnast slík niðurstaða. Slík samningsstaða veldur klárlega ójafnræði gagnvart einstökum kröfuhöfum SPB og felur í sér ólögmæta þvingun gagnvart viðkomandi.

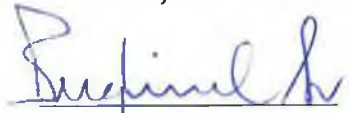
Slitastjórn SPB telur því ljóst með vísan til fyrirbyggjandi ágreinings við ESÍ og afstöðu ESÍ til nauðasamnings að slitabú SPB hefur ekki möguleika á að komast hjá boðuðum skatti og situr þar af leiðandi ekki við sama borð og aðrir hvað varðar fyrirhugaða skattlagningu.

Verði frumvarp þetta óbreytt að lögum þá telur slitastjórn SPB einsýnt að um verulega íþyngjandi löggjöf sé að ræða er leiðir til ójafnræðis meðal skattskyldra aðila. Slík lagasetning er andstæð öllum meginsjónarmiðum er gilda um slíkar skattlagningar og áskilur SPB sér allan rétt þar að lútandi.

Að teknu tilliti til framangreindra athugasemda mælir slitastjórn ekki með samþykki frumvarpsins í óbreyttri mynd.

Virðingarfyllst,

f.h. slitastjórnar SPB hf.

Berglín Svavarsdóttir hrl.

Nefndasvið Alþingis
b.t. Efnahags og viðskiptanefndar
nefndasvið@althingi.is

Reykjavík, 26. júní 2015

Framhalds- umsögn slitastjórnar SPB hf. um frumvarp til laga um stöðugleikaskatt. Þskj. 1400 – 786. mál. Lagt fyrir Alþingi á 144. löggjafarþingi 2014-2015.

I.

Skv. erindi frá Sigrúnu Helgu Sigurjónsdóttur þann 15. júní s.l. fékk slitastjórn SPB hf. frest til 18. júní til þess að gera athugasemdir við ofangreint frumvarp.

Slitastjórn SPB sendi inn umsögn dags. 18. júní sl. og þann sama dag voru fulltrúar slitastjórnar boðnir á fund Efnahags- og viðskiptanefndar.

Á fundi fulltrúa slitastjórnar SPB með Efnahags- og viðskiptanefnd áréttuðu fulltrúar slitastjórnar m.a. þá aðstöðu sem slitabú SPB er í vegna eignarhalds Eignasafns Seðlabanka Íslands (hér eftir „ESÍ“), sem er í eigu íslenska ríkisins, á stærstum hluta krafna á hendur SPB, líkt og nánar má lesa um í 5. hluta umsagnar SPB frá 18. júní sl.

Framangreint eignarhald ESÍ á stærstum hluta krafna á hendur SPB skiptir í reynd verulegu máli þar sem ESÍ er í dag einnig eigandi lýstrar en ósamþykkrar kröfu við slitameðferð SPB að fjárhæð rúmlega 215 milljarðar íslenskra króna (heildarfjárhæð lýstra krafna nemur 85 ma.kr.). Kröfunni var upphaflega lýst af hálfu fjármálaráðuneytis og Seðlabanka Íslands en síðar framseld ESÍ.

Ágreiningur er um framangreinda kröfu og niðurstaða þess ágreinings skiptir augljóslega verulega miklu máli fyrir hagsmuni kröfuhafa SPB, ekki síst minni kröfuhafa, þ.e. eigendur þeirra um 30% krafna, sem ekki eru nú í eigu ESÍ í dag. Skv. yfirlýsingum ESÍ mun það hlutfall lækka verulega á næstunni og fara niður fyrir 10%. Líkt og upplýst var um í umsögninni frá 18. júní sl. þá er aðalmeðferð í héraðsdómi vegna framangreinds ágreinings við ESÍ fyrirhuguð 26. október næstkomandi. Dómur héraðsdóms mun liggja fyrir í nóvember eða desember á þessu ári og líklegt er að niðurstaða Hæstaréttar, ef málinu verður skotið þangað, muni liggja fyrir á vormánuðum á næsta ári.

Eins og bent var á í fyrrn. umsögn eru *alvarlegir hagsmunaárekstrar* á milli minni kröfuhafa SPB og ESÍ og það skiptir minni kröfuhafa SPB verulegu máli að hægt sé að ná samkomulagi um nauðasamning fyrir SPB og með því tryggja að SPB geti uppfyllt stöðugleikaskilyrði framkvæmdahóps um losun fjármagnshafta. Að sama skapi skiptir sú niðurstaða fyrir ESÍ, stærsta kröfuhafa SPB, ekki sama máli, enda viðkomandi í eigu ríkissins. Eða líkt og tiltekið er í fyrrn. umsögn frá 18. júní 2015:

„Frumvarp þetta getur því leitt til þess að ESÍ, dótturfélag Seðlabanka Íslands, geti komið í veg fyrir nauðasamning nema leyst verði áður úr framangreindu ágreiningsmáli með mögulegum samningi er hentar ESÍ en með tilheyrandi tjóni fyrir þá kröfuhafa sem ekki hugnast slík niðurstaða. Slík samningsstaða veldur klárlega ójafnræði gagnvart einstökum kröfuhöfum SPB og felur í sér ólögmæta þvingun gagnvart viðkomandi.“

II.

Í kjölfar fundar fulltrúa slitastjórnar SPB með Efnahags- og viðskiptanefnd voru fulltrúar slitastjórnar SPB boðaðir, hinn 19. júní sl., til fundar með öðrum varaformanni framkvæmdahóps um losun fjármagnshafta.

Á þeim fundi kom fram hver væru stöðugleikaskilyrðin sem SPB þyrfti að uppfylla, verði frumvarpið að lögum, að teknu tilliti til eignasafns slitabús SPB og samsetningu á kröfuskrá.

Fyrir liggur að samkvæmt þeim viðmiðum sem lögð eru til grundvallar af hálfu framkvæmdahópi um losun fjármagnshafta þá þyrfti SPB, til að uppfylla stöðugleikaskilyrðin, að flytja innstæður sínar í gjaldeyri, sem nema 23,5 ma.kr., yfir í EMTN skuldabréf (e. Euro Medium Term Note), í erlendum gjaldeyri þar sem gjalddagi höfuðstóls yrði ekki fyrr en að sjö árum liðnum frá útgáfudegi bréfsins. Að öðru leyti þyrfti ekki að koma til greiðslu af hálfu slitabús SPB til þess að uppfylla stöðugleikaskilyrðin. Það skýrist annars vegar af stórri hlutfallslegri gjaldeyriseign búsins og hins vegar af eignasamsetningu krafna á hendur SPB.

Það er því ljóst að það er verulega mikilvægt fyrir minni kröfuhafa SPB að gengið verði frá nauðasamningi þar sem m.a. verði tiltekið hvernig SPB hyggst uppfylla stöðugleikaskilyrði framkvæmdahóps um losun fjármagnshafta.

III.

Með vísan til framangreindra sjónarmiða, og þar sem ekki er að svo stöddu ljóst hvort hægt sé að klára nauðasamning af hálfu SPB fyrr en framangreindur ágreiningur við ESÍ hefur verið leiddur til lykta, þá er þess óskað að öðru hvoru

neðangreindu bráðabirgðaákvæði verði bætt við frumvarp til laga um stöðugleikaskatt.

Til að fyrirbyggja misskilning þá felst ekki í neðangreindum tillögum yfirlýsing eða álit á því hver afstaða ESI sé eða kunni að vera/verða til mögulegs nauðasamnings vegna slitameðferðar SPB. Tillögurnar eru settar fram til að fyrirbyggja þá augljósu og alvarlegu hagsmunaárekstra sem óhjákvæmilega leiðir af 6. gr. frumvarpsins þegar horft er til aðstæðna við slitameðferð SPB, sbr. framangreint.

Fyrri tillagan er svohljóðandi:

Ákvæði til bráðabirgða.

Þrátt fyrir ákvæði 3. gr. frumvarpsins þá skulu til skattstofns SPB hf. teljast heildareignir þess aðila hinn 31. desember 2016. Þá skal með vísan til framangreinds, og þrátt fyrir ákvæði 6. gr. frumvarpsins, miða við að stöðugleikaskattur verði lagður á SPB hinn 15. apríl 2017 og skal gögnum til útreiknings og álagningar hans skilað til ríkisskattstjóra fyrir lok mars á því ári og á því formi sem hann ákveður. Gögnin skulu samanstanda af ársreikningi vegna ársins 2016 og sérstakri skýrslu um eignir og mat á einstökum eignaflokkum, skattstofni skv. 3. gr. og frádráttarliðum skv. 5. gr. SPB skal greiða álagðan skatt með fjórum jöfnum greiðslum á eftirtöldum gjalddögum: 1. maí, 1. júní, 1. júlí og 1. ágúst 2017. Eindagi er síðasti virki dagur hvers þessara mánaða.

Seinni tillagan er svohljóðandi (ný 5. málsgrein við 6. gr. frumvarpsins):

Ákvæði til bráðabirgða.

Þrátt fyrir ákvæði 1. mgr. þá er skattskyldum aðilum heimilt að óska eftir að framangreindum tímaramma verði hnikað um allt að 12 mánuði. Við mat á því hvort slík beiðni skuli hljóta samþykki skal annars vegar horft til áhrif hennar á efnahagslegan stöðugleika og hins vegar þær aðstæður sem óskað er eftir að horft verði til við ákvörðun um frestun.

Framangreindar tillögur eru í beinu framhaldi af þeirri athugasemd sem gerð var við frumvarpið í umsögn slitastjórnar SPB frá 18. júní sl., þ.e. að ekki sé gert ráð fyrir að aðstæður hjá einstökum skattskyldum aðilum skv. 2. gr. frumvarpsins, sem allir eru í slitameðferð samkvæmt XII. kafla laga um fjármálafyrirtæki, geti kallað á svigrúm varðandi þann tímaramma sem lagt er upp með í 6. gr. frumvarpsins.

Ef SPB hf. er ekki veittur lengri frestur til að ná að klára nauðasamning vegna slitameðferðar er það til þess fallið að stuðla að tjóni minni kröfuhafa SPB, tjóni sem getur numið verulegum fjárhæðum sem leiðir til samsvarandi fjárhagslegrar áhættu vegna hugsanlegrar bótaábyrgðar ríkisins.

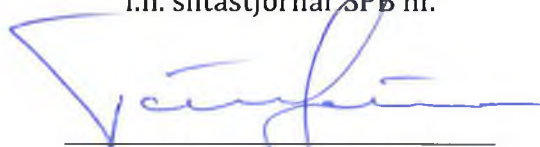
Ljóst er að framangreindar tillögur raska ekki með neinum hætti markmiðum eða tilgangi frumvarpsins. Stærð slitabús SPB, ásamt samsetningu á hópi kröfuhafa, felur í sér að bráðabirgðaákvæðin sem hér eru lögð til er m.ö.o. augljóslega ekki til þess fallið að hafa áhrif á efnahagslegan og fjármálalegan stöðugleika hér á landi.

Það er alveg skýrt að mati slitastjórnar SPB að sá hagsmunaárekstur er fjallað hefur verið um hér að framan er fullnægjandi grundvöllur framangreinds bráðabirgðarákvæðis og gerir setningu þess í reynd nauðsynlega. Er framangreind staðreynd enn augljósari þegar fyrir liggur hver þau skilyrði eru sem SPB þarf að uppfylla til að mæta þeim stöðugleikaskilyrðum sem lagt er upp með af hálfu framkvæmdahóps um losun fjármagnshafta.

Að lokum er áréttað að SPB áskilur sér allan rétt vegna framangreinds frumvarps, líkt og útlitað var í niðurlagi fyrrnefndrar umsagnar frá 18. júní sl.

Virðingarfyllst,

f.h. slitastjórnar SPB hf.

Tómas Jónsson, hrl., formaður

Berglind Svavarsdóttir, hrl.

Reykjavík, 17. júní 2015

Varðar: Umsögn slitastjórnar SPRON um frumvarp til laga um stöðugleikaskatt, þingskjal 1401-786. mál.

I. Almenn

Slitastjórn SPRON telur líkur til þess að sú skattlagning sem boðuð er með framangreindu frumvarpi sé andstæð stjórnarskrá. Í því sambandi er vísað m.a. til 65. og 72. stjórnarskrárinnar, meðalhófsreglunnar og sjónarmiða um bann við afturvirkni laga. Til viðbótar mun slitastjórn SPRON gera hér sérstaklega grein fyrir þeim álitafnum sem lúta sérstaklega að slitabúi SPRON.

II. Sérstaða SPRON

Hverfandi áhrif uppgjörs SPRON á efnahagslegan stöðugleika

Vandséð er að röksemdir fyrir frumvarpinu geti átt við um SPRON þegar litið er til hverfandi stærðar slitabús SPRON í samanburði við viðskiptabankana þrjá. Eignir slitabús SPRON nema um 4-5 milljörðum króna. Röksemdir um efnahagsleg áhrif uppgjörs slitabús SPRON nægja því ekki til að réttlæta fyrirhugaða lagasetningu hvað SPRON varðar. Leggur slitastjórn SPRON því til að sett verði fjárhæðarmörk í frumvarpið, þar sem uppgjör fjármálafyrirtækja undir tilteknum mörkum verði undanþegið skattlagningunni.

Lagt er til að ákvæði 1. mgr. 3. gr. verði svohljóðandi:

Til skattstofns teljast heildareignir skattskylds aðila 31. desember 2015, umfram 5 milljarða króna.

Er hér m.a. litið til breytingar sem gerð var í meðförum þingsins á frumvarpi til breytinga á lögum um sérstakan skatt á fjármálafyrirtæki, sbr. 19. gr. laga nr. 139/2013, en með því voru kröfur undir 50 milljörðum króna undanskildar skattlagningunni (frískuldamark).

Tvísköttun

Til viðbótar framangreindu bendir slitastjórn SPRON á að þar sem eignir SPRON eru nánast eingöngu kröfur á hendur Glitni og Kauppingi þá myndi stöðugleikaskattur í óbreyttri mynd leiða til þess að kröfuhafar SPRON myndu sæta tvísköttun, þar sem krafa SPRON á framangreind slitabú myndi sæta skattlagningu þar áður en til útgreiðslu kæmi úr þessum búum, og því til viðbótar yrðu þessar eignir skattlagðar áður en til úthlutunar úr slitabúi SPRON kæmi. Kröfuhafar

slitabús SPRON myndu því með þessum hætti sæta allt að 78% skattlagningu. Því væri um að ræða tvísköttun gagnvart kröfuhöfum SPRON.

Til þess að komast hjá tvísköttun sem þessari er nauðsynlegt að setja inn ákvæði sem tilgreinir að hafi eignirnar sætt skattlagningu áður á vettvangi annarra fjármálafyrirtækja í slitameðferð, þá sæti þær (eða andvirði þeirra) ekki skattlagningu að nýju.

Leggur slitastjórn SPRON til að eftirfarandi málslíð verði bætt við 1. mgr. 3. gr. frumvarpsins:

Eignir skattskylds aðila, sem felast í kröfum á aðra skattskylda aðila skv. lögum þessum, teljast ekki til skattstofns.

Án þessarar breytingar telur slitastjórn SPRON ótvírætt að skattlagningin fari gegn stjórnarskrá.

Virðingarfyllst,
f.h. SPRON

Hlynur Jónsson, hrl.
Jóhann Pétursson, hrl.

Nefndasvið Alþingis
Efnahags- og viðskiptanefnd
b/t. nefndarritara
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 18. júní 2015

Efni: Aðgerðaáætlun stjórnvalda til losunar fjármagnshafta (frumvarp um breytingar á lögum um fjármálafyrirtæki, nr. 161/2002, með síðari breytingum og frumvarp til laga um stöðugleikaskatt)

Viðskiptaráð þakkar nefndinni fyrir það tækifæri að fá að veita umsögn um ofangreind lagafrumvörp. Með framlagningu þeirra hafa stjórnvöld lagt grundvöll að aðgerðaáætlun til losunar fjármagnshafta. Áætlunin byggir á því að kröfuhafar föllnu bankanna og aflandskrónueigendur njóti forgangs við losun hafta og verði þannig hleypt út úr höftum á undan öðrum. Í staðinn muni þessir aðilar afhenda stjórnvöldum hluta krónueigna sinna til að tryggja efnahagslegan stöðugleika. Þetta framlag verði í formi stöðugleikaskilyrða eða stöðugleikaskatts í tilfelli kröfuhafa og álags við gjaldeyrisútboð í tilfelli aflandskrónueigenda. Í kjölfarið verði höftum síðan smám saman aflétt af innlendum aðilum.

Viðskiptaráð fagnar því að loks sjái fyrir endann á fjármagnshöftum í núverandi mynd. Höftin hafa neikvæð áhrif á lífskjör hérlandis, meðal annars með því að draga úr starfsemi alþjóðlega samkeppnishæfra fyrirtækja. Samkvæmt áætlun ráðsins drógu fjármagnshöftin úr útflutningi slíkra fyrirtækja um 80 ma. kr. árið 2013.¹ Þessi neikvæðu áhrif vaxa með hverju ári sem líður innan hafta.

Eftir sjö ár af tilvist fjármagnshafta liggur nú í fyrsta sinn fyrir trúverðug áætlun um afléttingu þeirra. Jafnframt er fagnaðarefni að áætlunin sé heildstæð. Þannig nær hún til allra aðila innan hafta en ekki einungis hluta þeirra. Viðskiptaráð hefur frá upphafi lagt áherslu á að heildstæð áætlun sé lögð fram og það hefur nú verið gert.

¹ Áætlun á umfangi þessara áhrifa má finna í skoðun Viðskiptaráðs frá mars 2014: „Kosta höftin okkur 80 ma. kr. í gjaldeyristekjur á ári?“ Slóð: <http://vi.is/malefnastarf/utgafa/skodanir/1656/>

Að ofangreindu sögðu ákveðnum atriðum þó enn ósvarað. Brýnt er að stjórnvöld upplýsi nánar um þau á næstunni til að styðja frekar við trúverðugleika áætlunarinnar og styrkja þannig forsendur afnáms á sem skemmstum tíma.

Duga stöðugleikaskilyrðin til að leysa vanda slitabúanna?

Í kjölfar birtingar afnámsáætlunar voru birtar tilkynningar um drög að nauðasamningum fyrir þrotabú föllnu bankanna. Þar var sagt að stjórnvöld væru búin að fallast á að þau drög uppfylltu skilyrði þeirra um efnahagslegan stöðugleika.² Miðað við þær upplýsingar sem þar koma fram er erfitt að sjá hvort þau skilyrði sem þar eru tíunduð dugi til að leysa vanda slitabúanna að fullu. Því er þörf á frekar skýringum stjórnvalda á efnahagslegri þýðingu þeirra nauðsamningsdraga sem nú liggja fyrir. Slíkar skýringar myndu auka trúverðugleika áætlunarinnar gagnvart öðrum aðilum en kröfuhöfum föllnu bankanna.

Hvenær er nákvæmari útfærslu að vænta?

Í áætluninni liggja fyrir tímasettar aðgerðir til að aflétta höftum af kröfuhöfum föllnu bankanna sem og erlendum aðilum með krónueignir héraðs. Þá má sjá af kynningu aðgerðaáætlunarinnar að lífeyrissjóðum verður að hluta til gert kleift að fjárfesta erlendis strax á næsta ári. Þar er hins vegar engin tímamörk að finna þegar kemur að afléttingu hafta á einstaklinga eða fyrirtæki. Viðskiptaráð telur brýnt að nánari útlistun á í hverju aflétting hafta á einstaklinga og fyrirtæki felst ásamt tímasettri áætlun í þeim efnum liggja fyrir sem fyrst. Slík útlistun er forsenda þess að neikvæð áhrif fjármagnshafta á alþjóðleg fyrirtæki héraðs dragist saman.

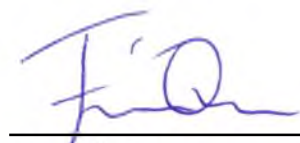
Aðgerðaáætlun stjórnvalda verulegt framfaraskref

Að ofangreindu sögðu telur Viðskiptaráð þó að aðgerðaáætlun stjórnvalda og þau frumvörp sem henni fylgja séu verulegt framfaraskref fyrir íslenskt efnahagslíf. Trúverðug áætlun um afnám hafta er þó ekki nægjanleg ein og sér. Samhliða henni þarf að móta skýrari langtímastefnu í efnahagsmálum. Sú stefna þarf að styðja við áframhaldandi uppbygginu útflutningsgreina, aukna framleiðni og opnun hagkerfisins fyrir erlendra samkeppni og fjárfestingu.

Takist Íslendingum að móta slíka stefnu mun tiltrú á íslenskt efnahagslíf aukast. Þannig myndi tiltrú innlendra sem erlendra fjárfesta á íslensku efnahagslífi aukast sem örvar fjárfestingu og bætir vaxtakjör innlendra aðila. Slíkt umhverfi gerir alþjóðlegri atvinnustarfsemi að vaxa á ný og styður best við batnandi lífskjör á komandi árum.

Viðskiptaráð leggur til að frumvörpin nái fram að ganga.

Virðingarfyllt,

Frosti Ólafsson,
framkvæmdastjóri

² Sjá frétt á vef fjármála- og efnahagsráðuneytsins, slóð: <http://www.fjarmalaraduneyti.is/frettir/nr/19605>